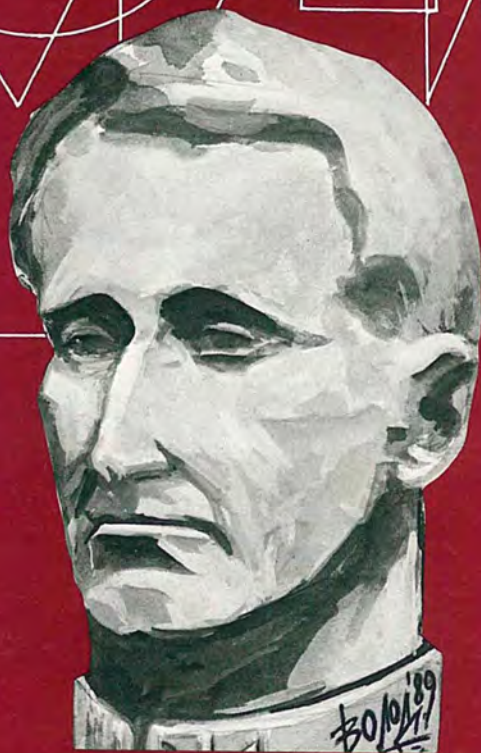

АЛМАНАХ

**АЛЪМАНАХ
„ГОМОНУ УКРАЇНИ”
1990**

БІБЛІОТЕКА ВИДАВНИЦТВА „ГОМІН УКРАЇНИ”

№ 70

LIBRARY OF “HOMIN UKRAINY” PUBLISHING CO. LTD.

No. 70

ЗРЕДАГУВАВ МИКОЛА ФІГОЛЬ

EDITED BY MYKOLA FIGOL

Published and printed by
“Homin Ukrainy” (Ukrainian Echo) Publishing Co. Ltd.
140 Bathurst Street, Toronto, Ontario, Canada M5V 2R3

АЛЬМАНАХ

»ГОМОНУ УКРАЇНИ«

У 40-РІЧЧЯ

ЗАГИБЕЛІ

ГОЛОВНОГО КОМАНДИРА УПА

ГЕН. РОМАНА ШУХЕВИЧА –

ТАРАСА ЧУПРИНКИ

Накладом і друком Видавничої Спільноти „Гомін України”

140 Bathurst Street, Toronto, Ontario, Canada M5V 2R3

A L M A N A C

OF

„HOMIN UKRAINY“

IN COMMEMORATION

OF THE

40-TH ANNIVERSARY

OF THE DEATH OF

GEN. ROMAN SHUKHEVYCH –

TARAS CHUPRYNKA,

SUPREME COMMANDER OF THE UPA

Ген. Тарас Чупринка — Роман Шухевич головний командир — Української Повстанської Армії

**Микола Павлушков — голова Спілки Української
Молоді, засуджений Харківським процесом у 1930 р.**

Січень - January

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар			Григоріанський Календар		
1	19	П	Боніфатія мч.	Н. Рік Обр. ГНІХ. Вас. Вел.	
2	20	В	Ігнатія Богонос. сщмч.	Сильвестра папи	
3	21	С	Юліанії мч.	Малахії прор.	
4	22	Ч	Анастасії вч.	Собор 70 Апостолів	
5	23	П	10 мч. у Криті	Теопемпта мч.	
6	24	С	Євгенії препмч.	Богоявлення Господнє	
7	25	Н	Різдво Христове	По Просв. Соб. Ів. Хрест.	
8	26	П	Собор Пресв. Богородиці	Юрія Хозевита преп.	
9	27	В	Стефана первмч.	Полієвкта мч.	
10	28	С	20,000 мч. у Никомидії	Григорія Нис. св.	
11	29	Ч	Дітей, уб. у Вифлеємі	† Теодосія преп.	
12	30	П	Анісії мч.	Татіяни мч.	
13	31	С	Меланії преп.	Єрмила і Стратоніка мч.	
14	1	Н	Пер. Просв. Обр. ГНІХ. Вас. В.	30 по Сош. Отців у Син.	
15	2	П	Сильвестра папи	Павла і Івана преп.	
16	3	В	Малахії прор.	Поклін оковам Ап. Петра	
17	4	С	Собор 70 Апостолів	Антонія Великого преп.	
18	5	Ч	Теопемпта мч.	Атанасія і Кирила св.	
19	6	П	Богоявлення Господнє	Макарія преп.	
20	7	С	Собор Івана Хрестителя	Євтимія Великого преп.	
21	8	Н	По Просв. 29 по Сош. Юрія Х.	31 по Сош. Максима	
22	9	П	Полієвкта мч.	Тимотея ап.	
23	10	В	Григорія Нис. св.	Климентя сщмч.	
24	11	С	† Теодосія преп.	Ксені Р. преп.	
25	12	Ч	Татіяни мч.	† Григорія Богослова св.	
26	13	П	Єрмила і Стратоніка мч.	Ксенофонта преп.	
27	14	С	Отців у Синаї преп.	† Перен. м. Івана Золот.	
28	15	Н	32 по Сош. Павла і Івана	32 по Сош. Єфрема	
29	16	П	Поклін оковам Ап. Петра	Перен. м. Ігнатія Богон.	
30	17	В	Антонія Великого преп.	Трьох Святителів	
31	18	С	Атанасія і Кирила св.	Кира і Івана безср.	

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1909 * Степан Бандера, голова Проводу ОУН 1940-1959
1. 1919 Закон УНР про Автокефалію УПЦеркви
1. 1938 * поет Василь Стус
3. 1918 Договір про з'єднання ЗУНР із УНРеспублікою у Києві
5. 1585 У Львові закладено Ставропігійське Братство
6. 1846 У Києві засновано Кирило-Методіївське Братство
6. 1918 Засновано Держ. Банк УНР, перші укр. гроші (гривні)
7. 1864 * поет Степан Руданський
7. 1918 У Києві почався Всеукр. Правосл. Церковний Собор
8. 1953 † актор і режисер Володимир Блавацький
10. 1946 Російська армія розпочала „Велику бльокаду УПА”
11. 1647 † митр. Петро Могила, ректор Київської Академії
12. 1878 * письменник Василь Пачовський
13. 1906 Перший укр. щоденник у Києві „Громадська Думка”
14. 1649 Тріюмфальний в'їзд геть. Б. Хмельницького до Києва
14. 1880 появився у Львові укр. щоденний часопис „Діло”
15. 1941 Большевицький суд над 59 членами ОУН у Львові
17. 1869 * маляр Іван Труш
17. 1921 відкриття Українського Вільного Університету у Відні
18. 1957 † археолог, антрополог, етнолог Вадим Щербаківський
19. 1912 * Ярослав Стецько, голова УДП у 1941 р. і голова Проводу ОУН
19. 1939 † поет Михайло Драй-Хмара
20. 1897 * поет і есеїст Євген Маланюк
21. 1803 † останній гетьман України Кирило Розумовський
21. 1919 Закарпатські українці рішили приєднатися до УНР
22. 1918 Прогол. самостійности України IV-им Універсалом
22. 1919 Проголошення соборности України і початок Конгресу Трудового Народу України
23. 1921 Большевики вбили композитора М. Леонтовича
23. 1667 Андрусівським договором Польща і Москва поділили між собою Україну (Правобережжя і Лівобережжя)
25. 1942 † мово- і сходознавець Агатангел Кримський
27. 1860 вийшов перший повний „Кобзар” Тараса Шевченка
28. 1919 Труд. Конгрес прийняв Тимчасову конституцію УНР
- 28-3. 2. 1929 I. Конгрес Українських Націоналістів у Відні, на якому створено ОУН під пров. полк. Є. Коновальця
29. 1633 † архiep., вчений, публіцист Мелетій Смотрицький
29. 1918 бій під Крутами
31. 1918 † світової слави рентгенолог проф. І. Пулюй
- 1949 загинув полк. О. Гасин-„Лицар”, шеф Гол. Штабу УПА

Лютий - February

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні	Юліанський Календар	Григоріанський Календар
1 19	Ч Макарія преп.	Трифона мч.
2 20	П Євтимія Великого преп.	Стрітення Господнє
3 21	С Максима ісп.	Симеона і Анни прор.
4 22	Н Мит. і Фар. Тимотея	Мит. і Фар. Ісидора
5 23	П Климента сщмч.	Агафії мч.
6 24	В Ксені Р. преп.	Вукола преп.
7 25	С †Григорія Богослова св.	Партенія преп.
8 26	Ч Ксонофонта преп.	Теодора Тирона вмч.
9 27	П †Перен. м. Івана Золот.	Никифора мч.
10 28	С Єфрема преп.	Харалампія мч.
11 29	Н Блуд. Сина. Ігнатія Бог.	Блуд. Сина. Власія
12 30	П Трьох Святителів	Мелетія св.
13 31	В Кира і Івана безср.	Мартиніяна преп.
14 1	С Лютий. Трифона мч.	†Перес. Кирила преп.
15 2	Ч Стрітення Господнє	Онисима ап.
16 3	П Симеона і Анни прор.	Памфила мч.
17 4	С Ісидора преп.	Теодора Тирона вмч.
18 5	Н М'ясопусна. Агафії	М'ясопусна. Лева
19 6	П Вукола преп.	Архипа ап.
20 7	В Партенія преп.	Лева Катан. преп.
21 8	С Теодора Тирона вмч.	Тимотея преп.
22 9	Ч Никифора мч.	Найд. м. мч. в Євгенії
23 10	П Харалампія мч.	Полікарпа сщмч.
24 11	С Власія сщмч.	†1 і 2 найд. гол. Івана Хрест.
25 12	Н Сиропусна. Мелетія	Сиропусна. Тарасія
26 13	П Мартиніяна преп.	Порфірія св.
27 14	В †Перес. Кирила преп.	Прокопія преп.
28 15	С Онисима ап.	Василія преп.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

2. 1919 Симон Петлюра став головою Директорії УНР
2. 1936 на Соловках загинув поет Євген Плужник
3. 1067 † кн. Ростислав (внук Яр. Мудрого), основник галицької династії Ростиславичів
3. 1864 * письменник Володимир Самійленко
7. 1933 † актор і режисер Микола Садовський (Тобілевич)
7. 1942 Собор єпископів УАПЦ у Пинську
9. 1918 у Бересті Центральні держави визнали укр. державу
9. 1918 большевики вимордували в Києві 5000 осіб
9. 1942 Гестапо арештувало сотні українців у Києві
9. 1963 Прибув до Риму із заслання патріарх Йосиф Сліпий
10. 1900 в Харкові засновано Революційну Українську Партію
10. 1940 покликано Революц. Провід ОУН під пров. С. Бандери
10. 1946 бойкот виборів до Верх. ради СРСР на заклик УГВР
11. 1908 † письм., диригент і композитор Анатоль Вахнянин
12. 1924 поляки замучили Ольгу Басараб, члена УВО
12. 1939 вибори до першого Союму Карпатської України
12. 1945 в бою з большевиками згинув полк. Дм. Клячківський (Клим, Савур), Командир УПА-Північ
12. 1871 * письменник Леся Мартович
13. 1795 † письменник Григорій Кониський
15. 1968 † поет і есеїст Євген Маланюк
16. 1918 проголошення самостійности Кубані
17. 1892 * патріарх і кардинал Йосиф Сліпий
19. 1900 М. Міхновський промовляв н. т. „Самостійна Україна”
20. 1054 † вел. кн. Ярослав Мудрий
21. 1942 німці розстріляли в Києві поетесу Олену Телігу
- 21-22. 1940 НКВД арештувало багато осіб, пов'язаних з ОУН
23. 1921 Ліга Націй визнала, що Польща окупувала ЗУНР
24. 1865 * письменник Іван Липа
24. 1574 перша видрукувана у Львові книжка „Апостол”
25. 1738 згинув у бою з татарами літописець Гр. Граб'янка
25. 1764 Катерина II зліквідувала українські монастирі
25. 1871 * поетеса Леся Українка
25. 1946 загинув у бою полк. Грегит-Різун (Василь Андрусак)
25. 1964 † скульптор світової слави Олександр Архипенко
26. 1886 * графік Юрій Нарбут, † 23. 5. 1920
26. 1942 † письменник Микола Чирський
27. 1664 поляки розстріляли п. Новгородом-Сів. полк. І. Богуна
28. 1772 москалі замучили митр. Арсенія Мацієвича

Березень — March

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар		Григоріанський Календар
1	16 Ч Памфила мч.	Євдокії препмч.
2	17 П Теодора Тирона вчм.	Теодота сщмч.
3	18 С Лева папи	Євтропія мч.
4	19 Н 1 Посту. Архипа	1 Посту. Герасима
5	20 П Лева катан. преп.	Конона мч.
6	21 В Тимотея преп.	42 мч. в Аморії
7	22 С Найд. м. мч. в Євгенії	Василія сщмч.
8	23 Ч Полікарпа сщмч.	Теоділакта преп.
9	24 П † 1 і 2 найд. гол. Івана Хрест.	† 40 мч. у Севастії
10	25 С Тарасія св.	Кондрата мч.
11	26 Н 2 Посту. Порфірія	2 Посту. Софронія
12	27 П Прокопія преп.	Теодана преп.
13	28 В Василія преп.	Перен. м. Никифора
14	1 С Березень. Євдокії препмч.	Венедикта преп.
15	2 Ч Теодота сщмч.	Агапія мч.
16	3 П Євтропія мч.	Савина мч.
17	4 С Герасима преп.	Олексія преп.
18	5 Н 3 Посту. Хрестоп. Конона	3 Посту Хрестоп. Кирила
19	6 П 42 мч. в Аморії	Хризанта мч.
20	7 В Василія сщмч.	Отців, у6. в об. Сави
21	8 С Теоділакта преп.	Якова преп.
22	9 Ч † 40 мч. у Севастії	Василія сщмч.
23	10 П Кондрата мч.	Никона препмч.
24	11 С Софронія св.	Захарії преп.
25	12 Н 4 Посту. Теодана	4 Посту. Благ. Пр. Богор.
26	13 П Перен. м. Никифора	Собор Арх. Гавриїла
27	14 В Венедикта преп.	Матрони мч.
28	15 С Агапія мч.	Іларіона преп.
29	16 Ч Савина мч.	Марка преп.
30	17 П Олексія преп.	Івана Лівств. преп.
31	18 С Кирила Єрусалимського св.	Іпатія преп.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1922 СРСР визнав: в Україні 38% нас. голодує, пом. $\frac{1}{2}$ міл.
2. 1861 скасовано кріпацтво в Україні (під царською Росією)
3. 1947 † композитор і музикознавець Філарет Колесса
- 4-10. 1959 в Івано-Франківському москалі засудили 7 членів Об'єднаної партії за визволення України
5. 1827 * видатний байкар Леонід Глібов
5. 1950 згинув у бою ген. Роман Шухевич — Чупринка, голова Проводу ОУН в Україні, Головний Командир УПА, голова Генерального Секретаріату УГВР
6. 1939 Відкрито в Києві пам'ятник Т. Шевченкові
6. 1967 † маляр Борис Крюків
8. 1169 Суздальський кн. Андрій здобув і зруйнував Київ
- 8-10. 1946 росіяни формально зліквідували УКЦ у Львові
9. 1814 * Тарас Шевченко, геніальний поет
- 9.3.- 19.4. 1930 судилище над 43 членами СВУ і СУМ у Харкові
10. 1861 † Тарас Шевченко
14. 1923 Рада амбасадорів визнала окупацію Зах. України Польщею
15. 1672 Іван Самойлович обраний гетьманом Лівобережжя
15. 1939 проголошення самостійности Карпатської України
16. 1664 поляки розстріляли геть. Івана Виговського
17. 1874 * Августин Волошин, президент Карпатської України
17. 1917 утворено в Києві Українську Центральну Раду
19. 1864 * Василь Липківський, митрополит УАПЦ
19. 1930 * поетеса Ліна Костенко
19. 1939 в бою з мадярами загинули полк. Михайло Колодзінський-Гузар, Шеф Штабу Карп. України, і його заст. пор. Зенон Тарнавський — З. Косак, член КП ОУН
20. 1632 * Іван Мазепа, гетьман України
20. 1921 † Адріян Кащенко, автор історичних повістей
20. 1944 УПА зліквідувала нім. генерала „СА” Віктора Люце
20. 1945 розпочалася друга російська офензива проти УПА
21. 1888 * Василь Іванис, голова уряду Кубанського Краю
21. 1908 † історик, археолог і етнограф Володимир Антонович
21. 1942 † письменниця Ольга Кобилянська
23. 1842 * композитор Микола Лисенко
25. 1651 полк. І. Богун переміг поляків під Вінницею
26. 1909 † історик, автор опери „Катерина” М. Аркас
28. 1947 УПА зліквідувала ген. „Вальтера”-Сверчевського
29. 1972 † митр. УГПЦ в Канаді Іларіон (Іван Огієнко)
30. 1973 † Дмитро Донцов, ідеолог і публіцист

Квітень - Аргіс

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар		Григоріанський Календар
1	19 Н 5 Посту. Хризанта	5 Посту. Марії Єгип.
2	20 П Отців, уб. в об. Сави	Тита преп.
3	21 В Якова преп.	Никити преп.
4	22 С Василя сщмч.	Йосифа преп.
5	23 Ч Никона препмч.	Теодула мч.
6	24 П Захарії преп.	† Перес. Методія, уч. сл.
7	25 С Благовіщення Пресв. Богор.	Юрія Міт. преп.
8	26 Н Квітна. Гавриїла	Квітна. Іродіона
9	27 П Матрони мч.	Євпсихія мч.
10	28 В Іларіона преп.	Терентія мч.
11	29 С Марка преп.	Антипи сщмч.
12	30 Ч Івана Ліств. преп.	Василія преп.
13	31 П Велика П'ятниця	Велика П'ятниця
14	1 С Квітень. Марії Єгип. преп.	Мартина папи
15	2 Н Воскресення ГНІХ.	Воскресення ГНІХ.
16	3 П Світлий Понеділок	Світлий Понеділок
17	4 В Світлий Вівторок	Світлий Вівторок
18	5 С Теодула мч.	Івана преп.
19	6 Ч † Перес. Методія, уч. сл.	Івана Староп. преп.
20	7 П Юрія Міт. преп.	Теодора Тріх. преп.
21	8 С Іродіона ап.	Януарія сщмч.
22	9 Н Томина. Євпсихія	Томина. Теодора Сик.
23	10 П Терентія мч.	Юрія вмч.
24	11 В Антипи сщмч.	Сави Стратилата мч.
25	12 С Василя преп.	† Марка ап. і єв.
26	13 Ч Артемона сщмч.	Василія сщмч.
27	14 П Мартина папи	Стефана преп.
28	15 С Аристарха ап.	Ясона ап.
29	16 Н Мироносиць. Агапії	Мироносиць. 9 мч. у Киз.
30	17 П Симеона преп.	† Якова ап.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

- 1-3. 1941 ІІ. Великий Збір ОУН
- 2. 1944 Москва кинула проти УПА 10 дивізій ЧА і НКВД
- 5. 1710 в Бендерах обрано гетьманом Пилипа Орлика
- 5. 1882 * історик Вячеслав Липинський, ідеолог гетьманців
- 7. 1340 † останній галицький князь Болеслав-Юрій ІІ
- 7. 1918 у Владивостоці ств. Далеко-Сх. Укр. Крайову Раду
- 8. 1929 Москва проголосила заборону УАПЦ і її ліквідацію
- 10. 1931 поляки замучили Ст. Охримовича, голову КЕ ОУН
- 11. 1945 росіяни вивезли на Сибір 7 єпископів УКЦ
- 12. 1596 перемога Наливайка і Лободи над поляками
- 12. 1653 союз геть. Б. Хмельницького з султ. Магометом ІV
- 12. 1908 М. Січинський убив ціс. намісника Потоцького
- 15. 1918 † письменник і публіцист Іван Нечуй-Левицький
- 15. 1944 † генерал Ватутін, поран. упівцями командира Енея
- 16. 1946 І. Конгрес АБН
- 17. 1873 † композитор С. Гулак-Артемівський
- 17-21. 1917 Всеукраїнський національний конгрес у Києві
- 17. 1949 згинув полк. Василь Шелест-Сидор, команд. УПА-Захід
- 19. 1885 † історик, письм. і етнограф Микола Костомаров
- 20. 1622 † гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний
- 20. 1891 * ген. Юрко Тютюнник, командир ІІ. Зимового походу
- 20. 1918 полк. П. Болбочан розпочав визволення Криму
- 20. 1922 † композитор Кирило Стеценко
- 22. 1910 † Марко Кропивницький, батько модерного укр. театру
- 22-25. 1944 5000 воїнів УПА звели битву з 30,000 військ НКВД
- 23. 1185 похід проти половців кн. Ігоря Святославича
- 25. 971 битва вел. кн. Святослава проти Візантії за Доростол
- 25. 1913 † письменник Михайло Коцюбинський
- 26. 1890 * Микола Зеров, неокласик-поет і літературознавець
- 26. 1945 † гетьман Павло Скоропадський
- 28. 1132 † тмутороканський кн. Мстислав, брат Яр. Мудрого
- 28. 1915 бої УСС на Маківці проти москалів
- 28. 1922 В Подебрадах на Чехії засн. Укр. Госп. Академію
- 28. 1932 Поляки повісили членів ОУН — Голояда і Припльяка
- 28. 1938 † на засланні митрополит Василь Липківський
- 29. 1648 Богдана Хмельницького обрано гетьманом України
- 29. 1928 Українізація чорноморської флотії. Свято моря
- 30. 1918 Павла Скоропадського проголошено гетьм. України

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліянський Календар		Григоріянський Календар
1	18 В Івана преп.	Єремії прор.
2	19 С Івана Староп. преп.	Атанасія Великого св.
3	20 Ч Теодора Тріх. преп.	† Теодосія Печерського преп.
4	21 П Януарія сщмч.	Пелагії мч.
5	22 С Теодора Сикеота преп.	Ірини мч.
6	23 Н Розслаб. Юрія	Розслаб. Йова
7	24 П Сави Стратилата мч.	Акакія мч.
8	25 В † Марка ап. і єв.	Івана Богослова
9	26 С Василія сщмч.	† Перен. м. Миколая
10	27 Ч Стефана преп.	† Симона Зилота ап.
11	28 П Ясона ап.	Кирила і Методія, уч. сл.
12	29 С 9 мч. в Кизиці	Єпіфанія св.
13	30 Н Самарянки. Якова	Самарянки. Гликерії
14	1 П Травень. Єремії прор.	Ісидора мч.
15	2 В Атанасія Великого св.	Пахомія Великого преп.
16	3 С † Теодосія Печерського преп.	Теодора Освящ. преп.
17	4 Ч Пелагії мч.	Андроніка ап.
18	5 П Ірини мч.	Теодота мч.
19	6 С Йова многострадального	Патрикія сщмч.
20	7 Н Сліпородж. Акакія	Сліпородж. Талелея
21	8 П Івана Богослова	† Константина і Олени
22	9 В † Перен. м. Миколая	Василіска мч.
23	10 С † Симона Зилота ап.	Євфросинії Полоц. преп.
24	11 Ч Вознесення ГНІХ.	Вознесення ГНІХ.
25	12 П Єпіфанія св.	† З найд. гол. Івана Хрест.
26	13 С Гликерії мч.	Карпа ап.
27	14 Н Св. Отців. Ісидора	Св. Отців. Терапонта
28	15 П Пахомія Великого преп.	Никити преп.
29	16 В Теодора Освящ. преп.	Теодосії препмч.
30	17 С Андроніка ап.	Ісаакія преп.
31	18 Ч Теодота мч.	Єрмія ап.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1922 відновлено Літ. Наук. Вістник за ред. Д. Донцова
1. 1949 Створено Лігу Визволення України в Торонті
2. 1848 у Львові створено Головну Руську Раду
2. 1967 † педагог Григорій Ващенко
3. 1074 † Преподобний Теодосій Печерський
3. 1924 москалі замордували Миколу Міхновського
3. 1946 відділ УПА зліквідував ген.-полк. НКВД Москаленка
4. 1733 † запорозький кошовий от. Кость Гордієнко
6. 1910 † письменник і громадський діяч Борис Грінченко
6. 1947 ССРСР, Польща і ЧССР підписали договір проти УПА
7. 1840 * драматург Марко Кропивницький
10. 1879 * Гол. От. Симон Петлюра, голова Директорії УНР
12. 1943 Битва УПА з нім. військ. з'єднаннями в м. Колки
13. 1849 * великий письменник Панас Мирний
14. 1871 * Василь Стефаник
16. 1648 Перемога Хмельницького н. поляками п. Жовт. Водами
16. 1954 вибухло повстання політв'язнів у Кінгірі
- 18-25. 1917 І. Український Військовий З'їзд у Києві
20. 1949 відділ УПА зліквідував полк. НКВД Колодяжного
- 20-26. 1961 суд над членами Укр. Робітничо-Селянської Спілки
(Л. Лук'яненко, І. Кандиба, С. Вірун, О. Лібович, В. Луцьків, І. Кіпиш, Ю. Босовницький)
22. 1861 з Росії перевезено тіло Т. Шевченка до Канева
22. 1920 поляки замучили композитора Остапа Нижанківського
23. 1938 згинув полк. Є. Коновалець, засновник УВО і ОУН
24. 1125 † вел. кн. Володимир Мономах
24. 1742 † гетьман Пилип Орлик в Яссах під Туреччиною
24. 1964 росіяни спалили бібліотеку Української Акад. Наук
25. 1926 у Парижі загинув Гол. От. Симон Петлюра
25. 1936 розпочався львівський „процес Бандери”
26. 1909 † композитор Денис Січинський
26. 1944 згинув М. Палідович-Карпатський, ред. „Ідеї і Чину”
27. 1946 відділи УПА атакували з польською ВіН м. Грубешів
28. 1634 † гравер, поет і друкар Степан Беринда
28. 1916 † великий письменник Іван Франко
28. 1918 переговори в Києві з Кубанню про об'єднання
29. 1952 † ген.-полк. М. Омелянович-Павленко, Нач. Вождь УГА
30. 1887 * скульптор Олександр Архипенко
30. 1876 цар видав Емський указ про заборону укр. мови
31. 1223 битва княжих військ з татарами над Калкою
- 1922 на Кубані розстріляно десятки тисяч українців

Червень - June

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні	Юліанський Календар	Григоріанський Календар
1 19 П	Патрикія сщмч.	Юстина мч.
2 20 С	Талелея мч.	Никифора св.
3 21 Н	Сош. Святого Духа	Сош. Святого Духа
4 22 П	Понеділок Святого Духа	Понеділок Святого Духа
5 23 В	Євфросинії Полоц. преп.	Доротея сщмч.
6 24 С	Никити П. преп.	Висаріона преп.
7 25 Ч	†З найд. гол. Івана Хрест.	Теодота сщмч.
8 26 П	Карпа ап.	Теодора Тирона вмч.
9 27 С	Терапонта сщмч.	Кирила Олександ. св.
10 28 Н	Всіх Святих. Никити	Всіх Святих. Тимотея
11 29 П	Теодосії препмч.	†Вартоломея і Варнави ап.
12 30 В	Ісаакія преп.	Онуфрія Великого преп.
13 31 С	Єрмія ап.	Акилини мч.
14 1 Ч	Покл. Пр. Т. Т. і Крови Хр.	Покл. Пр. Т. Т. і Крови Хр.
15 2 П	Никифора св.	Амоса прор.
16 3 С	Лукиліяна мч.	Тихона преп.
17 4 Н	2 по Сош. Митрофана	2 по Сош. Мануїла
18 5 П	Доротея сщмч.	Леонтія мч.
19 6 В	Висаріона преп.	†Юди Тадея ап.
20 7 С	Теодота сщмч.	Методія сщмч.
21 8 Ч	Теодора Тирона вмч.	Юліяна мч.
22 9 П	Праз. Христа Чоловіколюбця	Праз. Христа Чоловіколюбця
23 10 С	Состр. Пресв. Богородиці	Состр. Пресв. Богородиці
24 11 Н	3 по Сош. Вартол. і Варн.	3 по Сош. Різд. Івана Хрест.
25 12 П	Онуфрія Великого преп.	Февронії препмч.
26 13 В	Акилини мч.	Давида преп.
27 14 С	Єлисея прор.	Самсона преп.
28 15 Ч	Амоса прор.	Перен. м. Кира і Івана
29 16 П	Тихона преп.	Петра і Павла ап.
30 17 С	Мануїла мч.	†Собор 12 Апостолів

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1630 Тарас Трясило розгромив поляків біля Переяслава
1. 1891 † Василь Мова (Лиманський), укр. поет. і письм. Кубані
- 1-15. 1944 УПА знищила рос. партизанів Кулагіна-Артаманова
1. 1933 День пам'яті замучених голодом 7 міл. укр. в УССР
2. 1935 † автор історичних повістей Андрій Чайковський
5. 1708 союз І. Мазепи з шведським королем Карлом XII
5. 1775 рос. цариця Катерина II знищила Запорозьку Січ
5. 1956 † історик Борис Круницький
6. 1937 † поет Богдан Ігор Антонич
7. 1843 † письменник і педагог Маркіян Шашкевич
7. 1930 † маляр Петро Холодний
7. 1942 † Вячеслав Прокопович, голова Ради міністрів УНР
8. 1668 Петра Дорошенка обрано гетьманом України
8. 1855 * письменниця Наталя Кобринська
8. 1919 початок офензиви УГА проти поляків під Чортковом
9. 1919 Євген Петрушевич став диктатором ЗУНР
9. 1944 німці закатували поета Олега Ольжича-Кандибу
- 10-16. 1917 І. Всеукраїнський селянський з'їзд у Києві
10. 1944 загинув полк. Грабець-„Батько”, команд. УПА-Південь
11. 1931 † історик Вячеслав Липинський, теоретик гетьманату
13. 1918 росіяни замордували в Ростові М. Рябовола, голову Законодавчої Крайової Ради Кубані
14. 1569 Люблинська унія
14. 1891 * полк. Євген Коновалець
15. 1934 Г. Мацейко, чл. ОУН, убив польськ. мін. Б. Перацького
- 17-23. 1917 ІІ. Всеукраїнський військовий з'їзд у Києві
- 18-22. 1919 битва УГА з поляками під Бережанами
19. 1205 в бою з поляками під Завихостом згинув кн. Роман
20. 1929 † Євген Чикаленко, письменник, меценат, гром. діяч
23. 1917 І-м універсалом проголошено автономію України
- 23-27. 1934 Світ. конгрес українського жіноцтва в Станіславі
26. 1954 500 українських жінок згинувло в Кінгрі
27. 1709 битва під Полтавою
27. 1964 Відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні
29. 1918 † Федір Вовк, археолог, антрополог і етнограф
29. 1938 † ген. Мирон Тарнавський, Нач. Вождь УГА
30. 1704 геть. І. Мазепа об'єднав Право- і Лівобережну Україну
30. 1941 Акт відновлення укр. держави; прем'єр — Я. Стецько
- 1955 Націоналісти поч. визв. повст. на Воркуті, табір ч. 3

Липень - July

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар		Григоріанський Календар
1	18 Н 4 по Сош. Леонтія	4 по Сош. Косми і Дам'яна
2	19 П †Юди Тадея ап.	†Полож. ризи Пр. Богород.
3	20 В Методія сщмч.	Якinta мч.
4	21 С Юліана мч.	Андрія Критського св.
5	22 Ч Євсевія сщмч.	†Атанасія Атонського преп.
6	23 П Агрипіни мч.	Сісія Великого преп.
7	24 С Різдво Івана Хрестителя	Томи преп.
8	25 Н 5 по Сош. Февронії	5 по Сош. Прокопія
9	26 П Давида преп.	Панкратія сщмч.
10	27 В Самсона преп.	†Антонія Печерського преп.
11	28 С Перен. м. Кира і Івана	Євфимії і Ольги
12	29 Ч Петра і Павла ап.	Прокла мч.
13	30 П †Собор 12 Апостолів	Собор Арх. Гавриїла
14	1 С Липень. Косми і Дам'яна	Акили ап.
15	2 Н 6 по Сош. Пол. ризи Пр. Бог.	6 по Сош. Володимира Вел.
16	3 П Якinta мч.	Антиногена сщмч.
17	4 В Андрія Критського св.	Марини вчмч.
18	5 С †Атанасія Атонського преп.	Якinta мч.
19	6 Ч Сісія Великого преп.	Макрини преп.
20	7 П Томи преп.	Іллі прор.
21	8 С Прокопія вчмч.	Симеона преп.
22	9 Н 7 по Сош. Панкратія	7 по Сош. Марії Магдалини
23	10 П †Антонія Печерського преп.	Трофима мч.
24	11 В Євфимії і Ольги	†Бориса і Гліба
25	12 С Прокла мч.	†Успення Анни
26	13 Ч Собор Арх. Гавриїла	Єрмолая сщмч.
27	14 П Акили ап.	†Пантелеймона вчмч.
28	15 С Володимира Великого	Прохора ап.
29	16 Н 8 по Сош. Антиногена	8 по Сош. Калиніка
30	17 П Марини вчмч.	Сили ап.
31	18 В Якinta мч.	Євдокима преп.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1910 поляки вбили студента Адама Коцка у Львові
1. 1918 засновано Український Унів. у Кам'янці Подільському
1. 1966 † письменниця Наталена Королева
2. 1943 німці спалили кількасот людей в с. Губків (Рівенщина)
5. 1986 † Голова УДП і Голова Проводу ОУН, Я. Стецько
6. 1961 Відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вінніпезі
8. 1659 геть. І. Виговський розгромив москалів п. Конотопом
8. 1919 у літунській катастрофі загинув полк. Д. Вітовський
8. 1919 большевики розстріляли літературозн. Вол. Науменка
9. 1920 † ген.-хор. Євген Мешковський, Нач. штабу Армії УНР
- 9-14. 1943 перемога УПА над нім. військ. з'єднаннями
10. 1866 † останній кошовий от. Задунайської Січі О. Гладкий
11. 969 † вел. кн. св. Ольга
- 12-14. 1917 Всеукраїнський з'їзд залізничників у Харкові
11. 1944 створення Української Головної Визвольної Ради
- 13-14. 1943 Міжнародня комісія розкрила Вінницький злочин:
НКВД вимордувало в 1937-41 рр. 9500 українців
15. 1944 І. Вел. Збір УГВР обрав гол. Ген. Секр. Р. Шухевича
17. 1849 * письменниця Олена Пчілка
17. 1907 * Роман Шухевич (ген. Тарас Чупринка)
- 17-22. 1944 битва І. УД УНА з москалями під Бородами
17. 1959 закон Конгр. ЗСА про „Тиждень Поневолених Націй”
18. 1863 „Валуєвський указ” про заборону української мови
18. 1871 † Анатоль Свидницький
18. 1917 у Києві повстання проти російської окупації
21. 1941 † письменник Богдан Лепкий
22. 1944 † поет Олександр Олесь у Празі
5. 1986 † Голова УДП і Голова Проводу ОУН, Я. Стецько
25. 1687 Івана Мазепу обрано гетьманом України
25. 1942 у Києві німці розстріляли Дмитра Мирона-Орлика, Кр.
пров. ОУН на СУЗ, 2-го пров. Пох. Групи „Північ”
27. 1147 Клима Смолятича обрано митрополитом Русі-України
27. 1657 † гетьман Богдан Хмельницький
27. 1672 гетьм. П. Дорошенко розбив поляків б. Четвертинівки
27. 1834 відкриття у Києві університету ім. св. Володимира
29. 1015 † вел. кн. св. Володимир Великий
30. 1947 † маляр Федір Кричевський
30. 1899 *адвокат Володимир Горбовий
30. 1944 загинув у бою з москалями ген. Гончаренко (Л. Ступ-
ницький), полк. УНР, шеф штабу УПА-Північ
- 1920 засновано УВО під проводом Є. Коновальця
- 1967 судилище у Львові над 9 членами Укр. Нац. Фронту

Серпень - August

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар	Григоріанський Календар
1 19 С Макрини преп.	Проіс. Чесного Хреста
2 20 Ч Іллі прор.	Перен. м. Стефана
3 21 П Симеона преп.	Ісаакія преп.
4 22 С Марії Магдалини	7 молодців в Єфесі
5 23 Н 9 по Сош. Трофима	9 по Сош. Євсигнія
6 24 П † Бориса і Гліба	Переображення Господне
7 25 В † Успення Анни	Дометія препмч.
8 26 С Ермолая сщмч.	Єміліяна ісп.
9 27 Ч † Пантелеймона вмч.	† Матія ап.
10 28 П Прохора ап.	Лаврентія мч.
11 29 С Калиніка мч.	Євпла мч.
12 30 Н 10 по Сош. Сили	10 по Сош. Фотія
13 31 П Євдокима преп.	Максима ісп.
14 1 В Серпень. Проіс. Чесн. Хреста	† Перен. м. Теодосія Печер.
15 2 С Перен. м. Стефана	Успення Пресв. Богородиці
16 3 Ч Ісаакія преп.	Діюмида мч.
17 4 П 7 молодців в Єфесі	Мирона мч.
18 5 С Євсигнія мч.	Флора мч.
19 6 Н 11 по Сош. Переобр. Господ.	11 по Сош. Андрія Страт.
20 7 П Дометія препмч.	Самуїла прор.
21 8 В Єміліяна ісп.	Тадєя ап.
22 9 С † Матія ап.	Агатоніка мч.
23 10 Ч Лаврентія мч.	Лупа мч.
24 11 П Євпла мч.	Євтиха сщмч.
25 12 С Фотія мч.	Поверн. м. Вартоломея ап.
26 13 Н 12 по Сош. Максима	12 по Сош. Адріяна
27 14 П † Перен. м. Теодосія Печер.	Пімена преп.
28 15 В Успення Пресв. Богородиці	Августина св.
29 16 С Діюмида мч.	Усік. гол. Івана Хрестителя
30 17 Ч Мирона мч.	Олександра св.
31 18 П Флора мч.	† Пол. пояса Пресв. Богор.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1876 * Володимир Чехівський, голова Ради міністрів УНР
1. 1913 † Леся Українка
1. 1914 у Львові утворено Головну Українську Раду
1. 1931 † ген.-полк. Микола Юнаків, Нач. Штабу Укр. Армій
1. 1953 Масафра укр. політв'язнів у Воркуті, табір ч. 29
4. 1899 * письменник Борис Антоненко-Давидович
4. 1914 у Львові засн. Союз Визволення України
5. 1940 † археолог, етнограф, історик Дмитро Яворницький
8. 1919 * Пантелеймон Куліш, письменник, чл. Кир. Мет. Бр.
8. 1918 підписано державний договір України з Дон. Військом
10. 1907 † письменниця Марко Вовчок
13. 1953 москалі змасакували укр. політв'язнів Норильська
14. 988 Вел. кн. Володимир встановив християнство в Україні
15. 1965 † світової слави економіст Володимир Тимошенко
16. 1945 СССР приділив Лемківщину Польщі
17. 1245 перемога короля Данила над мадярами
17. 1883 * Дмитро Донцов, ідеолог українського націоналізму
18. 1836 * Олександр Кониський
20. 1649 договір Хмельницького з польськ. королем у Зборові
20. 1843 † письменник Григорій Квітка-Основ'яненко
20. 1891 * поет-неокласик Павло Филипович
21. 1627 Перший словник укр. мови Беринди в Києві
- 21-25. 1943 III. Надзвичайний Великий Збір ОУН
22. 1932 Москва розпочала народобивчий голод в Україні
22. 1944 згинув Рост. Волошин-Павленко, голова Збору УГВР
22. 1944 згинув Клемпущ-Лопата, Провідн. ОУН на Закарпатті
25. 1698 в московській неволі загинув геть. Петро Дорошенко
25. 1792 на Тамань прибула фльота козаків полк. Сави Білого, що дала початок українського заселення Кубані
26. 1657 в Чигирині обрано гетьманом Івана Виговського
27. 1856 * Іван Франко, учений, письменник, поет
28. 1921 большевики розстріляли повстанського провідника і поета Гр. Чупринку, сотн. Андруха, ком. УВО, сотн. Опоку і 36 членів Центр. Повстанського Комітету
29. 1868 * письменниця Л. Старицька-Черняхівська, член СВУ
29. 1940 † у Берліні Євген Петрушевич, президент ЗУНР
31. 1919 Армії УНР і УГА визволили Київ від москалів
31. 1944 згинув Юрій Липа, лікар УПА, публіцист, поет
- 1919 у Москві розстріляли ген.-чет. Осипа Микитку

Вересень – September

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар		Григоріанський Календар
1	19 С Андрія Стратилата мч.	†Поч. цер. року. Симеона
2	20 Н 13 по Сош. Самуїла	13 по Сош. Маманта
3	21 П Тадея ап.	Антима сщмч.
4	22 В Агатоніка мч.	Вавили сщмч.
5	23 С Лупа мч.	Захарії прор.
6	24 Ч Євтиха сщмч.	Чудо Арх. Михаїла
7	25 П Поверн. м. Вартоломея ап.	Созонта мч.
8	26 С Адріана мч.	Різдво Пресв. Богородиці
9	27 Н 14 по Сош. Пімена	14 по Сош. Йоакима і Анни
10	28 П Августина св.	Минодори мч.
11	29 В Усік. гол. Івана Хрестителя	Теодори преп.
12	30 С Олександра св.	Автонома сщмч.
13	31 Ч †Пол. пояса Пресв. Богор.	Корнилія сщмч.
14	1 П Вересень. †Поч.ц.р.Симеона	Воздвиження Чес. Хреста
15	2 С Маманта мч.	Никити вчмч.
16	3 Н 15 по Сош. Антима	15 по Сош. Євфимії
17	4 П Вавили сщмч.	Софії мч.
18	5 В Захарії прор.	Євменія преп.
19	6 С Чудо Арх. Михаїла	Трофима мч.
20	7 Ч Созонта мч.	Михаїла Ч. мч.
21	8 П Різдво Пресв. Богородиці	Кондрата ап.
22	9 С Йоакима і Анни	Фоки сщмч.
23	10 Н 16 по Сош. Минодори	16 по Сош. Зачат. Ів. Хрест.
24	11 П Теодори преп.	Теклі первмч.
25	12 В Автонома сщмч.	Євфросинії преп.
26	13 С Корнилія сщмч.	Перес. Івана Богослова
27	14 Ч Воздвиження Чес. Хреста	Калістрата мч.
28	15 П Никити вчмч.	†Харитона преп.
29	16 С Євфимії вчмч.	Киріяка преп.
30	17 Н 17 по Сош. Софії	17 по Сош. Григорія В.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1722 * філософ Григорій Сковорода
1. 1939 Початок Другої світової війни
1. 1947 згинув владика Теодор Ромжа, єпископ закарпатців
2. 1938 в Ужгороді засновано Українську Націон. Оборону
3. 1941 в Дніпропетровську закінчився марш Похідної Групи „Південь” під пров. З. Матли; розпочав діяти Провід ОУН Південного Краю під пров. Святослава Вовка
5. 911 договір кн. Олега Віщого з греками у Царгороді
6. 1672 геть. Петро Дорошенко здобув Кам'янець Подільський
7. 1984 † патріарх УКЦ Йосиф Сліпий
7. 1656 „Трактат вічної приязні” Хмельницьк. з Ю. II Ракочі
7. 1921 згинули Віра Бабенко і 62 повстанці
7. 1962 † письменник і поет Тодось Осьмачка
9. 957 відвідини вел. кн. Ольги в Царгороді
9. 1769 * Іван Котляревський, письменник і поет
9. 1944 польсько-російський договір про виселення лемків
11. 1910 † філолог, історик і фольклорист Василь Доманицький
12. 1903 Відкриття в Полтаві пам'ятника І. Котляревському
12. 1947 прихід першого відділу УПА в Зах. Німеччину
12. 1887 * Лесь Курбас, творець модерного театру
15. 1907 † драматург Карпенко-Карий (Іван Тобілевич)
15. 1941 Гестапо виарештувало тисячі націоналістів
16. 1658 договір з Польщею у Гадячі
17. 1864 * видатний письменник Михайло Коцюбинський
17. 1945 згинув Олександр Бусел, член Проводу ОУН
19. 1676 Москва заслала гетьм. П. Дорошенка на Сибір
19. 1929 * літ. критик і поет Іван Світличний
20. 1655 гетьм. Б. Хмельницький розбив поляків під Городком
20. 1947 згинув у бою з поляками Ярослав Старух, член Пр. ОУН
21. 1944 † диригент і композитор Олександр Кошиць
22. 1709 у Бендерах помер гетьман Іван Мазепа
22. 1918 у Києві відкрито український університет
23. 1648 Б. Хмельницький розгромив поляків під Пилявцями
23. 1872 * Соломія Крушельницька
25. 1921 Невдалий атентат С. Федака на Підсудського у Львові
29. 1866 * історик Мих. Грушевський, голова Укр. Центр. Ради
30. 1930 поляки замордували сотн. Ю. Головінського, КК УВО
30. 1930 польська „пацифікація”, багато забитих і ранених
30. 1945 перемога УПА ком. Яструба над больш. під Угневом
30. 1947 згинув Степан Хрін, команд. відтинку УПА „Маківка”

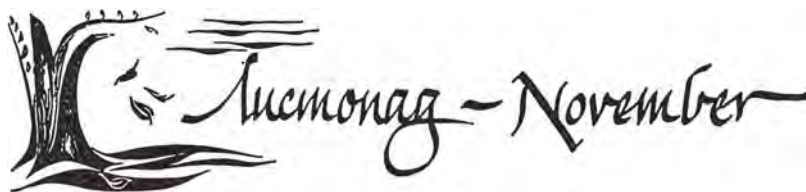

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар		Григоріанський Календар
1	18 П Євменія преп.	Покр. Пресв. Богородиці
2	19 В Трофима мч.	Кипріяна сщмч.
3	20 С Михаїла Ч. мч.	Діонісія А. сщмч.
4	21 Ч Кондрата ап.	Єротія сщмч.
5	22 П Фоки сщмч.	Харитини мч.
6	23 С Зачаття Івана Хрестителя	† Томи ап.
7	24 Н 18 по Сош. Теклі.	18 по Сош. Сергія і Вакха
8	25 П Євфросинії преп.	Пелагії преп.
9	26 В Перес. Івана Богослова	† Якова А. ап.
10	27 С Калістрата мч.	Євлампія мч.
11	28 Ч † Харитона преп.	Филипа ап.
12	29 П Киріяка преп.	Прова мч.
13	30 С Григорія В. сщмч.	Карпа мч.
14	1 Н 19 по Сош. Покр. Пр. Богор.	19 по Сош. Параскеви Т.
15	2 П Кипріяна сщмч.	Євтимія преп.
16	3 В Діонісія А. сщмч.	Лонгина мч.
17	4 С Єротія сщмч.	Осії прор.
18	5 Ч Харитини мч.	† Луки ап. і єв.
19	6 П † Томи ап.	Йоїла прор.
20	7 С Сергія і Вакха мч.	Артемія вмч.
21	8 Н 20 по Сош. Пелагії	20 по Сош. Іларіона В.
22	9 П † Якова А. ап.	Аверкія св.
23	10 В Євлампія мч.	Якова ап.
24	11 С Филипа ап.	Арети мч.
25	12 Ч Прова мч.	Маркіяна і Мартирія мч.
26	13 П Карпа мч.	Димитрія вмч.
27	14 С Параскеви Терн. преп.	Нестора мч.
28	15 Н 21 по Сош. Євтимія	21 по Сош. Параскеви Ікон.
29	16 П Лонгина мч.	Анастасії препмч.
30	17 В Осії прор.	Зиновія і Зиновії мч.
31	18 С † Луки ап. і єв.	Стахія ап.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1187 † кн. Ярослав Осмомисл, поширив державу по Дунай
1. 1665 Петра Дорошенка обрано гетьманом Правоб. України
1. 1727 Данила Апостола обрано на геть. Лівобер. України
1. 1929 масові арешти членів і симпатиків СВУ
3. 1078 на Нежатій Ниві б. Чернігова загинув вел. кн. Ізяслав
3. 1930 † письм., етнограф і перекладачка Олена Пчілка
3. 1953 † публіцист Юліян Вассиян
4. 1891 * поет Юрій Клен
5. 1909 * поет Богдан Ігор Антонич
6. 1881 * драматург Іван Кочерга
7. 1253 коронація кн. Данила в Дорогичині
8. 1862 † кубанський письменник і отаман Яків Кухаренко
8. 1938 загинув в ґулаґу Гнат Хоткевич
10. 1621 перемога П. Сагайдачного над турками під Хотиним
10. 1893 † видатний байкар Леонід Глібів
11. 1968 † маляр Никифор із Криниці
13. 1948 † поет, письменник і публіцист Леонід Мосендз
14. 1942 за наказом ОУН оформлено 1-ий відділ УПА під ком. Сергія Качинського-„Остапа”; Свято УПА
- 14-22. 1921 в Києві відбувся Всеукраїнський Собор УАПЦ
15. 1959 больш. агент Б. Сташинський вбив голову Пров. ОУН Степана Бандеру, а 12. 10. 1957, він вбив д-ра Л. Ребета
15. 1942 Леся Курбас убитий в конц. таборі
- 16-20. 1596 на Соборі у Бересті проголошено церковну унію
16. 1876 * Сергій Єфремов, голова СВУ, загинув 1937 р.
- 16-20. 1917 Всеукр. з'їзд Вільного Козацтва в Чигирині
19. 1918 Створено Українську Нац. Раду у Львові
- 19-21. 1947 москалі вивезли 150,000 українців на Сибір
19. 1962 суд у Карльсруе засудив Б. Сташинського за вбивство С. Бандери і Л. Ребета з наказу Москви
21. 1921 В. Липківський висвячений на митрополита УАПЦ
22. 1933 М. Лемик вик. атентат у російськ. консуляті у Львові
22. 1953 † митрополит УАПЦ Полікарп
24. 1955 договір АБН (Я. Стецько) з Китаєм (Ку Ченг канґ)
29. 1794 † філософ Григорій Сковорода
30. 1947 † поет і літературознав. Юрій Клен (Освальд Бургтарт)
- 1949 Звернення Воюючої України до української еміграції

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні	Юліанський Календар	Григоріанський Календар
1 19	Ч Йоїла прор.	Косми і Дам'яна безср.
2 20	П Артемія вмч.	Акиндина мч.
3 21	С Іларіона Великого преп.	Акепсими мч.
4 22	Н 22 по Сош. Аверкія	22 по Сош. Йоаникія В.
5 23	П Якова ап.	Галактіона мч.
6 24	В Арети мч.	Павла св.
7 25	С Маркіяна і Мартирія мч.	33 мч. у Мелетині
8 26	Ч Димитрія вмч.	Собор Арх. Михаїла
9 27	П Нестора мч.	Матрони преп.
10 28	С Параскеви Ікон. мч.	Єраста ап.
11 29	Н 23 по Сош. Анастасії	23 по Сош. Мини
12 30	П Зиновія і Зиновії мч.	Йосафата сщмч.
13 31	В Стахія ап.	Івана Золотоустого св.
14 1	С Листопад. Косми і Дам'яна	† Филипа ап.
15 2	Ч Акиндина мч.	Гурія мч.
16 3	П Акепсими мч.	† Матея ап. і єв.
17 4	С Йоаникія Великого преп.	Григорія Н. св.
18 5	Н 24 по Сош. Галактіона.	24 по Сош. Платона і Романа
19 6	П Павла св.	Авдія прор.
20 7	В 33 мч. у Мелетині	Григорія Декаполіта преп.
21 8	С Собор Арх. Михаїла	Вхід у храм Пр. Богородиці
22 9	Ч Матрони преп.	Филимона ап.
23 10	П Єраста ап.	Амфілохія св.
24 11	С Мини мч.	Катерини вмч.
25 12	Н 25 по Сош. Йосафата	25 по Сош. Климента
26 13	П Івана Золотоустого св.	Алипія преп.
27 14	В † Филипа ап.	Якова Перс. мч.
28 15	С Гурія мч.	Стефана препмч.
29 16	Ч † Матея ап. і єв.	Парамона мч.
30 17	П Григорія Н. св.	† Андрія ап.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1918 Листопадовий чин. Українські війська зайняли Львів
1. 1889 * письменник гуморист Остап Вишня
1. 1944 Хрущовська офенз. пр. УПА, згинув ген. ЧА Федоров
1. 1944 † у Львові митрополит Андрій Шептицький
1. 1964 † полк. Андрій Мельник
2. 1917 розпочався в Києві Всеукраїнський Військовий З'їзд
- 3-7. 1927 Конференція Українських Націоналістів покликала
Провід Укр. Націоналістів очолений Є. Коновальцем
3. 1941 москалі зруйнув. Успенську церкву Печерської Лаври
4. 1921 розпочався ІІ. Зимовий похід під ком. Ю. Тютюнника
5. 1968 в Києві самоспалився Василь Макух
6. 1912 † композитор Микола Лисенко
6. 1918 Кр. Ком. ЗУНР на Буковину перебр. владу в Чернівцях
9. 1918 встановлено Державний Секретаріат ЗУНР
10. 1709 москалі зруйнували гетьманську столицю Батурин
13. 1923 † одеський діяч Іван Липа
14. 1918 створено Директорію УНР
14. 1918 у Києві засновано Українську Академію Наук
15. 1879 * поет Григорій Чупринка
15. 1945 в Авгсбурзі заснов. Українську Вільну Академію Наук
16. 1917 договір України з Кубанню (торг., консул., морськ.)
- 16-19. 1967 І. Світовий Конгрес Вільних Українців у Нью-Йорку
18. 1918 бій під Мотовилікою
19. 1698 † гетьман Петро Дорошенко
20. 1917 ІІІ. Універсал УЦРади; створення УНРеспубліки
20. 1918 розпочалася друга большевицька інвазія України
20. 1919 денік. повіс. кубанського політ. о. Олексу Кулабұхова
- 21-23. 1943 І. Конференція поневол. Росією народів дала поча-
ток Антибольшевицькому Бльоку Народів (АБН)
23. 1873 † історик Мих. Максимович, ректор Київськ. унів.
23. 1921 большев. розстріляли 359 укр. полон. вояків п. Базаром
24. 1934 † на засланні історик Михайло Грушевський
25. 1838 * Іван Нечуй-Левицький
26. 1925 * маляр і мистецтвознавець Панас Заливаха
27. 1943 вел. битва УПА з 2 нім. дивізіями в Чорному лісі
28. 1950 згинув О. Дяків-Горновий, пров. ОУН на Львівщині
28. 1970 у Києві москалі замордували Аллу Горську
- 1932 росіяни вивезли на Сибір 30,000 українців із Полтавсь-
кої Станиці на Кубані
30. 1932 Загинули бойовики ОУН Старик і Березинський

Грудень - December

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні	Юліанський Календар	Григоріанський Календар
1 18	С Платона і Романа мч.	Наума прор.
2 19	Н 26 по Сош. Авдія	26 по Сош. Авакума
3 20	П Григорія Декаполіта преп.	Софонії прор.
4 21	В Вхід у храм Пресв. Богор.	Варвари вчм.
5 22	С Филимона ап.	Сави Осв. преп.
6 23	Ч Амфілохія св.	Миколая чудотворця св.
7 24	П Катерини вчм.	Амвросія св.
8 25	С Климента папи	Патапія преп.
9 26	Н 27 по Сош. Алипія	27 по Сош. Непор. Зач. Пр. Бог.
10 27	П Якова Перс. мч.	Мини мч.
11 28	В Стефана препмч.	Даниїла преп.
12 29	С Парамона мч.	Спиридона преп.
13 30	Ч † Андрія ап.	† Євстратія мч.
14 1	П Грудень. Наума прор.	Тирса мч.
15 2	С Авакума прор.	Єлевтерія сщмч.
16 3	Н 30 по Сош. Софонії	Праотців. Аггея
17 4	П Варвари вчм.	Даниїла прор.
18 5	В Сави Осв. преп.	Севастіяна мч.
19 6	С Миколая чудотворця св.	Боніфатія мч.
20 7	Ч Амвросія св.	Ігнатія Богонос. сщмч.
21 8	П Патапія преп.	Юліянії мч.
22 9	С Непорочне Зачаття Пр. Бого.	Анастасії вчм.
23 10	Н 29 по Сош. Мини	Пер. Різд. 29 по Сош. 10 мч. Кр
24 11	П Даниїла преп.	Євгенії препмч.
25 12	В Спиридона преп.	Різдво Христове
26 13	С † Євстратія мч.	Собор Пресв. Богородиці
27 14	Ч Тирса мч.	Стефана первмч.
28 15	П Єлевтерія сщмч.	20,000 мч. у Никомидії
29 16	С Аггея прор.	Дітей, уб. у Вифлеємі
30 17	Н Праотців. Даниїла	По Різд. 30 по Сош. Анисії
31 18	П Севастіяна мч.	Меланії преп.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

2. 1919 Поч. І. Зим. походу ген.-полк. М. Омеляновича-Павленка
4. 1803 † на Соловках ост. кош. Зап. Січі — П. Кальнишевський
7. 1936 † письменник Василь Стефаник
8. 1868 у Львові засновано товариство „Просвіта”
9. 1963 * Борис Грінченко
11. 1891 † учений-лінгвіст Олександр Потебня
12. 1944 загинув полк. Савур-Клячківський, ком. УПА-Північ
13. 1928 * літературний критик Євген Сверстюк
13. 1963 † поет Василь Симоненко
- 14-16. 1917 I Всеукраїнський робітничий з'їзд у Києві
14. 1840 * Михайло Старицький
14. 1942 Гестапо замордувало у Львові Івана Климова-Легенду, Крайового провідника ОУН (1939-41)
15. 1934 Большевики розстріляли у Києві 28 українців (О. Влизько, Д. Фальківський, Гр. Косинка і ін.)
15. 1948 Почав виходити „Гомін України” в Торонті
16. 1637 битва козаків Павлюка і Гуні з поляк. під Кумейками
- 16-23. 1961 судилище над 20 членами Укр. Нац. Комітету
17. 1917 Ультим. Леніна УЦРаді; поч. больш. інвазії України
17. 1939 В копальнях Камчатки загинув поет М. Драй-Хмара
17. 1944 б. Стріліськ Нових загинув майор Дм. Карпенко-Яструб, командир чужонаціональних частин в УПА
19. 1240 Батий зруйнував Київ
19. 1870 † композитор Михайло Вербицький
19. 1918 Директорія УНР перебр. владу від П. Скоропадського
19. 1920 * Микола Руденко
19. 1945 загинули в ЧССР Дм. Маївський, чл. Проводу ОУН, і ген. Дм. Грицай-Перебийніс, шеф штабу УПА
20. 1616 в Києві видрукувано першу книжку „Часослов”
21. 1930 † історик і публіцист Степан Томашівський
21. 1764 Катерина II зліквідувала гетьманську державу
21. 1944 згинув ген. секр. інформ. УГВР Й. Позичанюк-Шугай
23. 1873 у Львові засновано Наукове Тов. ім. Шевченка
23. 1932 героїчна смерть членів УВО-ОУН Біласа і Данилишина
24. 1920 * Святослав Караванський, літературозн., кол. політв.
26. 1918 постала Рада Нар. Мін. УНР, очолена Вол. Чехівським
29. 1723 † в тюрмі в Петербурзі наказн. гет. Павло Полуботок
31. 1637 у Варшаві закатовано провідника козацького повстання Павлюка (Павла Бута)
- 1924 засн. Спілку Визвол. України, очолену С. Єфремовим

ВИЗНАЧНІ ПОДІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ДЛЯ ВІДМІЧЕННЯ В 1990 РОЦІ

— **5 березня** — 40-річчя від загибелі (1950 р.) на полі бою з комуні-російськими наїзниками ген. **Романа Шухевича** — Тараса Чупринки, голови Бюра Проводу ОУН (1943-45), провідника ОУН на Українських Землях (1945-50), генерального секретаря Секретаріату УГВР (1944-50), головного командира УПА (1944-1950).

— 65-ліття створення **СВУ-СУМ** і 60-ліття (**9 березня — 19 квітня 1930**) від ганебного судилища російських імперіялістів над провідними діячами СВУ-СУМ.

— **22-29 квітня** — 75-ліття від славної перемоги Українських Січових Стрільців (1915) над російськими військами на **Маківці**. УСС стали першою формацією українського національного війська у двадцятому столітті.

— **29 липня** — 975-ліття від смерти вел. кн. св. **Володимира Великого** (1015), за панування якого запроваджено християнство в Україні-Русі й засновано Українську Церкву. Вел. кн. Володимир був визначним полководцем, меценатом української культури та політиком.

— **29 липня** — 125-ліття від народження митрополита Української Католицької Церкви **Андрея Шептицького** (1865), який розбудував помісність Церкви і підняв її до патріархального рівня, поставивши її для служби українського народу.

— **4 вересня** — 5-ліття від загибелі в російській неволі визначного й талановитого українського поета й діяча **Василя Стуса** (1985).

Крім повищих річниць поручаємо також звернути увагу на відповідне відмічення доповідями, статтями, святочними імпрезами, на виховно-вишкільних форумах ще таких річниць:

— **10 лютого** — 50-ліття від сформування **Револуційного Проводу ОУН** (1940), що його очолив Степан Бандера, прізвиськом якого по сьогоднішній день називають українських націоналістів-революціонерів. ОУН під проводом Степана Бандери і його наступників є по сьогодні авангардом української національно-визвольної боротьби.

— 90-ліття від появи славного твору **Миколи Міхновського**

„Самостійна Україна” (березень 1900), присвяченого Тарасові Шевченкові, що став програмовим кличем створеної 1900 року Революційної Української Партії, основою програми Української Народної Партії та засновком організованого українського націоналістичного руху, зокрема ОУН.

— **12 лютого** — 45-ліття від загибелі в бою з московськими окупантами полк. **Дмитра Клячківського** — Савура — Охрима (1945), головного командира УПА (1943), командира УПА-Північ (1944-45), краевого провідника ОУН на Північно-Західніх Українських Землях (1942-45), члена Проводу ОУН.

— **15 квітня** — 280-ліття від вибору на гетьмана України **Пилипа Орлика** (1710), безкомпромісного борця за Українську Державу, послідовника гетьмана Івана Мезепи в боротьбі проти російського імперіялізму, найвизначнішого „мазепинця”.

— 70-ліття від заснування **Української Військової Організації** (літом 1920) з начальним командантом полк. Євгеном Коновальцем, що вела збройну й вишкільно-пропагандивну діяльність проти окупантів України та стала співосновником ОУН.

— **11 липня** — 45-ліття від загибелі в московській тюрмі Лефортово президента Карпатської України, о. д-ра **Августина Волощина** (1945).

— **17 вересня** — 45-ліття від загибелі в бою з москалями **Якова Бұсла-Київського** (1945), вишкільного референта в Проводі ОУН, чільного публіциста.

— **30 вересня** — 60-ліття від замордування польськими окупантами сот. **Юліана Головінського** (1930), краевого провідника ОУН на ЗУЗ, співосновника ОУН, бойового референта Начальної Команди УВО і команданта УВО на ЗУЗ, командира бригади УГА.

— **28 листопада** — 40-ліття від загибелі в бою з більшовиками сот. **Оси́па Дякова-Горнового** (1950), заступника генерального секретаря УГВР, члена Проводу ОУН і крайового провідника ОУН Львівського Краю, редактора офіціозу ОУН „Ідея і Чин”, визначного публіциста.

— **28 листопада** — 20-ліття від дня замордування москалями **Алли Горської** (1970), талановитої мисткині.

— **грудень** — 45-ліття від загибелі ген. **Дмитра Грицяя-Перебийноса**, шефа штабу Головного Командування УПА, члена Проводу ОУН від 1940 р., і **Дмитра Маївського-Тараса**, члена Бюра Проводу ОУН (1943-45), редактора „Ідея і Чин” (1942-45).

Анатоль Бедрій

ПРОВІДНИК ОУН СТЕПАН БАНДЕРА З ПЕРСПЕКТИВИ 30 РОКІВ

Період боротьби українського народу за свою державу після вибуху німецько-російської війни в 1941 році очолила Організація Українських Націоналістів під керівництвом Степана Бандери. В короткому часі, члени ОУН поширили прізвище свого провідника по всій Україні.

Слова „Бандера” й „бандерівці” набрали харизматичного значення для українців та ворогів української державности: цими словами характеризуються безкомпромісові борці за Українську Самостійну Соборну Державу.

Авреоля „Бандери-бандерівців” триває уже кілька десятків років помимо завзятих намагань російських шовіністів знищити її. Щоправда, візія Степана Бандери ще не досягнена, але основні принципи революційної ОУН, скрісталізовані цим визначним народним провідником, вповні актуальні. Тож розглянемо ті елементи національного явища „бандерівців”, що їх посідав та наголошував Степан Бандера.

Молодечі роки революціонера

Світогляд, політичні принципи та характер Степана Бандери формувалися під впливом героїки Перших Визвольних Змагань 1918-20 років, писань д-ра Дмитра Донцова та авторитету полк. Євгена Коновальця. Бандера виховувався під впливом чинів Української Військової Організації у двадцятих роках, зокрема престижу сот. Ю. Головінського, своїх старших колег — Степана Охримовича, Івана Гарбусевича, Степана Ленкавського, Зенона Коссака, Михайла Колодзінського. Кінець двадцятих років і перші роки чергового десятиліття були знаменні на Українських Землях під польською окупацією і на еміграції в центральній Європі (Чехо-Словаччина, Австрія, Німеччина) бурхливим ростом організованого українського націоналізму. У цій оптимістичній атмосфері Крайовий Провідник ОУН на ЗУЗ Степан Охримович покликав під кінець 1930 року двадцятидворічного студента Степана Бандеру на пост референта пропаганди в Крайовій Екзекутиві. Розгорялася кровава українсько-польська боротьба: згинули сот. Юліян Головінсь-

Андрей Францев

кий і Степан Охримович, а по польській стороні вбито посла Т. Голуфку і комісара Чеховського. У травні 1932 р. Степан Бандера стає заступником крайового провідника. Зразу він бере участь у конференції ОУН у Празі (липень 1932), на якій полк. Є. Коновалець провів рішення про злиття УВО з ОУН, щобто що ОУН має бути політичною і збройною організацією. У зв'язку з підвищенням поляками членів ОУН Дмитра Данилишина і Василя Біласа у грудні 1932, Степан Бандера підносить та наголошує найвищий етичний рівень героїзму в ім'я боротьби за УССД. У січні 1933, цей 24-річний революціонер уже фактично перебирає керівництво Крайовою Екзекутивою ОУН на ЗУЗ. На своїх найближчих співпрацівників він бере ідеологічного референта Ярослава Стецька-Карбовича, бойового референта Романа Шухевича-Дзвона, військового референта Дмитра Грицяя-Перебийноса, і ці ділянки побіч організаційної знаменують провідницький стиль не лише Степана Бандери, але й „бандерівців”.

Найважливішими чинами за його провідництва на ЗУЗ були: атентат боевика ОУН Миколи Лемика у советському консульстві у Львові, в жовтні 1933 року, для запротестування проти народобивного голоду в Україні, організованому російськими імперіялістами, та ліквідація польського міністра ген. Б. П'ерацького в червні 1934 боевиком ОУН Трицем Мацейком. Своє розуміння революційности Степан Бандера пояснив на прикладі ліквідації національного зрадника Івана Бабія: „ОУН засудила його на кару смерти за те, що він активно співпрацював з польською поліцією і свідомо приборював українське революційне підпілля...” (заява під час процесу у Львові, 5 червня 1936). Рівночасно діяльність ОУН, говорив Бандера, є така, що „ми, члени ОУН, не є терористами. ОУН огортає своєю акцією всі ділянки національного життя.”

У своїй історичного значення промові на польському суді за вбивство П'ерацького, Степан Бандера підніс до найвищого етичного значення першу точку Декалогу ОУН („Здобудеш Українську Державу, або згинеш у боротьбі за неї”) словами: „Ми стоїмо на становищі, що обов'язком кожного українця є підпорядкувати свої особисті справи і ціле своє життя інтересам і добру нації.” Тут висловлена не лише відданість боротьбі за УССД, але й відданість тій організації, яка веде цю боротьбу.

Степан Бандера підтвердив концепцію власних сил нації, прийняту основоючим Конгресом ОУН, 1929 року, як головного рушія національно-визвольної революції: „ОУН у своїй полі-

тичній програмі відкидає орієнтацію на кого-небудь.” У цьому твердженні є віддзеркалений вплив настанови полк. Євгена Коновальця, висловлений зокрема у його славній промові 2 лютого 1929, вести незалежну визвольну державницьку політику, а не орієнтуватися на Німеччину, як рішальну силу, що визволить Україну. Бандера продовжував Коновальцеву концепцію формування довкола України власного міжнародного блоку.

На місці буде згадати, що від 1932 року близьким співпрацівником і дорадником Бандери став визначний націоналіст старшого покоління, д-р Володимир Горбовий (Бандера молодший від Горбового на 10 років), який був оборонцем Бандери на двох польських процесах, а також велику роль відіграв у 1941 році.

Престіж Степана Бандери був такий великий під кінець 1930-их років, попри те, що поляки засудили його на довічну тюрму і запроторили у Вронки поблизу німецького кордону, що коли в травні 1938 р. загинув полк. Є. Коновалець, то у чільних націоналістів (Р. Шухевич, З. Коссака, І. Равлика і ін.) зразу виник задум визволити Бандеру з тюрми, щоб він очолив Провід ОУН. Але цього проекту не вдалося здійснити.

На чолі Проводу ОУН

У вересні 1939 р. впала польська держава під ударами німців і росіян. Степан Бандера й тисячі українських політв'язнів вийшли з тюрми і концтабору в Березі Картузкій та відразу активізувалися в ОУН. Провідний актив скоро набрав переконання, що ПУН веде пронімецьку політику, незгідну з концепцією власних сил, сформовану полк. Коновальцем. Тому на нараді 10 лютого 1940 р. оформлено Революційний Провід ОУН, а на його голову назначено Степана Бандеру. Він (у листі до полк. А. Мельника з 5 квітня 1940) наголосив потребу інтенсифікації визвольних дій на теренах, окупованих росіянами; і „плянуння державного будівництва”.

Знаменним документом ОУН під проводом Степана Бандери був маніфест, виданий в грудні 1940 р., в якому „ми, українці підносимо прапор нашої боротьби за свободу народів і людини.” Цим кличем бандерівці розпочали формувати широкий анти-большевицький блок народів, поневолених в Європі й Азії. Далі там читаємо: „Боремося проти московського імперіалізму всіх видів... Несемо всім поневоленим Москвою народам свободу творити власне життя на рідній землі по своїй

вольній волі... Тільки Україна є правдивим союзником усіх поневолених і загрожених Москвою народів у їх боротьбі з московсько-большевицьким імперіалізмом.” Цей документ йшов у розріз із німецькою націонал-соціалістичною політикою.

У 1941 році ОУН під проводом Степана Бандери творила історію нації. Її сила помножилася кількакратно. Відбуто Другий Великий Збір, що його можна назвати Збором Бандери (перший Великий Збір був Збором Коновальця, Третій — Романа Шухевича, Четвертий — Ярослава Стецька). II ВЗ поєднав і завершив різні процеси двох поколінь — Коновальця і Бандери. II ВЗ відкинув у принципі орієнтацію на чужі сили, конкретно — на гітлерівську Німеччину, узалежнивши будь-яку співпрацю ОУН із посторонніми силами від їхнього визнання концепції УССД. Помимо того, що в Європі домінували тоді фашистські, націонал-соціалістичні та комуно-большевицькі впливи, то вони відсутні в Постановах II ВЗ ОУН, яких автори (головно С. Бандера, Д. Мирон, Я. Стецько, С. Ленкавський, В. Горбовий, І. Габрусевич) основували ідеологічно-програмові заложення ОУН на виключно національних, історичних традиціях, на ідеях народоправного демократичного ладу та на християнських принципах.

У короткому часі кількох місяців, Провід Бандери спромігся: видати солідну документацію п.н. „Чому потрібна була чистка в ОУН?”, підготувати заходами Краєвого Військового Штабу два військові курені Дружин Українських Націоналістів під командою сот. Р. Шухевича і майора Є. Побігущого, зорганізувати Комісію Державного Будівництва очолену д-ром Володимиром Горбовим, яка інтенсивно підготовлялася до віднови Української Держави, підготувати біля 6000 людей Похідних Груп ОУН, розбудувати сітку ОУН аж по Придніпрянщину, покласти основи міжнародного координаційного осередку визвольних рухів поневолених Росією народів, розгорнути ідеологічно-пропагандивну діяльність між українцями на еміграції в Європі.

У боротьбі проти німецького імперіалізму

22 червня 1941 року німці розпочали війну проти СРСР. ОУН була готова до боротьби за Українську Державу. Крайовий Провід, очолений Іваном Климовим-Легендою, мобілізував біля 10 000 людей до збройної боротьби. 30 червня 1941 року з доручення Проводу і Степана Бандери, члени ОУН дали почин

до проголошення відновлення Української Держави, що його апробували Українські Національні Збори у Львові та вибрали Голову Українського Державного Правління в особі Ярослава Стецька — заступника Степана Бандери.

У розмові з представниками німецького уряду в Кракові, 3 липня, Степан Бандера мужньо заявив разом із д-ром Горбовим, що ОУН бореться проти всіх окупантів України, а мандат творити Українську Державу ОУН дістала від українського народу, і нарід є єдиним її управненим власником. Але німецькі расисти поставили ультимат Проводові ОУН і УДП відкликати Акт 30 червня. На те голова УДП Ярослав Стецько вислав до Адольфа Гітлера листа з 3 серпня, а Степан Бандера написав листа до міністра Альфреда Розенберга з 14 серпня, в яких обидва категорично відмовилися відкликати Акт. Тоді німецькі імперіялісти запроторили обидвох до концтабору в Саксенгаузені. Але в той же час слово „Бандера” закорінювалося в мільйонах душ українського народу, як співали в піснях: „Бандера шлях до волі нам покаже. З його наказу йдемо в бій! І розіб'ємо, розгромим кодро враже, запалимо визвольний буревій!” Або: „Готуйсь у бойові лави козацьке плем'я молоде. До перемоги і до слави тебе Бандера поведе.” Або: „Як заграють скоростріли, в бій усі йдуть, як леви, йдуть повстанці переможно — це Бандерові Орли.”

Під кінець вересня 1944 року нацисти випустили Степана Бандеру, Ярослава Стецька та інших членів ОУН на волю, щоби цим намовити їх до співпраці з упадаючою німецькою імперією. Степан Бандера порадившись д-ра Володимира Горбового, відкинув цю пропозицію. Йому вдалося нав'язати контакт з діючим в Україні Проводом ОУН, очоленим ген. Романом Шухевичем-Тарасом Чупринкою. Коли ж в Краю довідалися, що німці випустили Бандеру й Стецька з концтабору, там скликали в лютому 1945 р. нараду Проводу, на якій вирішили, що тричленне Бюро Проводу, тоді лише в складі Шухевича і Дмитра Маївського (третій член Ростислав Волошин загинув літом 1944 р.), уступають та пропонують новий склад Бюра Проводу в особах: Степан Бандера, Ярослав Стецько і ген. Роман Шухевич. Ця лютнева конференція наголосила політичний курс, що його реалізував С. Бандера. Бандера рішається повертатися в Україну, але його відмовляють від цього, і так закінчення Другої Світової війни зустрічає його у південно-німецькій провінції Баварії.

Фронтом проти комуністсько-російського імперіялізму

Степан Бандера відразу переймає ідеологічно-політичне та практичне кермо Організацією, що помітне в Деклярації з приводу закінчення Другої Світової війни з травня 1945 р., зокрема в словах: „Бездержавному народові в боротьбі за волю можна, а часом і треба мати союзників, але ніколи — імперіялістичних опікунів.” Ця теза залишилася на десятки років типічною напрямною для бандерівців у заходах приєднати воюючій Україні союзників, не сходячи на рейки непередрішенства та антирежимности. (Аналіза діяльності С. Бандери після 1945 р. є в статті: А. Бедрія, „Степан Бандера і ОУН, 1945-1959”, *Визвольний шлях*, ч. 11, жовтень 1984) На жаль від 1945 року по сьогодні є угруповання, які схильні задля власного партійного кар’єризму, чи на основі світоглядно-політичного мінімалізму та реалітетного сприймання життя пристосовуватися до політики великих потуг. У „Деклярації” з 1945 р. є ще таке типічне твердження Бандери: „Всі намагання українських партійних чинників легально-опортуністичним шляхом реалізувати визвольну концепцію покінчилися повною невдачею.” Це твердження не означає, що ОУН є проти тактичного використання легальних нагод імперської окупаційної структури для відвойовування української державности, але означає, що основним чинником, який перерішить відновлення УССД буде організована державницька сила українського народу. 40 років Захід трактував СРСР як російську національну державу під пануванням комуністичного режиму. Щойно останніми роками починають державні політики Заходу сприймати факт, що СРСР є тим, чим його окреслено в „Деклярації” ОУН: „більшевицька демократія” є по суті російським імперіялістичним тоталітаризмом... Найбільш виразно окресленою імперіялістичною державою у світі є нині большевицька Росія. Під плащом „будови соціалізму в одній країні” наступило насильне цементування населення народів СРСР у напрямі творення російської нації шляхом впровадження однієї мови, культури, патріотизму, месіанізму та економічного життя.” Найважливішим засобом у відвоюванні УССД ОУН уважала 1945 року „політичну і військово-революційну організацію, що у визвольний період творить хребет народу і його провід.”

В атмосфері цілковитої декон’юнктури на Заході для боротьби за визволення України, коли всі демократичні народи раділи настанню миру, український нарід спливав кров’ю сотень тисяч своїх найкращих синів і дочок нескорених перед

російськими наїзниками. У 1945-55 роках Україна показала неймовірні чини масового національного героїзму. Ця доба, на жаль, досі ігнорована істориками та освітньо-виховними діячами. Беззастережним політично-ідейним керманичем цього грандіозного організованого руху був Степан Бандера, помимо великої кампанії проти нього, веденої на еміграції мінімалістами-реалітетниками та партійними амбіціонерами. Йому до помочі були політики ОУН на Рідних Землях, зок-ген. Тарас Чупринка, Петро Полтава, Осип Дяків-Горновий, Дмитро Маївський-Тарас, Ярослав Старух-Стяг, Яків Бусел-Київський, Ярослав Мельник-Роберт, Зеновій Тершаковець-Федір, а на чужині — Ярослав Стецько, Степан Ленкавський, Іван Вовчук, Данило Чайківський, Микола Климишин, ідеолог революційного націоналізму — д-р Дмитро Донцов та багато інших. Головним організаційно-військовим провідником був в 1945-50 роках ген. Роман Шухевич-Чупринка, а керівником зовнішньої політики ОУН — голова УДП Ярослав Стецько.

До 1950 року Степан Бандера наголошував у своїх стратегічних роздумах концепцію „держави в державі”, тобто втримання революційної структури ОУН-УПА-УГВР, сформованої в першій половині сорокових років. Такі його думки висловлені в статтях „До проблеми політичної консолідації” (1946) та „Пляновість революційної боротьби в Краю” (1947), як теж у Резолюціях Першої Конференції Закордонних Частин ОУН (1947). Бандера наголосив, що від Акту 30 червня 1941 р. почерез сформування УПА в 1942-43 рр. до заснування УГВР існує нерозривна пов’язаність. „Українська Національна Революція — це безперервно прогресуючий революційний процес, що охоплює ціле життя... Посередню роллю в розвитку революції займає організована суспільно-політична і збройно-революційна боротьба.” Йому належить текст другого розділу резолюцій п.н. „До основ нашої визвольної концепції та уклад революційно-визвольних сил.” Головна його теза: „Посередню роллю в розвитку революції займає організована суспільно-політична і збройно-революційна боротьба... Тому вдержання, розбудова організованої революційної сили, поширювання ідеї визвольної революції серед широких мас і народів, активізування їх у протибольшевицькій дії — це основа і запорука визволення.” Такі висновки були плекані десятиліттями Дмитром Донцовим та від тридцятих років — молодшим ідеологом Ярославом Стецьком, а в сорокових роках — Петром Полтавою. У п’ятій точці цього другого розділу Резолюцій I Конференції ЗЧОУН читаємо:

„Рівнож відкидаємо, як нереальні, всякі еволюціоністичні концепції, як розраховують на те, що СРСР під зовнішнім чи внутрішнім натиском буде еволюціонувати до свободнішої системи... **Всякі тактичні відступи і уступки большевизму використовуємо на посилення революційної дії, яка одинока приведе до визволення.**” Тільки під тиском організованої сили всіх поневолених націй розпадеться російська імперія. Цю конференцію ЗЧ ОУН можна окреслити як твір Степана Бандери. Генеральна теза Бандери — протиставлення Української Революції до російських імперіялістів усіх родів.

Стратег Української Національної Революції

З появою в 1950 році твору „Українська Національна Революція, а не тільки протирежимний резистанс”, Степан Бандера виступає як заавансований політичний теоретик. Цей твір, неначе написаний 1989 року під оглядом своєї актуальності для розв’язки сьогоденних проблем визвольної боротьби, розкриває найбільшу слабкість українців — нерозуміння чинників, необхідних для створення власної національної держави. Цими чинниками є цілковите відмежування українського народу від Росії і творення власного самобутнього життя проти волі окупантів, цебто у цілковитій негачії усього російського. Нерозуміння цього явища породжує в українців або пасивний спротив до російських окупантів або критику деяких аспектів імперського режиму, напр. „оборону людських і національних прав”, домагання легалізувати українські національно-здорові установи, „правозахист” тощо. Бандера пише: **„Затерти чітку межу поміж самостійницьким, визвольним рухом і російщиною чи комунізмом, засипати провалля поміж ними — це перша мета ворожих намагань по лінії ідейної демобілізації українського самостійництва...** Націоналістичний рух мусить виступати цілком чистим, революційно-безкомпромісовим проти всього, що походить від московського большевизму, або до нього доводить... Провідна (ворожа) „лінія полягає в тому, щоб сучасну визвольну боротьбу звести з її націоналістичного шляху, шляху повноцінної Української Національної Революції — на шлях тільки протирежимного спротиву — резистансу.” Бандера напоминає нас, що „дехто не розуміє і нехтує важливість процесу ґрунтового формування елементів власної сили, зводить революційну діяльність тільки до актуальних проминаючих акцій.” Він пригадує: „Збройна боротьба творить суттєву складову частину цілої революції.” Він вчить: „Висування на перше місце

гасла 'За демократичний лад в Україні', замість гасла 'За самостійну національну державу' має вкрай шкідливий аспект... це уникання ставити, що т.зв. УССР не є жодною Українською Державою." Натомість, „наша генеральна лінія визвольної політики базується на тому, що боротьба за державну незалежність України — це боротьба проти Росії, не тільки проти большевизму, але проти кожного загарбницького російського імперіялізму, який є притаманний російському народові, в цілій історії і тепер... У всіх них живе крайня ворожість супроти ідеї державної окремішности, суверенности України."

У 1950-их роках шаліла корейська війна. ЗСА бажали затримати „статус кво", встановлений після Другої Світової війни. Тому вони реалізували політику „контейнменту". Були заходи пов'язати українську визвольну боротьбу з цією політикою. С. Бандера спротивився цьому. У статті „Війна в Кореї і національно-визвольна політика" (1950) він писав: „Доки західні держави не йтимуть на повне знищення большевизму й російського імперіялізму, на розвал СРСР і відродження на його руїнах національних держав поневолених нині народів, а змагають лише до припинення большевицької агресії і експансії, доти немає підстав, щоб наші визвольні змагання зв'язувати з їхньою політикою і з їхніми конфліктами." А у статті „Третя Світова війна і визвольна політика", він вияснює: „Неправда, що не маємо іншої дороги і мусимо хапатися тієї єдиної... Навпаки. Маємо свою власну, якою йдуть наші визвольні змагання вже третій десяток літ у найнесприятливіших обставинах... Це шлях власної революційної боротьби, визвольна концепція українського націоналізму."

Коли ж частина еміграції затратувала розуміння, що Україна мусить змагати до власнопідметного життя, а не підчинятися постороннім потугам, Степан Бандера виступив зі статтею „Проти ідейного роззброювання визвольної боротьби" (1951), в якій заявив: „Не бракує сторонніх намагань прибрати до своїх рук український визвольний рух... Якщо нас не люблять за т.зв. фанатизм, то значить не люблять нашої непохитної безкомпромісової боротьби проти большевизму, проти поневолення... Але наші позиції витримали найтвердшу пробу життя... **Наші ідеї — це наша найбільша сила, найуспішніша зброя, якою переможемо большевизм.**" У цій статті чітко скристалізований дух Бандери й бандерівців.

У 1940-их і 50-их роках український визвольний рух був авангардом усіх поневолених народів, бо ставив за словами

Степана Бандери: „Ми вважаємо російський народ за загарбника, тому **не сміє бути притупленою гострота українського антиросійського фронту...**” („Завдання ОУН під сучасну пору”, 1951). За те проти ОУН москалі сформували пізніше, в сімдесятих роках, т.зв. дисидентський рух, якого завданням є саме притупити ворожнечу українців проти росіян, чого наслідком є поважний зріст автономістично-антирежимницьких поглядів в колах українського активу в Україні й в діаспорі та схильність іти на співпрацю з колаборантами окупантського режиму.

У 1952 році Бандера написав відважну принципіальну статтю п.н. „З москалями нема спільної мови”, в якій ствердив, що „американські політичні кола різними засобами намагаються звести в одно річище і визвольні змагання народів поневолених Москвою, в першу чергу України, і протирежимні, антикомуністичні тенденції серед московського народу.” Ця концепція стремить перемовити визвольні рухи, щоби відклали встановлення національних держав на час після встановлення демократії в російській імперії. (В сорокових роках гітлерівці казали: перше знищім ССРСР, а потім будемо думати про національні держави!) Згідно з цією концепцією були підписані 1976 року Гельсінські Угоди, і тоді ж, тобто 17 років після загибелі Степана Бандери, група українських політв'язнів-націоналістів у Владімірській тюрмі видала заклик-остереження проти цієї ненаціональної 'єдинонеделімської' політики. У цьому самому дусі писав під кінець 1970-их років Степан Говерня свою цінну статтю „Дисиденство”. Сьогодні Міхаїл Горбачов саме реалізує цю концепцію під назвами „перестройка”, „гласність” і „демократія”. Степан Бандера писав про можливість визріння цієї концепції у статті „Первородний гріх проросійської концепції” (1952): „американські політичні чинники намагаються звести визвольні змагання України й інших підсоветських народів на сприйнятливий для московських імперіялістів шлях, з'єднати їх в одну політичну, дійову й організаційну цілість з московськими протирежимними, але імперіялістичними тенденціями.” Повища оцінка американської політики в 40-50-их роках висвітлює тодішню загальну проросійську настанову всього Заходу, а тим самим декон'юнктуру для української самостійницької політики.

Історичною заслугою політики Степана Бандери й бандерівців у п'ятдесятих роках внутрі російської імперії й назовні її, було проломлювання цієї декон'юнктури. У цьому героїчному десятилітті бандерівці організували грандіозні повстання і

страйки в російських концтаборах під керівництвом славних провідників Михайла Сороки, д-ра Володимира Горбового, Катерини Зарицької, Галини Дідик, Євгена Пришляка. А на Заході жваву визвольно-дипломатичну акцію успішно розгортав голова УДП Ярослав Стецько по через АБН.

На висотах ідейного п'єдесталу

Від 1954 року Степан Бандера найбільше турбується дальшою долею структури ОУН в Україні, що зазнала сильного удару після загибелі ген. Р. Шухевича й зловлення більшовиками його наступника на пості провідника ОУН в Україні полк. В. Кука-Коваля-Леміша. Тому, що слабля організаційна структура, Степан Бандера висував все більше ідейно-концепційну нескореність своїх однодумців, як головну запоруку дальшої боротьби за УССД. Бандера в той час втішався уже міжнародним престижем, що його відмітив німецький журналіст Гопше у зв'язку з інтерв'ю із Бандерою 1954 року в радіовисильні Кельн. У вступі, Гопше сказав: „Степан Бандера — сьогодні вже легендарна постать національно-визвольної боротьби поневолених народів, Абдель Крім, — є один з найнебезпечніших і найсильніших ворогів советського імперіялізму, які сьогодні живуть, бо за ним — провідником Організації Українських Націоналістів, стоять 40 мільйонів українців. Бандера втілює їхнє стремління до національної незалежності.” Цей примат ідейно-морального відстоювання концепції УССД виразно знаходимо в промові Степана Бандери в 25-ту річницю створення ОУН. Це знаменна прикмета бандерівців у п'ятдесятих і пізніших десятиліттях, вже після загибелі С. Бандери та під проводом Ярослава Стецька.

Абсолютно вірно оцінив Бандера надмірну ставку на Захід у статті „За правильне розуміння визвольно-революційного процесу” (1955) словами: „Цілий повоєнний розвиток наглядно показав, що сліпа орієнтація на визволення силами Заходу народів, поневолених московським більшовизмом, не має реальних основ.” Як дотогочасна, так і пізніша ставка деяких кіл на реалітетно-прагматичний підхід в українській політиці неоправдана, мінімалістична та шкідлива, бо „за 10 літ української повоєнної політичної діяльності на еміграції через погоню за ілюзорним союзництвом з західними силами та за їхньою допомогою витрачено надаремно чимало енергії, спричинено багато шкідливих конфліктів та знівечено багато цінних здобутків й

важливих позицій української самостійницької політики.” Слідє висновок актуальний сьогодні: „Переглядаючи розвиток подій за останнє десятиріччя, знаходимо в ньому дуже виразне ствердження, що концепція власних сил, повна самобутність і незалежність українського визвольного руху, як на Батьківщині, так і за кордоном — єдино певні і реальні.”

У серії аналітичних статей з 1956 року, Степан Бандера доводить, що Нікіта Хрущов намагався зреформувати російську імперію, яка „не змогла викорінити релігії, ні націоналізму, не потрапила знищити людської душі, індивідуальности людини.” У цьому Бандера бачив здобутки національно-визвольних рухів, зокрема українського, бо „ідейні спонуки національно-визвольної боротьби є сильніші від впливів большевицької терористичної системи.” („Большевицька тактика й визвольна боротьба”, 1956) Національні вибухи на Мадярщині й в Польщі сильно потрясли імперією. Бандера остерігає: „Большевицькі погроми для здавлення визвольної революції мадярського народу найвиразніше показали, що природа московського імперіялізму й комуністичного режиму ні в чому не змінилася...” („Перші висновки”, 1956)

Дуже актуальною в 1989 році є стаття Бандери п.н. „Призабута наука”, в якій автор на прикладі двадцятих і п'ятдесятих років показує фальшивість ставки на націонал-комунізм, советофільство, чи інші ініціативи та концепції, що їх приймає Москва тому, що лише антиімперські, національно-державницькі сили є для Москви страшними і загрозливими. За таку шкідливу групу він вважає ліве УРДП Івана Майстренка-Бабенка, який твердив: „практику треба засуджувати, але до самої комуністичної доктрини ставитися стримано.” Цю групу Бандера називає „прогресивними реформаторами”. Аналогії знаходимо і сьогодні! Це бачення в Щербицькому всього злого, а не в російському імперіялізмі, схильність іти на „культ-обмін” з „добрими” українськими комуністами, замість атаківання їх як запроданців окупанта, підтримка концепції еволюції zdeгенерованого комуністичного режиму в „добрий”, „демократичний”, соціалістичний режим, що його реалізує Горбачов. За такими „добрими” українськими комуністами наші мінімалісти шукають в СПУ, АН УССР, в формаціях посталих у зв'язку з „перестройкою”.

Бандера твердить, що авангардом боротьби за УССД мусять бути люди „пройняті ненавистю до комунізму і до мос-

ковського поневолення та його інструменту — компартії.” На чому ж мають ґрунтуватися національні сили? На українському християнстві — відповідає Степан Бандера у статтях: „Проти фальшування визвольних позицій” (1954), „За правильне розуміння визвольно-революційного процесу” (1955), „З невичерпного джерела” (1957), а також на національній тисячолітній українській культурі, на традиціях княжої і козацької державности, на соціальних ідеях української нації, сформованих на протязі віків. Могутньо звучать слова його статті „Висновки з новіших подій і процесів для української визвольної боротьби” (1957), у якій він заявив, що у підбольшевицькій дійсності революція є реальна, і спільний фронт всіх поневолених націй повалить імперію. Передбачення Бандери сповняються. Він не був пророком, а лише доводив на основі правильного схоплення історичних процесів. Він твердить: „Істотні зміни в напрямі свободніших обставин для народу й людської одиниці можуть бути **тільки відвойовані** від большевиків непереможною протибольшевицькою боротьбою народів.” („Перспективи української національно-визвольної революції”, 1958) Тому „протибольшевицька революція — єдиний шлях до визволення.” Під національними революціями він розуміє знищення цілої імперської системи з її коляборантами та становлення зовсім нової на основі суверенних національних держав.

Коли ж ворожа зброя вбила Степана Бандеру в жовтні 1959 р., то йому пощастило перед тим викласти на папір сливе весь свій інтелектуальний та моральний потенціал. Чи не заключною і заповітною для нас була його стаття „Де повинні зійтися шляхи?” (1959), в якій наш національний провідник сказав: „**Нам іде про підметну ролю України** і нерозривно з цим зв’язані права.” Україна має дані не лише бути потужною державою, але й має потенціал бути авангардом всіх поневолених націй у знищенні російської імперії. Це історична місія Києва проти Москви! Нашим завданням є причинитися до реалізації цієї місії; зокрема це зобов’язання всіх тих, які уважають себе бандерівцями, супроти свого славного й невмирущого Провідника.

ТРЕТЯ ФАЗА БОРОТЬБИ ЗА УКРАЇНСЬКУ ПОЛТАВУ

Спільними зусиллями українських патріотів на початку липня 1989 року знівечено намір російських громадських і державних організацій святково відзначити на території України 280-річчя перемоги московського царя Петра I над армією шведського короля Карла XII, союзника гетьмана Івана Мазепи.

Перемога москалів у битві біля Полтави 1709 року мала трагічні наслідки для України та всієї Європи. Відстала Московія з того часу виходить на орбіту європейських великодержав, як рівноядна й агресивна сила, та незабаром переформовується в імперію під присвоєною назвою Росії. Для українців шведська невдача становила початок занепаду їхньої суверенної Гетьманської Держави, створеної ще Богданом Хмельницьким 1648 року. Тепер москалі дедалі більше втягають Україну в свою імперію та згодом (1764-1775) анектують решту її вільних територій, не залишаючи їм ніякого власного самоуправління.

Наїзники всіх віків діють на землях завойованих народів згідно з неписаною засадою „Горе переможеним!” Покорених вони б'ють і плакати не дають”. Але московському наїзникові навіть такого гніту ніколи не вистачало. Від переможених він завжди хоче підчинення себе його владі всім тілом і душою. Він примушує їх відзначати радісно свою перемогу над ними, величати його рабовласницьке правління, славити його дійсні й вигадані успіхи та ще велить власними словами зневажати пам'ять оборонців рідної країни. Гетьман Іван Мазепа — історична жертва такої плямувальної пропаганди білих і червоних царів, здійснюваної державними і церковно-релігійними установами. Саме таким штучно витвореним „радісним самобичуванням” українців кожного покоління після полтавської битви Росія намагалася вбити особисте й національне почуття гідності, затерти їхню історичну пам'ять і викоринити всі згадки про будь-які вияви прагнень українського народу до самобутнього життя. Ось чому Полтава для українців стала символом їхньої боротьби за незалежність України від Росії.

Друга сутичка за Полтаву

Найновіша спроба росіян утривалити ще й тепер негідну традицію українського самобичування викликала опір наймолодшого покоління українських патріотів. В Полтаві вони, протягом 6-9 липня 1989 року, продемонстрували словесними заявами і транспарантами, під блакитно-жовтими прапорами, свою рішимість покласти кінець цій ознаці поневолення і зневажання їхнього народу: „Шанувальники Петра I, Україна — не ваше царство!“, „Ганьба організаторам імперського свята!“, „Вічна слава гетьманові Іванові Мазепі!“

Гетьман Іван Мазепа

Окупантський режим великодержавної безпеки, спільно з новітніми кочубеями з республіканської і партійної адміністрації УССР, очевидно, чинив ганебну спробу придушити цей вияв

української самопошани. Багатьох учасників демонстрації арештували, дошкульно побили і зневажили мундировані міліціонери й цивільні агенти червоно-білого управління: однаково всіх — чоловіків і жінок, старих і молодих, підлітків і школярів.

А все таки, ці фізично зневолені патріоти морально вийшли переможцями в Полтаві. І то не тільки тому, що заплановане росіянами святкування перемоги царя Петра I не відбулося. Ідейний почин патріотів України теж засвідчив перед світом, що українська нація таки жива в державницькому сенсі того слова. Всі її частини жваво реагують на спільні радощі та болі, а в потребі вміють згідливо стати в самооборонну лаву навіть перед лицем переважаючих сил ворога. Адже в такій самооборонній колонії в Полтаві, протягом чотирьох днів липня 1989 року, знайшлися представники всіх великих міст України: Києва, Львова, Харкова, Чернігова, Одеси, Черкас, Дніпропетровського, Чернівців і Тернополя.

Можна передбачати, що пригноблений ворог очуняється від цієї поразки і заново візьметься діяти по лінії свого традиційного маршруту. „Каламарні душі” (як казав Т. Шевченко) з-поміж бюрократів республіки, журналістів, письменників, науковців і вчителів далі втовкмачуватимуть населенню України, що, начебто, російська агресія 1709 року була „першим кроком прогресу для трудового люду України” та що, мовляв, Гетьманська Держава становила „останній поріг на шляху до того прогресивного возз’єднання України з Росією”.

Є підстави сподіватися, що українське суспільство, наснажене відновленим почуттям гідності та збудженою історичною пам’яттю, витримає і розіб’є ще й цей „дев’ятий вал” русифікації. Національно-політична й культурно-релігійна самостійність починається і міряється ступенем національної самобутності й гідності окремих людей даного народу. Учасники другої ідейної сутички за Полтаву, разом з багатьма прихильниками того чину української честі, показали прилюдно високий рівень своєї культурно-політичної суверенності. В такому розумінні нововитвореного становища в Україні можна говорити про загальноукраїнську перемогу в цій сутичці.

Перша сутичка за Полтаву

А коли ж мала місце і яким результатом закінчилася перша ідейна сутичка за українську Полтаву?

В січні 1930 року альманах *Авангард* у Києві вмістив, як свою першу, програмову статтю Олексі Влизька, в якій він суворо засудив царя Петра I за його агресію супроти України та, водночас, відважно обороняв чесне ім'я гетьмана Івана Мазепи. Стаття напевно була висловом почуття враженої гідності багатьох українців того часу, яких обурювало тривале славлення того московського фєвдала, царя Петра I, при безперервному ганьбленні гетьмана Мазепи немов „зрадника Росії”. Влизько саркастично висловився про Петрову „перебудову” Московщини, що, незважаючи на цю т.зв. європеїзацію, далі залишилася варварським царством. А саме:

„Після поїздки Петра I зі згаданим пашпортом (спрепарованим на ім'я київського художника Михайлова — РР), з яким Петрої здив за кордон, він повернувся захоплений баченням і негайно взявся за стрижку боярських борід та безпросипне пияцтво. Так він сприйняв європейську культуру, але користи з того, як з козла молока”.

А втім — перебудова перебудовою, „проте, розгрому Івана Степановича Мазепи ми йому (Петрові I — РР) простити не можемо, бо це був найкращий наш гетьман”, — писав О. Влизько в січні 1930 року.

В той час уже насильно проведено колективізацію з наміреним заголодженням на смерть мільйонів українських селян, тоді посилено арешти і заслання діячів української культури, зокрема письменників. Тож треба було відзначатися сильним почуттям особистої й національної гідності, щоб зважитися на такий виступ в оборону правди про Полтаву. Небезпека загрожувала О. Влизькові насамперед з боку таки рідних „інтернаціоналістів”, цебто „комуністів України”, які вже раніше вславилися викриванням окупаційній владі ідеологічних „ухильників” та новітніх мазепинців-націоналістів.

Цим разом, з нечуваною досі заїлістю й особистим упідненням, відізвався Микола Хвильовий статтею в харківській газеті *Комуніст* (лютий 1930). Влизькову статтю він потрактував чомусь немов перодову, редакційну, і звинуватив у націоналізмі теж двох інших авторів програмових творів і статей в *Авангарді*: Гео Шкүрүпія і Віктора Петрова.

„Очевидно, як це доводить остання, насичена злобою до Петра I, цитата, таємничі ‘ми’ говорять цілком серйозно... простити ‘розгрому Івана Степановича Мазепи’, цебто розгрому ідеї

буржуазної самостійної України, вони, ці таємничі 'ми', ні в якому разі не можуть. Словом, чиста і, можна сказати, неприхована апологетика мазепинства, якою так пишається український фашизм", — пише М. Хвильовий. Опісля він ще й зміцнює свої закиди такою заввагою: „Як відомо читачеві з попередніх цитат, таємничі 'ми' не тільки паплюжать Петра І, але й співають панегірики Мазепі”.

Немає сумніву, що О. Влизько під займенником „ми” мав на думці „ми — українці”, але Хвильовий волів натякати на існування змовницької групи ухильників у бік націоналізму. Далі, його обурило Влизькова передчасна „гласність” про того-часну продажність советських бюрократів, для яких нічого не значать такі вартості, як „виховання, честь, виразна індивідуальність, освіта, соціальний стан” тощо. Всюди володіє тільки „досвідка з печаткою і підписом будь-якого секретаря”, якого прохачі чи кандидати „споїли до білого слона перваком” самогону, — писав О. Влизько в альманаху *Авангард* 1930 року. Не промовчав він і того явища, що пам'ятки культури з території України вивозяться в Росію та присвоюються російській культурі. Хвильовий реагує на це гостро-іронічною реплікою:

„Від паплюження радянської країни вони (Влизько і його співробітники в *Авангарді* — РР) знову переходять до своїх націоналістичних скарг і до втлумачення читачеві ворожої нам ідеології. Річ у тому, що Тьмутаракань в старовину була землею Мстислава, сина т.зв. Володимира Святого, цебто землею українських феодалів, а Фанагорія — це тільки древне-грецький город. Ясно, „русинській душі” багато „рідніше звучать” свої феодали, ніж чужі крамарі... Як відомо, з 1859 року на місці старовинної Тьмутаракані на протязі багатьох років велися руськими (цебто російськими — РР) археологами розкопки. Ці розкопини дали певні пам'ятники, і от „русинська душа” й сумує, мовляв, Тьмутаракань була землею нашого князя, а пам'ятники 'безповоротно ввійшли в історію російської архітектури’”.

Щоб советський читач не мав сумніву, хто це написав і де це надруковано, Хвильовий пояснює: „Заінтригований читач, очевидно, вже розчарований і певен, що це ми цитуємо донцовський орган... Ви, може, гадаєте, що це з памфлетів Хвильового 1925 р.? Нічого подібного! Це цитати з *Авангарду*..., що допіру, цебто в січні 1930 року, вийшов у Києві, це цитата з передової цього альманаху, написаної Олексом Влизьком...”

Наприкінці статті, в окремій дописці, М. Хвильовий зробив ось які далекосяжні висновки зі своєї аналізи писань О. Влизька та його колег з *Авангарду* й подібних видань: вони „змішують ленінську національну політику з мазепинством. Отже, цією заміткою я вважаю, поперше, за свій партійний обов'язок сигналізувати небезпеку з зовсім іншої сторони, а подруге, коли (вони) визнають свої помилки, допомогти їм стати на правильний шлях. І Поліщук, і Семенко, і Шкурупій, і Влизько — всі можуть помилятися, але нещадно будемо бити їх тоді, коли вони не захочуть цих помилок виправити”.

Як знаємо, Олекса Влизько не виправив цих „помилко”, але Хвильовий уже не міг особисто „нещадно бити” його за це, бо незабаром (у травні 1933 р.) закінчив життя самогубством. За Хвильового цю роботу офіційного нещадного биття виконали московські наглядачі за безпекою в колонії УССР: 15 грудня 1934 року О. Влизька і 27 інших українських письменників розстріляло ГПУ (тогочасне КГБ), згідно з рішенням незаконного військового суду в Києві, мовляв, за зраду батьківщини соціалізму.

Ось яким результатом закінчилася перша ідеологічна сучка за правду про українську Полтаву, за честь володаря України Івана Мазепи та за його достойну візію самостійної, ні від кого незалежної української держави.

Напередодні третьої фази

Як і чим завершиться третя фаза довгого історичного бою за цю візію — за принципову для українців справу національної гідності, за справу власної історичної пам'яті та право на власну ніким не обкраяну суверенну державу?... В цю фазу ми вже ввійшли з хвилиною, як групки українських патріотів повернулися до рідних міст після своєї морально успішної маніфестації вірності ідеалам гетьмана Івана Мазепи. Мабуть, найближчі події 1990 року принесуть нам певну відповідь на це запитання.

Покищо тепер, на початку вересня 1989 року, коли ці слова укладаються на папері чорними рядками, виразно бачимо, як імперіяльні московські керівники зручно жонглюють термінами і поняттями реформ, перебудови, національної рівноправності і загальної явності себевислову. На ділі, сперта на збройні загони внутрішніх військ КГБ великодержавна адміністрація,

гострими репресіями супроти сміливих оборонців самобутньої української державности, вперто пробує залякати широкі маси України, стероризовані постійним геноцидом і пригноблені системою русифікації. Словесно, великодержавна адміністрація силкується переконати українських — крайових та еміграційних — „лібералів” і „патріотів лівого напрямку” в тому, начебто перебудова СРСР передбачає певне місце і для „загірної комуні” і для „республіканської державности” в дусі писань Миколи Хвильового з 1925-26 років: „Ми є дійсно незалежною державою, котра входить своїм республіканським організмом в Радянський Союз”.

Але реформатори советоросійської імперії та їхні українські попутники соромливо промовчують два різні аспекти цієї справи. **Поперше**, з теперішньої перебудови Советського Союзу Україні стільки само користи, як з перебудови й европеїзації Московщини царем Петром I. **Подруге**, М. Хвильовий своїми полемічними писаннями з 1929-30 років вирікся свого „хвильовизму”, а свою візію радянсько-української автономної республіки заміняв на статус України, як окремого „краю” Великої Росії згідно з концепцією М. Драгоманова з 1872 року: „З північною Руссю ми не зломим союз”.

Недоречність такої концепції в наші часи — майже 120 років опісля — доказав М. Хвильовий своїм самогубством ще у травні 1933 року, але цим не врятував Влизька, ані не послабив русифікаційного тиску на свій народ. Бо шлях до „загірної комуні” в структурі Советського Союзу — це шлях до самогубства всього нашого народу.

На цьому широкому тлі яскравіше унаочнюється важливість моральної перемоги наших патріотів, які влітку 1989 року в Полтаві прилюдно виступили в оборону гетьмана Івана Мазепи і його концепції суверенної української держави. Бо так у липні 1989 року, як і в січні-лютому 1930 року, ішлося — і далі йдеться — не тільки про ширші права людини, не тільки про статус української мови, не тільки про ситіший кусок хліба для пересічного громадянина на своїй землі та навіть не при прийнятніший економічно-політичний лад у якійсь багатонаціональній державі. **Насамперед йдеться про гідне існування українського народу на рівні суверенної нації у власній самостійній ні від кого незалежній державі, де той народ міг би всебічно розвиватися згідно з власною волею і своїми спроможностями та потребами.** Коротко: йдеться про відновлення ста-

тусу України, який вона досягла Актами 22 січня 1918 і 1919 років.

На переломі 1988/89. рр українська громадськість на рідних землях і в розсіянні на чужині повинна вкінці усвідомити без решти, що окупант, обмотавши ввесь організм української нації своїми щупальцями, далі нещадно висотує з неї сили для перебудови своєї дряхлої імперії в могутнішу й економічно розпорядливішу великодержаву першого рангу. Тому українці у вільному світі не повинні нічим зміцняти потужності імперії та й не сміють залишати своїх братів і сестер на їхні власні сили в їхньому нерівному бою за власну державність.

Той бій їм неодмінно треба виграти ще в третій його фазі. Якщо широкі маси України врешті не наснажаться тим самим вогнем самопошани й національної гордості, що ним палають теперішні окремі оборонці української особовости і прав України; якщо наше суспільство в цілому не позбудеться своїх псевдоуніверсальних візій „слов'янства”, „інтернаціоналізму” і „багатонаціональної федерації”; якщо воно своїми думками і прагненнями не звернеться в рідне нутро своєї культурно-духовної скарбниці самостійности і визвольної боротьби та далі ганяти-меться за вітряками чужоземних центрів (світських і духовних), тоді четвертої фази боротьби за українську Полтаву вже не буде.

Володимир Макар

СОТНИК ЮЛІАН ГОЛОВІНСЬКИЙ

(у 60-ту річницю загибелі)

Енциклопедична довідка про сл.п. сотника ЮЛІАНА ГОЛОВІНСЬКОГО є коротка, але дуже багата й вимовна своїм змістом:

„Народився 1 грудня 1894 року, загинув з ворожих рук 30 вересня 1930 р. В часі визвольної боротьби 1918-20 років був сотником Української Галицької Армії (УГА), командантом Шостої Равської (Сокальської) бригади УГА, згодом Першої бригади Червоної УГА (ЧУГА), організатор переходу ЧУГА у квітні 1920 р. від большевиків до Армії У.Н.Республіки. Спів-

організатор УВО, в 1922-24 рр. її бойовий референт, а в 1926, і згодом в 1930 рр. — її Крайовий комендант. Організував ряд бойових актів (замах на польського президента Войцеховського і куратора Собінського, напад на пошту у Львові та інших експропріацій), організатор саботажної акції в 1930 р. Неодноразово був в'язнений. Убитий без суду польською поліцією 30.IX.1930 року."

(Див. „Енциклопедія українознавства", Словникова частина, в-тво „Молоде Життя", Париж — Нью Йорк, 1955, том I, стор. 394.)

Сот. Юліян Головінський

В „ЕУ" немає згадки про місце народження цього нашого чи не найвидатнішого бойовика, військового старшини, спів-організатора УВО і її революційної боротьби, а після організаційного з'єднання-злиття УВО й ОУН, — першого (перед Степаном Бандерою) Крайового Провідника КЕ ОУН та одночасно останнього Крайового Коменданта УВО, який загинув як герой на полі бою, дуже передчасно, бо на 36-ому році життя.

Цю важливу прогалину, та й інші, заповнив покійний вже мгр Василь Бородач у своїй книжці споминів п.н. „Стежками рідної землі", виданої у Брентфордї, Онт., 1970 р. (друкована у друкарні Петра Ямняка у Кліфтон, Н.Дж., ЗСА). Всіх 31 споминів цієї цінної, 182-сторінкової книжки присвячені людності і

теренам українського західного пограниччя, зокрема Чесанівщині і Любачівщині, отже теренові, який у добі УПА мав свою військову назву „БАСТІОН”. Автор згадує цілу низку найвишначніших українських народних, громадських і зокрема революційно-військових діячів, яким Чесанівсько-Любачівський „БАСТІОН” завдячує свою вагу і славу в історії боротьби українського народу. Серед них усіх він ставить на першому місці постать сотника ЮЛІЯНА ГОЛОВІНСЬКОГО.

Автор м.ін. відмічує, що „цілий ряд важливих фактів із життя та революційної діяльності останнього Крайового коменданта УВО — сот. Ю. Головінського по сьогодні (1970 р. — В.М.) залишилися невиясненими. Вправді, Зиновій Книш присвятив йому дві солідно опрацьовані книги, зібравши майже все, що йому в той час було доступне... Одначе силою обставин виникли пропуски, які треба б доповнити...”. Не маючи тих книжок д-ра З. Книша, користуємося розповіддю мгр-а В. Бородача, черпаючи з цього джерела найважливіші дані до життя-пису нашого славного Героя.

Народився Юліян Головінський 1 грудня 1894 року в містечку Радимно біля Ярослава, де його батько був поштовим урядовцем. По смерті батька, вдова-мама Юліяна перенеслася на постійне життя до Любачева, там померла, там і похована. З тієї то причини Юліян Головінський все вважав Любачів своїм родинним містом... З цієї околиці набирав він собі найвірніших боеків. Свою середню освіту Юліян здобув і закінчив іспитом зрілості у Львові, а згодом, аж по війні, в 1924 році покінчив ветеринарні студії в Брні на Моравах, ЧСР. З вибухом 1-ої світової війни попав у ряди 30-го полку австрійської армії і в ньому перебув усю війну, переважно на італійському фронті, здобуваючи різні військові відзначення за відвагу та холонокровність у важких фронтових ситуаціях. По розпаді австрійської монархії, Головінський поспішно вертається до Любачева і з головою поринає в організування зав'язків українських збройних сил. Тут його застають події 1-го листопада 1918 року. Військові касарні в Любачеві в той час були вже під командою сот. Головінського. Він мав уже сформований кінний відділ, з яким впродовж місяця листопада 1918 р. відбув бравурний рейд по всій Чесанівщині й Любачівщині, а частинно й Ярославщині, організуючи нові відділи добровольців. Саме ці військові відділи стали незабаром зав'язком Шостої (Любачівсько-Сокальської) Бригади Української Галицької Армії. З нею і на її чолі як командир з рангою сотника,

відбув цілу військову кампанію 1918-19 рр. аж до переходу за Збруч і був одним з тих, яким пощастило як першим вступити 30 серпня 1919 р. у вільну від ворога столицю державної України — Київ. Це був вершок успіхів і слави З'єднаних українських армій, після чого, внаслідок обставин, все почало котитися додолу...

Короткотривалу злуку УГА з большевиками сотник Головінський, як і інші старшини, уважав єдиним на той час виходом з катастрофальної ситуації, що в ній опинилася здєєтована тифом українська армія. Скоро тільки ситуація полегшала, Головінський був одним із перших, які зірвали договір. На чолі рештків армії він пробував перебитися до українських повстанців, однак його спроба закінчилася у польських таборах для полонених. Головінський втік з полону до ЧСР і там здобув та закінчив ветеринарні студії. Але він і не думав осісти на провінції і працювати ветеринаром. Він став співтворцем і провідним членом Української Військової Організації — УВО та перейшов до історії теж як останній її комендант.

Повертаючись до подій 1919 р., варто навести тут слова із спомену одного з близьких приятелів і співробітників сот. Ю. Головінського — Осипа Мельниковича, що саме тоді з кругів найвизначніших українських старшин і вояків вийшла ініціатива активного продовжування в інших формах організованої збройної боротьби, а одним з найбільш рішучих ініціаторів тієї ідеї був сот. Юліян Головінський. Автор пише:

„Нагадаю ще про військову нараду в м. Літині, весною 1920 року, на якій обговорювано потребу протибольшевицького повстання. Тоді то комендант VI-ї бригади УГА, сот. Юліян Головінський мовив, що треба буде творити таємну бойову організацію для продовжування визвольної боротьби. Він тоді дослівно сказав: „Підемо в підпілля!” (Див. збірник „Євген Коновалець і його доба”, стор. 333).

Про це згадує теж З. Книш: „У творенні УВО зокрема відзначились старшини VI-ї Бригади УГА під командою сот. Юліяна Головінського”. (Там же, стор. 289).

В Українській Військовій Організації (УВО) сот. Ю. Головінський від 1922 до 1926 р. був Крайовим комендантом УВО, і саме в тих роках революційна боротьба українських підпільних бойовиків розгорнулася дуже широко. Зокрема т.зв. „екси” (експропріаційні акти) набрали тоді найширшого розміру. Для тієї цілі сот. Ю. Головінський створив спеціальну „Летючу

бригаду" з найбільш вишколених бойовиків з усієї західної України. Звичайно кожна така акція, збройні напади, викликали велику сенсацію, зокрема тоді, коли по більш чи менш масових арештах приходило до судових процесів. Сам сот. Головінський завжди був добре законспірований. Але й це не рятувало його від арештування. Після убивства шкільного куратора україножера Собінського в жовтні 1926 р. (виконавцем був Роман Шухевич) також сот. Головінський був ув'язнений і пересидів у тюрмі у Львові до судового процесу в січні 1928 р. Про цю подію мгр. В. Бородач згадує так:

„Під час процесу 17-ох, що відбувся у Львові в січні 1928 року, сот. Головінський сидів на лаві обвинувачених. Його інтелігентна та дуже гідна постава перед судом полонила судову публіку і зокрема присяглих суддів. В Любачівщині всі були тоді переконані, що польська прокуратура поставила його перед суд радше як статиста, а не справжнього співучасника чи організатора атентату... Вістку про звільнення його від вини і кари судом присяглих, в Любачівщині і Чесанові всі прийняли з видимою полегшою”...

Мгр Бородач згадує теж про родинні обставини нашого Героя. В половині 1926 р., проживаючи вже в Чесанові, Головінський одружився з панею Милославою, донькою о. Антона Яціва, кол. пароха села Шутків б. Любачева, а згодом теж пароха в с. Махнів б. Рави Руської. П-і Милослава була вчителькою в народній школі та вдовою по мужеві Яремі й матірню двох доньок — Данусі й Олі. З другого її подружжя з сотн. Юліаном Головінським дітей не було. До Чесанова п-і Милослава прибула зі своїм братом Нестором Яцівом. Обое Головінські презентувалися як дуже примірне й дібране подружжя.

Після звільнення з тюрми, сот. Головінський, для відвернення від себе поліційної уваги й нагляду, при помочі свого приятеля з УГА нотаря С. Базилевича, монтує правну спілку для відкуплення від банкрутуючої жидівської спілки, єдиного в Чесанові автобусового підприємства. У правних документах, як управитель спілки фігурував його швагер Нестор Яців, а Головінський був записаний в умові як кондуктор та білетер підприємства... Та в кожній ситуації Юл. Головінський завжди був дуже елегантний і милий у поведінці з людьми. При тому він — високого росту, пристійний і гарний чоловічина, подобався зокрема жінкам. Тут і там він спритно використовував ці безперечні атрибути своєї зовнішности, щоб відвернути від себе

увагу польського середовища. Але навіть у мундурі шофера автобуса притягав до себе увагу своїм зовнішнім виглядом, а зокрема укладною формою своєї поведінки з пасажирями.

Уважаємо, що не буде зайвим згадати на цьому місці два — ніби дрібні випадки з життя сот. Головінського, які теж характеризують його як військового командира, як коменданта УВО і — як людину. В 420-сторінковій книзі Володимира Мартинця п.н. „Українське підпілля від УВО до ОУН”, виданій у 1949 році, подає:

— В часі „австріяцької” війни, сот. Головінський велів „розстріляти фельдфебеля, який застрілив селянську свиню”,

— (як комендант УВО) — „велів своєму другові, пор. Меркулеву, пішки відбути дорогу Станиславів-Львів і назад, за те, що той на 15 хвилин спізнився „на акцію”...

В міжчасі наростала і розвивалася ідея створення з окремих кількох з'єднань українських націоналістів одної-єдиної ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ (ОУН). На Другій конференції українських націоналістів у Празі, 8-9 квітня 1928 року, Крайову Команду УВО репрезентували — сот. Юліян Головінський і полк. Роман Сушко, який у тому часі (1927-29) був крайовим комендантом УВО.

Як відомо, ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ (ОУН) була покликана до життя і дії на Першому Конгресі Українських Націоналістів у Відні, в днях від 28 січня до 3 лютого 1929 року.

В червні 1930 року сот. Юліян Головінський став Крайовим Провідником новоствореної ОУН. Це означало рішучий зворот на краще у дальшій боротьбі українського революційного підпілля проти окупантів українських земель. Будучи в той же час Крайовим комендантом УВО, сот. Ю. Головінський тоді ж довів до фактичного злиття двох революційних організацій в одну — ОУН. Це сталося формально на конференції у Празі в половині червня 1930 року.

На тому становищі сот. Юл. Головінський здобув собі беззастережний авторитет, як серед попередніх членів УВО, так і серед провідних членів ОУН. До створеної тоді Крайової Екзекутиви (КЕ) ОУН входили: Степан Охримович як орг. реф., Zenon Пеленський — реф. політично-пропагандивний, Ст. Ленкавський — ідеологічний, Роман Шухевич — керівник бойової референтури, Zenon Коссак — його заступник, Михайло Колодзінський — військовий референт, Іван Габрусевич — реф.

юнацтва, о. Ярослав Чемеринський — фін. реф.; Зиновій Книш — провід над одною з боївок УВО.

Сам сот. Ю. Головінський перебував постійно в Чесанові як співвласник автобусового підприємства, що давало йому змогу їздити куди завгодно, без ніяких підозрінь, зокрема до Львова, для полагоджування важливих організаційних справ.

В такій ситуації прийшов переломовий день 30 липня 1930 р., день голосного експропріаційного акту — нападу боївки ОУН на поштовий амбулянс під Бібркою. Бойовики — Зиновій Книш, Юрій Дачишин, Микола Максимюк затримали віз, що віз гроші, в перестрілці вбили ескортуючого поліциста і забрали гроші в сумі 26.000 п. злотих. Один з учасників нападу — Гриць Пісецький, в пластовому однострою, був застрілений залярмованою кінною поліцією. Швидко були схоплені три вище названі бойовики, яких піддали жорстоким катуванням у слідстві, на допитах. Польський уряд використав теж факт участі у нападі пластуна Гр. Пісецького для розв'язання української молодечої організації „Пласт” в цілому краю. Одночасно були переведені масові арештування серед українського населення, а в половині вересня почала шаліти запланована у Варшаві дикунська „пацифікація”, що мала на меті стероризувати все українське населення, зліквідувати його найактивніший елемент та знищити всі організаційні, культурні й господарські надбання українського народу в межах польської окупації.

Сот. Ю. Головінський і полк. Р. Сушко виїхали нелегально на початку вересня 1930 р. до Відня на конференцію з полк. Є. Коновальцем, м.ін. для обговорення становища ОУН у недалеких виборах у Польщі. По повероті до Львова, сот. Головінський мав мати розмову на ті теми з представником УНДО (Українське Національно-Демократичне Об'єднання) — д-ром Любомиром Макарушкою, 20 вересня 1930 р. Тут його негайно арештували.

Згодом виявилось, що сот. Головінського видав полякам зрадник, агент і провокатор на службі польської поліції — Роман Барановський, сам колишній боївкар УВО...

Польська поліція добре знала, кого дістала у свої руки. Катували його у казематах вирафінованими способами повних десять днів, але не змогли видерти від нього ніяких дальших потрібних їм таємниць. Не бажаючи ставити сот. Юліяна Головінського перед суд присяглих, щоб не втратити „коронного свідка” і такого цінного співпрацівника, як був ним Р. Бара-

новський, поліція рішила, за згодою уряду з Варшави, **замордувати ув'язненого без суду.**

30-го жовтня 1930 р. сотника перевезли до Бібрки, ніби то для конфронтації зі свідками, які мали би ствердити, чи був він учасником у нападі. Там, на місці нападу, в год. 7-й вечора, його, закутого в кайдани, прив'язали до дерева і вбили трьома пострілами з револьверів: двома пострілами у груди, одним у чоло.

Як подає В. Бородач, першу вістку про арешт Головінського у Львові привезли до Чесанова жиди... Вже слідуючого дня (21 вересня) в канцелярії д-ра Дмитра Мудрецького, члена автобусного підприємства, два поліцейні агенти перевели ревізію під проводом перемиського „тайняка” Лісовського.

В міжчасі вся шовіністична польська преса розписувалася широко про зухвалі й небезпечні дії УВО й ОУН проти польської держави, немов виправдуючи злочини пацифікаторів супроти всього українського населення. Негайно по замордуванні сот. Юл. Головінського, того ж дня 30 жовтня, пізнім вечером, державна телеграфічна агенція ПАТ, а за нею вся преса, опублікували сфабриковану поліцією вістку, як то по конфронтації Головінського зі свідками на місці нападу під Бібркою, він у поворотній дорозі до станції Глібовичі ударив одного поліцейя кулаком у голову і кинувся до утечі; за ним вистрілено шість разів, одна куля поцілила його в голову та поклала його трупом на місці...

Тіло загиблого віддано на другий день його дружині. І тоді стверджено понад всякий сумнів, що дві кулі в груди й одна в чоло були віддані з близької віддалі і з-перед, а не з більшої віддалі і ззаду, за втікаючим. Отже — це було свідоме нікчемне вбивство закутої безборонної людини.

Тлінні останки сот. Юліяна Головінського поховано 2 листопада на цвинтарі в Глібовичах, у присутності лиш його дружини, двох доньок і брата п-і М. Головінської. Ховав місцевий парох о. Бобовник.

Команда УВО у своєму повідомленні подала коротко: „Бойовики! Згинув найкращий зпоміж нас. Загинув найближчий Друг і Ваш Комендант!”

Натомість Провід ОУН у своєму офіційному повідомленні подав лише, що загинув „визначний член ОУН”, а далі повторив твердження польської преси, що „Головінський здавна грав провідну роль в УВО, що він зорганізував попередні замахы,

вбивства, напади, в тім теж на поштовий амбулянс під Бібркою, перед кількома місяцями він мав перебрати Крайову команду УВО від Сеника, крім того мав бути також Провідником ОУН на західній Україні”.

Ці дані про сот. Ю. Головінського польська поліція отримала від свого платного агента Романа Барановського.

(Див. „Нарис історії ОУН”, том I (1921-1939), книзі виданій в 1968 р. за редакцією Ст. Ленкавського).

Все вище описане й згадане діялося в часі розгугу ганебної „пацифікації”, переводженої урядовими озброєними польськими бандитами над безборонним цивільним українським населенням, що й було різко осуджене як Лігою народів у Женеві, так і світовою пресою. Вільний світ назвав поступовання польських карних відділів „варварськими оргіями здичавілої салдатні супроти безборонного населення, ініційованими і схваленими польським урядом, як „автором пацифікації”. Газета „Форвертс”, в числі за 8 жовтня 1930 р. так закінчила свій опис пацифікації: „Так то Польща, яка має відвагу (радіше безличність — В.М.) називати себе „Месією народів”, поширює свою „культуру” серед довіреної їй частини українського народу...”

Провід ОУН вислав у листопаді 1930 р. Меморандум до Ліги Народів у Женеві, який закінчувався вимогою: „визнати Польщу нездідною виконувати даний їй мандат над українською землею та відібрати від неї цей мандат і признати українській землі **самостійність**”.

Одночасно розпочався на спацифікованих теренах період відплатного терору ОУН-УВО. З цілої низки тих актів згадаємо тут тільки вбивство на вулиці Стрийській у Львові вранці 22 березня 1932 р. комісара слідчої комісії львівського комісаріату для „українських” справ, — Еміліяна Чеховського, який був головним аранжером нікчемного замордування сл. пам’яти Сотника Юліяна Головінського. Актентат виконав дуже справно бійовик Юрко Березинський, швагер Романа Шухевича. Поліція не змогла віднайти того месника. Той же бійовик — Юрко Березинський згинув, вісім місяців пізніше, смертю революціонера під час нападу на пошту в Городку Ягайлонському — 30 листопада 1932 року. Все це описане драматично в споміні п.н. „З життя бійовика”, якого автором був сам Роман Шухевич. Спомин був у-перше надрукований у „Краківських Вістях”

після вибуху війни в 1939 р. Один з передруків того спомину поданий повністю в книзі „Нарис історії ОУН”, стор. 241-5.

По загибелі сот. Ю. Головінського, керівництво КЕ ОУН перебрав Степан Охримович і тоді фактичне злиття УВО й ОУН в єдину ОУН було завершено. На жаль, Ст. Охримович швидко, бо вже 10 квітня 1931 р., в саму Велику П'ятницю, помер мученичою смертю (внаслідок катувань поліцією в Стрию) в домі своїх батьків у Завадові б. Стрия. Короткий час обов'язки Крайового Провідника ОУН виконував Богдан Кордюк, а вже 6 червня 1933 р., на Берлінській конференції, Крайовим Провідником ОУН став **СТЕПАН БАНДЕРА**, який якраз вийшов з тюрми.

Автор цих рядків, який від вересня 1929 р. був студентом Львівського університету і мешкав у Академічному Домі при вул. Супінського ч. 21, мав щасливу нагоду пізнати майже всіх найвидатніших провідних членів ОУН того часу. Орган УВО „Сурму” отримував й уважно перечитував ще будучи гімназистом у Станиславові. З ім'ям сл. сот. Юліана Головінського познайомився ближче в 1930 році. В одному з чисел „Сурми” з 1931 року з великим зворушенням вдивлявся в його знімку на першій сторінці того органу УВО-ОУН і з немалим здивуванням та великим зацікавленням перечитував поміщений під знімкою в **польській** мові вірш-присвяту, якої автором був **литовець**, в той час відомий як щирий приятель українського народу та співробітник УВО-ОУН. Його ім'я і прізвище я забув давно, але при писанні цієї довідки, пригадалося ім'я автора: **Казіс Відікавскас**, а згодом й віднайшлась сторінка „Сурми” ч. 9/48 за вересень 1931 року.

Świętej i wiecznej pamięci Juljana Hołowińskiego

Patrząc na portret Hołowińskiego,
Wspaniały wieniec plotę dla Niego
Z niewiedzących laurów, ruty i róży,
Ze On życiowej nie bał się burzy...
Walczył jak Tytan za kraj rodzinny,
Bronił praw, jak mógł on, “Hałyczyny”
Szykował Braci... Organizował
Ich i za wolność z wrogiem wojował
I w walce padł On z rąk wroga — zbira...
Niech Jemu dźwięczy Dantego lira,
Bo ja zaskromny jestem “Kanklista”... (Бандурист)

Niech Jemu będzie cześć wiekuista!
Niech Jemu z czasem wzniosą świątynie
I w nich dla Niego kadzidła palą
I jak półboga Jego tam chwalą.

Kazis Vidikauskas

(В перекладі:)

Святій і вічній пам'яті Юліана Головінського

Глядячи на портрет Головінського,
Величавий вінок сплітаю для Нього
З нев'янутих лаврів, рути і рожі,
Що Він не лякався життєвої бурі...
Боровся як Титан за рідну країну,
Обороняв, як міг, права „Галичини”.
Гуртував Братів... Організував їх
І за свободу з ворогом воював.
І впав у бою з рук ворога — ката...
Хай дзвенить Йому Дантова ліра,
Бо я — заскромний бандурист-„канкліст”.
Хай буде Вічна Йому Честь і Слава!
Хай Йому колись воздвигнуть храми
І хай у них палять Йому кадила
І як півбога там Його славлять!

Казіс Відікаускас

Там же подана така примітка редакції „Сурми” про автора:
„Автор цього вірша литовець живе під теперішню пору в Америці та є гарячим прихильником українського революційного руху”.

І ще нагадалися далішні роки, роки „ґратів і дротів”, тюрем і концтаборів. Поминаючи щорічні „сезонові” 48-годинні ув'язнення в „критичні” дні перед „Першим Листопада” та й при інших подібних „нагодах” многих підозрілих „вивротовців”, я попав на кілька місяців ув'язнення у львівських „Бригідках” в часі масових арештувань ранком 21 березня 1932 року, кілька годин по закінченні цілонічних нарад Студентського Конгресу та по вбивстві комісара Чеховського, на руках якого ще не висохла кров сл.п. сот. Головінського. На волю тоді я вийшов на Св. Івана, 7 липня того ж року... В гірших обставинах попав

у поліцейські кітї на початку вересня 1932 р. — таки у власній хатї в Поториці б. Сокаля, разом з братом Василем та іншими друзями, саме тоді, як збирався їхати до Львова на третій рік студій...

Тоді то, при переслухах на комісаріятї в Сокалі, мені довелося вперше зустрінутись з ЛІСОВСЬКИМ, про якого згадує В. Бородач у споміні про сот. Ю. Головінського в Чесанові як про „перемиського тайняка”. Тепер він був „герштом тайняків на Сокальщину, а може й сусідні повіти. Це був високий з-на два метри, у віці під 35 літ, слідчий поліцейський старшина, в цивільному одязі, з пронизливим поглядом очей, з бундючною міною та гучним грізним голосом. Він бив і всіляко знущався при переслуханнях арештованих моїх друзів. Перечитавши протокол мого переслухання, в якому я заперечував закидвану мені приналежність до ОУН і будь-яку співпрацю з нею, він грізно поглянув на мене, вдивлявся пару хвилин в мої очі, а тоді вигукнув:

— Чи зна пан справев Головінського і его конец? — **То я го так вирихтовалем!**

Я спокійно глядїв на нього і несподівано для себе самого буркнув:

— Справді, є чим похвалитися...

Лісовскі, видимо заскочений, знов вліпив у мене вибалущені очі і просичавши грізно — „Пан мі еще засьпева!” — швидко вийшов з кімнати.

На диво, ні він, ні ніхто інший мене тоді й не вдарив. За пару годин відвезли нас на станцію і ми незабаром опинилися у „Бригідках”...

Та це вже інша історія.

НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ ЯК ЗНИЩУВАЧ ІМПЕРІЇ

Протягом десятиріч і століть Росія придушувала, переслідувала й пригноблювала національні культури поневолених нею народів, викачувала їхні матеріальні й людські ресурси, перетворювала підкорені народи на ґумус своєї імперської завоювницької політики. І про це не можна було ні говорити, ні писати, ані опротестовувати, без наражування себе на суворі консеквенції.

Адміністративне контролювання і маніпулювання суспільними справами народу, насаджування йому державних органів, законодавства і указів мали за завдання видобути від нього якнайбільше багатства для імперської метрополії. Сукупність адміністративних механізмів для експлуатації колоніальних народів і вдержування їх у постійній підлеглості називаємо національною політикою.

Коли пишемо ці рядки майже в усіх республіках палає вогонь протесту, влаштовуються масові демонстрації і походи за національну державність, економічну суверенність, за демонтажування російсько-комуністичної імперії. Отож більшість протестів і демонстрацій мають виразно антиколоніальний і антиросійсько-імперський характер. Впадає в вічі той факт, що нагромаджені протягом віків народний гнів, кривда, обурення проти московського імперіялізму вибухнув з вулканічною потужністю. Тут спадає на думку закон збереження речовини: нічого не зникає; все лиш перетворюється в іншу речовину. Народні скарги, кривди і обурення також не зникають; вони перетворюються на потенціальну енергію до дії. Світ є свідком вибуху цієї закумуляованої потужности.

Новою формою самозахисту народів від російського централістського імперіялізму є створення ними народних фронтів і рухів та рівновідповідних самоохоронних громадських організацій з аналогічними цілями й завданнями. Такі фронти і рухи вже постали й діють — в Естонії, Латвії, Литві, Білорусії, Україні, Молдавії, Грузії, Вірменії, Азербайджані, Узбекистані, Казахстані, Киргизії.

Тенденції, що розвиваються внутрі російсько-советської імперії утверджують нас у тому, що етнонаціоналізм серед не-

російських народів щораз сильніше виражає себе по вертикалі й горизонталі усіх підкорених народів — великих, менших, малих і найменших. У цьому зв'язку кремлівських можновладців охопила невротична тривога. Один одного переконує про неодмінність розпаду Союзу. Б'ють на сполох, благають, погрожують, лякають, обіцяють...

Від деякого часу советські засоби масової інформації — на всіх республіканських мовах — приділяють багато уваги проблемам національного питання, обговорюються питання майбутньої федеративної структури ССРСР, проекту змін Конституції. Багато говориться про права національних республік, державний статус національних мов, розвиток національних культур, законодавство для нормування відносин між державою і громадськими організаціями, народовладдя, вибори до місцевих Рад і Верховних Рад республік.

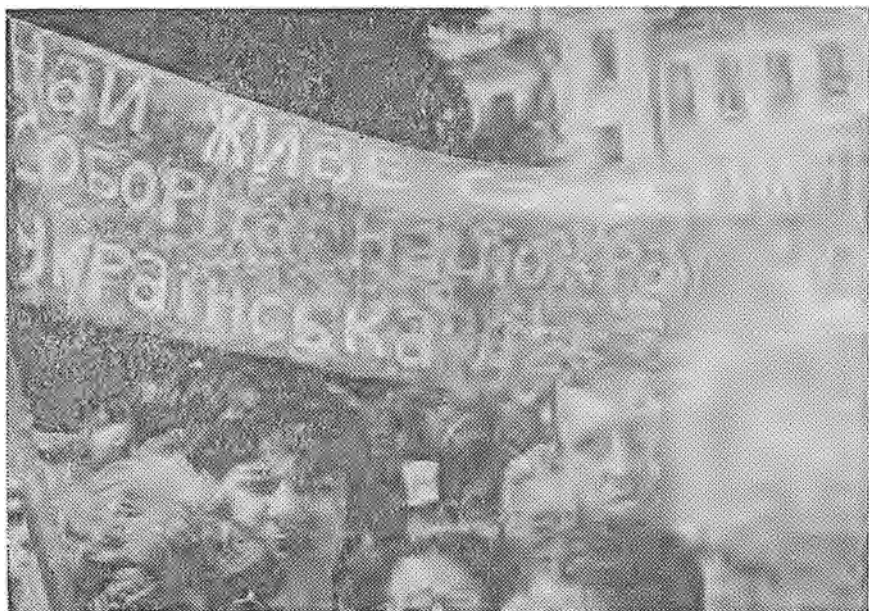
Довго всилювана доктрина про становлення „советського народу”, „соціалістичну співдружність і братерство” лопнула за часткового розкріпачення затиску як миляна бульбашка. Що природа поділила — мусить залишитися подільним. Це — всесильний закон, якого не змодифікувати жодному насильству. Міт залишився мітом, обман — самообманом.

Ми знаємо, що ані біблійна історія, ані людська історіографія не записали випадку в людських відносинах про те, щоб підкорена людина полюбила свого гнобителя. А це якраз російські імперіялісти намагаються вмовити в себе й в інших, що поневолені Москвою народи їх дуже люблять і що без їхньої опіки і „братерської допомоги” їм не вижити.

Живемо в час епохальних подій, що на очах розвиваються на Сході Європи і Азії. Всі підкорені Росією народи випростовуються на повний зріст і ставлять Москві могутній виклик, влаштовуючи масові походи, демонстрації, відбуваючи дискусії, диспути, опубліковуючи заклики, відозви, маніфести.

На погляд Г. В. Ляпідуса, директора відділу советських студій в Каліфорнійському університеті, на офіційному советському рівні кристалізується боротьба між двома несумісними тенденціями. Перша з них домагається більшої національно-політичної свободи для республік, утворюючи таким чином своєрідну конференцію суверенних держав, що автономно визначатимуть дальший історичний розвиток республік. Друга візія, візія „переформованого” ССРСР, далі ставить наголос на необхідність економічної і політичної інтеграції, при цьому висловлюючи погляд, що не нація-народ є носієм політичних прав, а

людина — з її правом на працю, освіту, житло і медичне забезпечення. Не важко додуматися, що це концепція традиційного російського імперіялізму.

Маніфестація в Києві 1989 р.

Від деякого часу на сторінках центральної російсько-советської преси обговорюється і захвалюється клич Горбачова про „спільний дім”. За цим лозунгом „советська людина, де б вона не замешкала в Советському Союзі, повинна почувати себе вдома”. З першого погляду, сказано доброзичливо, невинно, поблажливо. Але придивившись ближче у вічі цьому кличеві, бачимо, що він націлений на необмежену російську колонізацію не-російських республік. Проти політики „спільного дому” відмахуються Прибалтика, Україна, Молдавія і багато інших республік, бо це та сама політика кадрового переселення і перемішування корінного населення, яка нанесла стільки психічного спустошення, культурної ізоляції людей і затрати соків рідної землі. Клич „спільного дому” — це політика, що влаштовує лише московських колонізаторів і водночас вносить загострення у сферу міжнаціональних відносин.

Національне питання, як про це висловився Горбачов 18 лютого 1988 року, належить до найважливішого питання нашого часу. Це питання спадало на думку Горбачова мечем Да-

мокля, коли він говорив на форумі ЦК КПСС 18 липня ц. р.: „І тут ми підходимо до того, що, на мою думку, становить суть питання, перебудова в партії істотно відстає від процесів, які відбуваються в суспільстві. На цьому ґрунті виникає реальна загроза ослаблення провідної ролі КПРС у перебудові, а отже, в суспільстві. І це викликає зростання тривоги за авторитет партії, її керівних органів у центрі і на місцях не тільки серед комуністів, а й у широких верствах трудящих”.

Немало російських партапаратників й ідеологів московської домінації над народами висловлюють тривожність, що гласність і демократизація загострюють міжнаціональні відносини і створюють для російських колоній-поселень в не-російських республіках небезпеку. Логічно розширюючи цю думку, деякі західні советологи тримаються погляду, що советська система нездатна до реформування і що теперішня тенденція віддзеркалює не процес оновлення, перебудови, але процес загинання та упадку. Ці знавці висуюють погляд, що це в американському державному інтересі не спішити Горбачову на допомогу. Навпаки, треба ставитися до Советського Союзу так, щоб посилити на нього ще більший тиск і щоб під сукупністю тих тисків — внутрішніх і зовнішніх — він розпорошився як імперія.

Багатотисячні демонстрації, що відбуваються майже в усіх республіках проти національної образи і національного підкорення, на очах трансформують психологію народів. Це драматичний доказ того, що керівництво багатонаціональною імперією сягнуло метрової точки і що національна політика у сфері національного питання вимагає основної перебудови. Ляпідус каже, що застосування політичного насильства на теперішньому етапі визвольної боротьби призведе до громадського спротиву, що у свою чергу зміцнить прагнення до відокремлення та дальшого економічного упадку імперської структури.

На загальний погляд багатьох знавців національного питання в Советському Союзі, Кремль стоїть перед обличчям того факту, що національна інтелігенція не-російських народів гостріше й динамічніше ставить свої політичні і економічні домагання, за що здобула повагу серед робітництва. Слід теж додати, що робітництво драматично заманіфестувало свій гнів, обурення і скаргу на власті за скривдження і експлуатацію праці робітників.

Ні кремлівське керівництво, ні Горбачов не передбачили того, що перебудова і реформи перш усього піднесуть на таку

гостроту національне питання і що воно виявить таку вибухову природу. Горбачов виростав у Ставропільщині серед російсько-го і українського населення. Зіткнення з цим питанням він не мав доки не став генсеком.

Проблема й дилема Горбачова має коріння в большевицькій змові 1917 року, що допомогла комуністам захопити владу на руїнах царської імперії. З погляду стратегічних міркувань Ленін підтримав принцип національного самовизначення народів. Але захопивши владу, він проголосив націю і націоналізм за анахронізм. Класовий принцип він поставив в основу суспільно-виробничих відносин. Ленін обіцяв здійснити умови розвитку братерства й рівності всіх раніше пригноблених народів російської імперії. „Лише повна уважність до інтересів різних національностей може усунути ґрунт для конфліктів, усунути взаємне недовір'я”, — казав Ленін.

Ці обіцянки виявились лише тактичними кроками, спрямованими на те, щоб забезпечити захоплення і закріплення за собою влади в імперії. У цьому зв'язку Ленін проголосив принцип „демократичного централізму”, що на практиці означає існування партії на два поверхи. На верхньому поверсі вирішують імперські тирани, а на нижньому, республіканському рівні виконують прийняті рішення.

Зерно напруженості й жорстокої несправедливості вбудовано в советську систему від самого початку її постановня. Большевизм накинув народам антилюдську російсько-комуністичну ідеологію (Бердяєв), всесоюзне советське громадянство, „советський патріотизм”, колективізм у філософії і вихованні, атеїзм у школі, неґацію всього національного, божеського, людського.

Сталінська тиранія позначалася драматично жорстокою централізацією, русифікацією та репресіями не-російських національних еліт. Національну історію народів переписано, щоб підкреслити поступовий характер російського імперіялізму, критикувати великодержавницький шовінізм — заборонено. Центральні відомства займалися риттям і руйнуванням середовища всіх народів, нікого про це не питаючись. Національні мови, культури замінено „советською”, що не різниться від російської.

Індустріялізація, урбанізація і поширення освіти далеко не зруйнували національної самосвідомості, але скріпили її, що згодом, коли в містах появилася національна еліта, творча інтелігенція зайняла провідне місце в національному відродженні у прийдешніх декадах.

У всіх республіках постав дисидентський рух за національні і людські права, постали правоохоронні організації. Але арешти, суди і засуди правозахисників не зламали руху опору. Вже на початку 80-х років стає ясно, що дотогочасні методи репресій не діють, вони себе вичерпали. На місце зникаючої ідеології збуджується зацікавлення до національних і релігійних вартостей, душа людей ними наповняється.

Демонстрація у Биківні. Демонстранти домагаються покарання більшовицьких катів за вбивство 200-300,000 українців.

Національне питання почало примножуватися, набирати на потужності. Нашестя російських колонізаторів на не-російські землі, їхня арогантність у стосунку до корінного населення, його мови, культури і звичаїв, загостило національне питання та створило скрізь і всюди дві супротивні спільноти: корінне населення республіки візаві шовіністично наставлених колоністів. Треба згадати, що російські колоністи одержують від центральних московських властей окремі пільги і привілеї, найкраще житло, російськомовні школи, клуби, садочки тощо. Часто-густо корінне населення мусіло оплачувати соціалістичні колоністів своїми податками і працею. Самоочевидно, що серед корінного народу нарощувався гнів, обурення і протест. Національне питання почало набирати окремих величин вибуховості й готовності до дії. Народ утверджувався, що Москва використовує нашестя росіян як інструмент колоніза-

лізму, русифікаторства, руйнування національних культур, відраджень корінної професійної молоді за межі їхньої рідної батьківщини.

Та, незважаючи на потенційно вибухову обстановку у сфері національного питання, кремлівські динозаври вимагали від своїх суспільствознавців таких соціологічних праць, в яких було б запевнено, що національне питання в СРСР назавжди успішно розв'язано.

Коли Горбачов обняв кермо над кремлівським гніздом можновладців, він не мав досвіду в питаннях міжнаціональних відносин. Як уже згадано, він виростав у Ставропольському Краю на Північному Кавказі. Основне населення краю становили росіяни і українці. Низка учителів Горбачова в початковій і середній школі були українці, місцеві, можливо, зрусифіковані. Початкові виступи Горбачова в постаті генсека громилі по інерції „націоналізм, шовінізм, антисемітизм”. З національним питанням у конфронтаційній формі Горбачов, мабуть, уперше зіткнувся в Києві, 27 червня 1985 року, коли він сказав в ЦК КПСС України, що Україна, Росія і Советський Союз — це одне й те саме. Світова преса звернула йому увагу на цей нонсенс, і Горбачов його направив, помістивши скоректовану доповідь у книзі „Вибрані промови і статті”. Відвідуючи заново Київ через чотири роки, Горбачов уже цієї помилки не зробив. Як каже наша мудрість, наука в ліс не йде.

Драматичні події в Алма-Аті наприкінці 1986 року і подорожування по Прибалтиці в лютому 1987 року відкрили дещо ширше очі Горбачову на акутність національного питання. Водночас еволюція становлення національної самосвідомості почала швидко захоплювати почуття і мислення численні підкорені народи. Масові демонстрації оживляли громадськість і створювали великі соціальні зрушення. Горбачов почав цей динамічний неспокій віддзеркалювати у своїх промовах. Під час однієї доповіді він сказав, що історія не сміє мати „білих плям”. Але шаленство сталінського терору і брежнєвського застигання свободи духу залишили глибокий психологічний біль на душі людини і страх виходу за межі дозволеності.

Обидва тирані накоїли найбільші злочини супроти неросійських народів, зокрема українського. Горбачов заохотив здемаскувати злочини Сталіна і Брежнєва. Засоби масової інформації почали містити зливу статей, листів і спогадів. Влаштовуються дискусії за круглим столом, скеровані як проти Сталіна і Брежнєва, так і проти теперішньої надцентралізації, об-

манливої федерації, злочинно-кримінальних центральних відомств, що затруїли води, землю, повітря і харчі на майже всій території, проти уніфікації національних культур, нищення національної суб'єктивності не-російських народів, насильної русифікації, спотворення і затаювання національної історії, переслідування творчої інтелігенції та інше.

Сталін був зрусифікований грузин, кровожер з психопатологією хижака. Бути зрусифікованим означає бути „руським”, тобто не мати національно-культурної самосвідомості. Адже про обрусілих іноземців навіть Ленін сказав, що вони перехлюстують російський націоналізм сильніше від самих росіян.

Будучи російським шовіністом, Сталін підніс російський народ на найвищий можливий п'єдестал, хвалячи в ньому ті риси, яких він не має, але хотів би мати. Цю традицію славословлення порожнечі перейняли наступні деспоти, і канонічно її здійснювали до приходу на кремлівський престіл Горбачова. Сталін, на бенкеті 24 травня 1945 року в честь перемоги над Німеччиною, сказав: „Я хотів би піднести тост за здоров'я радянського народу, і перш за все за здоров'я російського народу. Я п'ю за здоров'я російського народу тому, що він є найвизначнішою нацією з усіх націй Радянського Союзу. Я підношу тост, за здоров'я російського народу тому, що він заслужив у цій війні загальне признание, як керівна сила Радянського Союзу серед інших народів нашої країни. Я підношу тост за здоров'я російського народу не лише тому, що він — керівний народ, але і тому, що в нього є ясний розум, стійкий характер і витривалість. Довір'я російського народу до радянського уряду виявилось вирішальною силою, яка забезпечила історичну перемогу над ворогом людства — фашизмом. Спасибі йому, російському народові, за це довір'я!”.

Наслідники Сталіна неодмінно продовжували традицію прославлення російського народу, веліючи кожному першому секретареві республіканського відділення КПСС починати свою доповідь чи звіт на форумі ЦК від хвалебности „великого російського народу”. Далі вони дякували за „співробітництво всіх націй країни і насамперед безкорисливу допомогу великого російського народу”. Або: „Ми і далі будемо берегти як зіницю ока непорушну дружбу великого російського народу, священну єдність усіх націй і народностей країни” (Оплески. Щербицький В. В., ЦК КПСС, 23 лютого 1981 року).

Оце публічне видовище самоприниження людської і національної гідності припинено щойно за Горбачова у квітні 1985

року. Але це ще не означає, що хворобливий комплекс на месіанськість і мегаломаніякальність російського народу вилікувано. Почуття месіанізму й вибраності становлять невід'ємний компонент світосприймання російських імперіялістів. Вони „несуть” допомогу іншим, якої самі потребують, „рятують” інші народи, хоч самі потребують порятунку. На колективну хворобу треба колективної психотерапії. Але Горбачов сам не вільний від вірусу імперіялізму.

„Розв'язуючи” національне питання, Горбачов від другої пловини 1988 року почав заохочувати громадськість до більшої спонтанної незалежної культурно-суспільної діяльності. Це зрушення він назвав „демократизацією”. Протягом 1989 року сотні тисяч громадян брали участь у походах, маніфестаціях і мітингах. Єднальними елементами таких зібрань є спільність національності, релігії, екологічні скарги й тривоги, боротьба за виживання.

Постання народних рухів у Прибалтиці дало поштовх і модель для інших народів, для створення аналогічних рухів з такими самими завданнями.

Один з елементів горбачовського „нового мислення” стосується також національного питання. Суть його в тому, що неісходиму імперію розглядається тепер не як цілісний моноліт, а як багатонаціональну великодержаву з диференційованими регіональними потребами і проблемами. Але як ті відмінності задовольнити в системі плянувального централізму, політичної, економічної і правової уніфікації, залишається полем значних суперечностей.

Російську імперську свідомість вперше в історії контролюють підкорені Москвою народи єдиним політичним фронтом на суцільній географії їхнього компактного замешкання. Від Пацифіку до західних границь України, Білорусії і Прибалтики проходить організована боротьба з російським імперіялізмом. Навіть в обличчі ідеологічного, економічного й політичного банкрутства Росія не в силі вийти з зачарованого кола паралітичного імперіялізму. У цьому стосунку вона нагадує слимака у шкаралупі, що не може вивільнитися з неї і стати вільною істотою.

Нещодавно відбутий Пленум ЦК КПСС на тему національної політики партії в сучасних умовах не заслуговує навіть на коротку згадку. Опублікований проект цієї політики виявився перестарілим як тільки його обнародовано, а прийняті Пленумом постанови цинічно обрізали навіть те, що самі про-

понували. Єдиним досягненням цього Пленуму — це чергове задемонстрування, що російський імперіялізм не здатен перебудовуватись та що він по інерції неодмінно котиться в конвульсивних судорогах до безславного загину, зникнення.

Дмитро Павличко у своїй доповіді, виголошеній на Установчій конференції Руху, говорить так про платформу національної політики партії: „Так звана нова історична спільнота — радянський народ — є не що інше, як суслівська химерна ідеологічна категорія, що має приховану ціль відстоювати й оправдувати уніфікацію та злиття народів СРСР в подобизну нації, певна річ, із уже вибраною, зрозумілою, добровільно російською мовою, з територією єдиної і неподільної Росії. Неможливо збагнути, чому ця антиленінська теза потрапила до нової партійної платформи з національного питання, чому вона серйозно трактується тепер, коли стали такими очевидними її притаєні великодержавні підтексти”. А далі: „Валувєвсько-сталінська ідеологія метрополії щільно й протягом десятиліть маскована словесами про безкорисливу дружбу народів, у наші дні почала раптом задихатися під машкарою. Вона змусшена знімати підроблене обличчя й показувати справжній лик. Ми побачили його у багатьох з’явах і, між іншим, у виступах не будь-кого, а деяких російських літераторів, що свідчить про надзвичайну напнутість, а може, обірваність національного нерва наших колег”.

Розв’язання національного питання Павличко бачив єдино в незалежній Україні. Продовжуючи промову, він сказав: „Нам нема чого ховатися із своїм найзаповітнішим бажанням, тим паче, що від його здійснення залежить наша будучина — демократія чи терор. Хочемо незалежної України, хочемо мати не паперову, як сьогодні, а справжню державність, хочемо бути вільним народом з усіма атрибутами суверенності”.

Інтелектуальна радість проймає душу, коли читаємо ясну мову політичних понять, надрукованих в українській советській пресі. Ще декілька місяців тому Л. Кравчук, виснажений комуністичний лакей, випереджувально заатакував групу письменників у телевізійній дискусії на тему Руху, мовляв, ви за незалежну Україну. Хлопці зніяковіли. Але через короткий проміжок часу клич про незалежну Україну вже набрав в Україні права громадянства.

Національне питання Левко Лук’яненко розуміє як колонізацію не-російських народів, а розв’язання національного пи-

тання зводиться до деколонізації російської імперії. На З'їзді Народного Руху України за перебудову він сказав: „Фактично Україну все її історичне життя завойували. Але якщо монголи, литовці і поляки брали з нашого народу данину — Росія забирає, окрім матеріяльної данини, нашу національну душу. Всі наші найтрагічніші віки походять від часу приєднання до Росії. Вона наш окупант... Самому російському народові було б багатого легше, а жилося б заможніше, якби вона розпустила від себе завойовані народи”.

Дальша боротьба за незалежність підкорених Росією народів, крім масового народного руху, і конфронтацій, пересуватиметься також у площину інтелектуальної діялектизації і гносеологічних пізнань національної істини, правди, національного самопізнання. Від великої напруженості протилежностей постає велика душевна енергія, енергія національного відродження, національної цілеспрямованості, національного самозахисту.

ЮРІЙ ШУХЕВИЧ

Був другий день мого весілля. По дорозі до крамниці на нашій затишній вулиці я зустрів худорлявого високого світло-волосого чоловіка з валізою в руці. Він спитав мій номер.

— А кого ви там хочете бачити?

— Олеся Сергієнка.

Так 9-го серпня 1970 року я познайомився з Юрієм Романовичем Шухевичем.

Мої гості і я сам були зачаровані його манерами, тактом, стриманістю. Тому, хто не знав страшною і трагічною історією його життя, могло б видатись, що перед ним відгалузок аристократичного роду, вихований боннами та в престижних коледжах.

Але перед нами сидів вихованець і двадцятирічний в'язень радянських тюрем і таборів. Щоправда, не зовсім звичайний в'язень.

Народився Юрко Романович Шухевич в березні 1933 року таки й справді в дуже інтелігентній і славній родині.

Його прадід чи не найвидатніший із західньоукраїнських етнографів, без праць якого не може обійтися жоден вчений, що вивчає цей регіон.

Дід його був відомим і визнаним громадським діячем Галичини, якого земляки послали до Берестя під час т.зв. брестських мирних переговорів уряду Леніна з німецьким командуванням (фельдмаршалом Гофманом) з дипломатичною місією для зв'язку з представником УНР Олександром Сердюком, щоб той представляв на переговорах інтереси цілої України.

**Юрій Шухевич
з своєю мамою**

Нарешті, його батько не потребує якихось особливих рекомендацій. Хто ж не чув про генерала Романа Шухевича (він же Чупринка), керівника нерівної підпільної героїчної боротьби УПА проти найсильнішої тоді в світі Радянської Армії. Сама маючи величезний досвід організації партизанської боротьби, контролюючи всю навколишню територію на тисячі кілометрів, і застосовуючи найжорстокіші тотальні методи, з масовими депортаціями, з терором та кривавими провокаціями, Радянська Армія і КГБ ледве за 7 років змогли упоратись з цим національно-визвольним рухом українського народу. (Згідно цього-річних офіційних даних ця армія нараховувала до 100 тис. чоловік. При загальній чисельності Рад. армії близько 8 млн. чол.)

Розроблена Романом Шухевичем стратегія і тактика розрахованої на тривалий час підпільної партизанської боротьби в умовах повної ізоляції, відсутності підконтрольних територій і

будь-якої сторонньої допомоги створила історичний прецедент і відкрила нову сторінку в історії воєнної теорії і практики, стала класичним предметом в усіх військових академіях світу.

Так само предметом вивчення є розроблений ним і здійснений блискучий план виведення окремими загонами 50 тис. бійців УПА із Західної України через окуповані Рад. військами території на Захід, за межі контрольованих Радянською армією земель.

„Історія мого життя є частиною історії мого народу”. Цю, вражаючу гіркою правдивістю думку Шевченка, Юрко Шухевич міг би повторити перед світом, як перед власним сумлінням.

Він був шестирічною дитиною, коли два політичних маньяки — берлінський і кремлівський — підписали сумнозвісний Пакт, який обом розв'язав руки і за яким фюрер та „вождь всього прогресивного людства” вирішили долю його краю і народів Європи, ввергнувши світ в найстрахітливішу з війн історії людства.

Відтоді і він практично не знав батьківської ласки. Тринадцятирічним підлітком працівники КГБ увели Юрка Шухевича з материного дому. Як заложника його помістили в дит. будинок для дітей „ворогів народу” за тисячу кілометрів від дому, на Донбасі.

Та це було пташа з орлиного гнізда. Двічі тікає і добирається додому, де його знову хапають. За третім разом п'ятнадцятирічного завзятого арештовують і ув'язнюють: потреба в заложництві відпала. Його батько Роман Шухевич, вистежений в підпіллі, аби не датися в руки ворогам, покінчив самогубством.

„Вождь народів” з властивим йому безмежним лицемірством видав формулу: „Сын за отца не отвечает”.

Однак, нічні рицарі беріївського ордена добре знали свою справу. Вони продержали його цілий рік, доки Юркові виповнилося 16, і присудили до 10-и років тюрми, фактично до смерті. Планувалося, що радянські тюремні умови, розраховані на фізичне знищення міцних дорослих в'язнів, тим легше доб'ють підлітка-підранка, в якого знищено батька і окуповано рідний край.

В 999 випадках з 1000-і так би й трапилося. Все працювало проти зацькованого з дитинства юнака: жорстокий тюремний режим, неповноцінне харчування, цинічна відвертість слідчих,

суддів і тюремників, безпросвітність суспільно-політичної ситуації в Україні, незліченні розповіді товаришів-в'язнів, свідків як повоєнних, так і довоєнних нелюдських злочинів, вчинених на нашій розтерзаній землі. Проти нього був його вік, сама біологічна і психічна природа людини.

За нього була лише успадкована сила Роду і Народу, Сила Духу, що стала його власною силою. І він вистояв. Всупереч усьому. Всупереч бандитським розрахункам холодних і безжальних убивць.

В 1954 році, відбувши шість років тюремного ув'язнення (якщо не рахувати років дитбудинку), він підпав під дію закону про амністію неповнолітнім (в найгуманнішій в світі країні соціалізму нараховувались десятки тисяч політв'язнів, ще неповнолітніми позбавлених волі на довгі роки).

Не встигши приїхати додому і змити з себе в'їдливий тюремний запах параш, Юрій Шухевич знову був заарештований... за протестом Генерального Прокурора СРСР. Протест пильного стража законності було укладено з граничною відвертістю: „Ю. Шухевича освободжать нельзя т.к. он сын генерала Шухевича”.

А коли, відбувши решту — чотири роки тюрми — він наблизився і до другого законного звільнення, убивці холоднокривно зліпили йому „тюремну справу”, використавши за „свідків” підсаджених провокаторів і тюремних наглядачів. І новий термін — десять років концтаборів. Це вже в гуманний хрущовський час, час боротьби з наслідками культу особи.

Справжні мотиви цієї „справи” цілком зрозумілі: Шухевича треба було добити.

Олесь Сергієнко

21 жовтня 1989 року, до Львова повернувся зі заслання після понад 30-літнього ув'язнення і заслання — Юрій Шухевич. Передруковуємо уривок статті Олесь Сергієнка яка появилася в журналі „Голос Відродження”, ч. 4, за травень 1989 р. в Україні, що його видає УГС в Києві.

КИЇВСЬКА СОФІЯ

В заморожений ранок-світанок
із хрусткою тривогою слів
повертаюсь обличчям до рани —
кров'ю фресок спливаючих стін.

Нагота у гучному беззвуччі,
бородатий сповзається смерк.
Цупко цопає молот каблучний
По камінному відблиску сфер.

Руді нутрощі в смертному струпі —
блеклі очі повзуть доокіл.
В синім жасі підійняті руки
в найсвятішої з зоряних Дів.

Свята, велична, всемогутня,
коли й Тебе пійняв цей жах,
то як нам бути, як нам бути
на цих наблиснених ножах
стрімкого часу? Відчай темний
озвався болем в спазмі днів...
і враз втиснулось сьогодніня
на хвилю у величний спів,
де натовп — тихий і святковий,
і дзвонемир, і дзвонеслав,
і сонця ризи пурпурові
на благословлячих вустах...

Молюсь Тобі, Стражденна Діво,
візьми мене із суети
в свою відвертість онімілу,
дай тілу силу піднести
долоні в жесті „не приємлю
ваш день, ваш вік, ваш ковчий смрад,
і цю покриту кров'ю землю,
і забур'янений ваш сад...”

Стіна сягнула непорушна —
і завершився мій прихід,
і синім сявом оглушена

росту й малію коло стіп
Святої мудрості... Учора
пливе крізь мене, як вода,
і спрагле слово згустком чорним
з грудей виносить: нам біда,
бо ми лишились на омбміллі,
бо не для нас небесний дзвін,
і не для нас хоругви білі
і храми світлі та нові.
Пророки роду — патріярхи
виносять стіл на „суд іде”.
Ми поза віком й поза царством,
що в руслі вічності пливе.
Із завтра душі доокола
крізь мене йдуть і по мені —
не цупко-цокітно, а з болем,
мов по непевній трясині.
І сяють лики велемовно:
благословен наш храм — наш дім.
Ми одягнули тіло голе
в молитву, пісню і поклін.

Ю Р

Холодний цокіт. Слід підків.
Обтяте рам'я у двобої.
І храм розділено на двоє —
на двоебожжя двох світів.

Вповзає сүмер чужеслів
у чужі вогні, в чужому хлібі.
Ліворуч ми. Ми поруч ніби —
за тридев'яттям дум і днів.

Ми там були — минулі ми.
Не озираєсь — там рана гола.
Ми відвертаєм навіть голос,
що розповзається на дим.

Єдино — нам. І тільки там
століття мук. Століття крові

вповали в смиренницькім покрові
на завойований плацдарм.

Облуд поклін — і вчора тлін
і кривословить праворам'я...
Вповзає сумерк, як іржаний
чужих свічок, чужий поклін...

УСПЕНСЬКА ЦЕРКВА

Трьохсвятительська каплиця

Замість криниці — глеки прочан:
Святіться води, земні і вишні.
Святіться кров'ю, бо зело пишне
заклякло в мурах — корості ран.

На скам'янілій лусці коліна:
молимося, Боже, трієединий.
Весь оцей клаптик — вся Батьківщина,
вся на задвірках, вся у цямринні,

ніби в криниці. Грішному оку,
Боже, негоже світ споглядати.
Так Ти далеко, так Ти глибоко,
Боже — трибоже. Мури, як грати.

У павутинні буднів і нуднів.
Ти — трьохсвятитель. Ти — тримогутній.
Ти — тривельможний... Боже, як трудно
в лусці камінній Тебе осягнути.

В своїй знесиленій молитві,
промандрувати день і час,
втискаюся поглядом у звичне
мовчання мурів. Трієкнязь
на грудях цвіт прив'ялий гріє.
Чия зрозпачена рука
що вістку доброї надії
йому прип'яла? По зірках
ворожить зело Великодне,
з князівських бань звергає гнів...

Трибожні внуви — ми голодні
на велич пісні й правду слів
ми кам'янієм на портали,
на вежі, фризи, підворотні.
Ми вчора вічність починали,
щоб скам'яніла болем вічність.
Ми ж бо стопами зоремечно
вітали Спаса на землі.
На переможений ріллі
як символ волі — біла гречка.
Од Бога хліб наш — жито-збіжжя.
Од Бога край наш — Дуб і Бук.
І меч у нас із Божих рук —
святого храму знак горішній.
О, міцно царство береже
Петро — камінний велет. Нині
ми похиляємо обличчя
до вікопам'ятних джерел.
І просим камінь: озовися.
І просим камінь: розверзись...
В глухій, закованій криниці —
лиш очі, зведені увись...

НА СТІЛЕЦЬКИХ МОГИЛАХ

Тремкої свічки хоруговка,
ногою збита, полягла долів.
Блакитний вогник заскімлів,
черкнув каміння згаслим зойком.
Ще схлип барвінку, ще сльоза
ясної квітки зорить в око.
Та розверзається глибоко
ця невідстояна земля —
плацдарм останній, де тулились
в молитві наші скорбні душі,
де у мовчанні непорушкім
нас берегли святі могили...
Жінок сполохана юрма...
Дерева в поспіху осіннім

жбурляють долі сизі тіні.
І плач, де голосу нема.
Встаю на стомлені коліна,
волаю в небо: Ти еси?
Свій хрест з Голгофи вознеси
на цьому місці, де провина —
лише заснути вічним сном,
лише цвісти багряним маком,
лише із свіччиних долонь
приймати пам'ять і подяку...
Йдуть каравани чорних хмар.
Барвінок в'яне на узбіччі.
І плаче вічна чайка в вічність,
що вже давно гнізда нема.
Свічник загас. Лише сльоза воскова,
тоненький дим розлукою запах.
В вікно листок ударив, наче птах:
— Чи ти в дорогу дальню вже готова?
Востаннє озирнись: твій дім... твій сад...
І цей свічник ще заясніє знову,
коли покличе полум'ям, як словом,
в цю землю повернутися назад,
щоб освятити з рідного порогу
твій шлях до неї і на суд до Бога...

В. Бойко

З ДІЙ ОУН-УПА НА БОЙКІВЩИНІ

Розповіді з минулого

Літо 1950 рік, Україна
Львівська обл. Турківський р-н
село Лімна.

Як загинув командир „Зір” — полтавець Василь Квас.

Десь о 5-тій годині ранку, два кілометри від села Лімна під горою Магура, мешканці села почули сильну стрілянину скоро-стрілів, що в цей період це траплялось не так часто, бо і

повстанці не вступали в бій з чекістами без потреби, щоб не давати підстави для виселення людей до Сибіру. З хат які хвостом села розтяглися понад ріку Дністер під саму Магурку, а тепер Зірову, повибігали поодинокі люди щоб у випадку пожежі відв'язувати худобину та винести якесь майно. Але в тім часі з'явилися війська з червоними та зеленими пагонами і почали кричати біля кожної хати: „Вихаді на уліцу, а то созжьом дом!” І люди з близьких хат, що біля дороги почали виходити зі своїми дітьми на подвір'я забудівель. Під горою цокотіли кулеметні черги і було чути вигуки та крики: „Ви окружени, здавайтесь!”.

Дереворит. Нововранці в УПА: „Волинь в боротьбі”. Н. Х., 1. 49

На вулиці і на шляху, який вів понад Дністром, попід горою до села Посіч, зчинився плач дітей, яких на руках винесли матері за наказом чекістів та роздавалась команда — „Вперьод!”. І приблизно чоловік тридцять, чоловіків і жінок з малими дітьми на руках, рушили під дулами чекістських автоматів в ту сторону, де точився завзятий бій, де було вже чути московську лайку, зойки тих що вже були поранені, крики тих що наступали зі всіх сторін й тих що підганяли гнаних людей.

Плач, лемент дітей, сльози матерів заглушували вигуки воячини, які насильно підганяли „Впірьод, а то перестреляю как собак!”. І нещасні йшли в сторону, де точився бій, бо вибору не було у неозброєних селян. Коли наблизилися за сто кроків до місця бою, то воячина залягла і пластуном повзла, підганяючи людей, які поволі наближалися до явної смерті.

Вже було чути, як з противної сторони кричав якийсь

чужий голос: „Зір, здавайся, ми тебе вилечім і сохраним жизнь!”. На хвилину стрілянина припинилася і було видно, як під кущем ялівцю сидячи на землі командир боївки СБ „Зір” перев’язує руку повстанцю „Бучкові” та щось тихо говорить йому, а недалеко за п’ятнадцять кроків, лежав забитий повстанець „Хвиля” на ім’я Андрій, що був родом із села Жукотин з Турківщини.

Відділ Української Повстанської Армії

І раптом все змінилося, бо повстанець „Бучок” кинув гранату в той бік, де не було цивільних, тобто в бік лісу. Зігнувшись з автоматом в руках він побіг стріляючи наперед себе. Добіг до перших смерек і почав стріляти вже по лежачих енкаведистах, які теж підняли стрілянину але до лісу не бігли, то ж „Бучок” зник за смерічками.

Воячина немов пробудилася, наче опам’яталася, почулася знов команда з лайкою: — „Догнать!”, але повстанця з пораненою рукою ніде не було. Хоч і з пораненою рукою, він щасливо вибрався з такого становища, з якого здавалось, не було виходу.

На очах всіх людей та сотень чекістів „Зір” спалював якісь папери і видно було стоячим жінкам, як навколо сидячого повстанця червоніла пожовкла трава, — „Зір” хоч стікав кров’ю, палив документи.

І знов пролунала команда: „Падходи ближе, что не панімаєте рускаво язика!”

Люди подались ще трохи вперед. В той момент, хтось з

напасників раптово накинув мотузку, яка охопила „Зіра” за голову, але в руці повстанського командира блиснув ніж і мотуз-шпагат був перерізаний.

Майор пограничників Зубаров прагнув взяти живим командира боївки „СБ” але розтягнувся шакалом на землі, його скосила черга із „Зірового” автомата. Інші чекісти не наслідились встати на ноги, особливо з цього боку, де не було нещасних селян.

В той смертний час всі почули голос славного командира боївки СБ „Зіра”, який витяг пістолет з кобури і промовив:

„Сини і дочки України, наші вимучені карпатські селяни, не бійтеся! Я не буду стріляти в той бік, де ви стоїте, я знаю, що вас силою заставили прийти сюди ці московські катюги, які хочуть зліквідувати нас всіх, як націю, як народ, який не переставав боротися з окупантом ще від гетьмана Мазепи. Багато вже полягло в боях та тюрмах, у Сибіру і з голоду, від якого я сам чудом вижив. Лютий ворог зі своїм безбожним ладом не переможе наш український нарід. Буде створена наша Українська Самостійна Соборна Держава! І тоді згинуть наші вороги, як роса на сонці! І тоді не забудьте згадати мене — полтавця, який віддає своє життя за волю і щастя українського народу. Слава Україні!”

Пролунав постріл і нестало „Зіра”...

Тепер гору Магуру, що на Бойківщині люди називають „Зіровою”.

Так загинув славний командир боївки СБ-УПА, який став прикладом для підростаючого покоління не лише українців, але й для всіх поневолених народів, які опинилися під кривавою московською окупацією...

Про все це я довідався від живих свідків села Лімна, які це все бачили і пережили.

Додаток до біографії „Зіра” (Василя Кваса)

В 1949 році приїздила з Полтавщини рідна сестра „Зіра” і мала з ним зустріч в лісі біля витоку Дністра у селі Вовчому.

Це село пізніше перейменовано на Середу, бо Середа був начальником застави і накоїв великого лиха, замордував понад тридцять осіб цивільного люду, а тіла вкинув у криницю.

В бою під Магурою, де загинув „Зір”, який потрапив на большевицьку засідку, було вбито сім енкаведистів й п'ятьох поранено.

Тіла обох повстанців „Зіра” і „Хвилі” були завезені до Турки в район, де лежали на показ дві доби. На третю ніч люди викрали їх і поховали в одній могилі в селі Вовчому на цвинтарі біля горішньої церкви, де зараз розрослась велика калина.

Дереворит. Повстанці на Поліссі: „Волинь в боротьбі”.

Вик. Ніл Хасевич, 12. III. 49

Відомо, що „Зір” ще у 1944 році в чині капітана советських військ перейшов до УПА в селі Дзвинячому, Турківського повіту.

Непорозуміння

В 1947 році йшла запекла збройна боротьба з московським окупантом, особливо в Карпатах. Вивозили на Сибір не лише окремі сім'ї українського населення, але цілі села такі як: Смерічка, Гвоздець, Соколівка, Тернова, Дзвинячий, Дидьова, Локоть, Кривка, Журавно та інші того ж таки Турківського району на Дрогобиччині. В той час боролися з ворогом не тільки боївки УПА, але цілі сотні та курені УПА: „Гараска”, „Хріна” й інші. Вони перейшли на цей терен Карпат з Лемківщини й з Засяння, де майже все населення було вивезене, отже справа харчування повстанців вимагала переходу всіх відділів на советський бік української землі в західні Карпати.

Бої з большевицькою навалою відбувалися майже кожного дня по розлогих Карпатах. Був вщент розбитий ворожий полк під самим Старим Самбором, який повертався з облав на нічівлю до міста, а сотня „Тараска” зустріла його перехресним вогнем біля єврейського цвинтаря 7 км від Старого Самбора. Вся ворожа сила була вибита, що дало можливість сотні „Тарасика” застати амуніцією та іншим військовим вирядом.

До другого ранку сотня відірвалася від переслідування все прибуваючих військ МВД на відстань 75 км і розтаборилася на відпочинок на горі „Щовб” в молодому ліску, що над селом Вовче, Турківського району. Через пару днів сотня „Тараска” розбила та спалила два „штудебекери” з енкаведистами, а самого командира цих сатрапів спалено з його „вільюсом” (авто).

Не зміг втекти від заслуженої кари свавільний лейтенант Уланов, який палив села на Бойківщині зі своєю зграєю видресированих московських забіяк, які вбивали нічному невинних людей. Уланова було знищено в зубрицькому лісі, а його 70 „бійців” похоронили на Турківському цвинтарі. Відомо, що московські сатрапи хоронили своїх тільки в ночі, щоб населення не бачило їхньої поразки.

Сотня „Тараска” у 1947 році вщент розбила дивізіон червонопагонників на льоду ріки Стрий перед селом Ластівки, де було також п’ятдесят „яструбків”. Самого ката підполковника Лапіна схоплено живим і після допиту СБ засуджено військовим судом УПА й страчено.

Тої ж зими відбувся великий бій близько гори „Пікуй” та села Майдан-Головський, де загинуло 14 повстанців, а москалі своїх вбитих більше ніж сто чоловік вночі відвезли до містечка Бориня, Турківського району, де їх поховано.

В селі Вовчому, що тягнеться понад рікою Дністер 10-ть кілометрів від міста Турки, в нижньому кінці села звила собі кубло (в попівській будові) погранична застава, яку очолював майор Морозов. Він зі своєю зграєю чинив всілякі звірства тероризуючи населення не лише Вовчого, але й навколишніх сіл прикарпатського краю.

Сотенний Тараско зі своєю сотнею вирішив викурити і знищити заставу Морозова, яка була близько селянських господарств. Ця операція вимагала великої обережності щоб вберегти від пожежі сільські будинки. Та вийшло непорозуміння.

Відділ повстанців, який повинен був винищувати останки втікаючих пограничників в кінці села знищив трьох пограничників що їхали мотоциклами до Турки з іншої застави с. Боберка.

В той час коли ще не стемніло на дворі можна було подумати, що це і є ті недобитки з вовчанської застави. Село Вовче є велике тягнеться поміж горами над Дністром 10 км і (звичайно) скорострілів, як з одного кінця так і з другого не було чути. З Боберської застави подзвонили до Турки, чи доїхали мотоциклами три пограничники з поштою і донесеннями. Тому що згадані пограничники не доїхали в Турку, де були розташовані цілі дивізії ворожих військ була піднята тривога і на чотирьох „штудебекерах” (американські вантажні автомашини) мчали в старону Вовчого сотні енкаведистів по бойовій тривозі.

Вже на горі в Каплонівці, де догоряли мотоцикли з пограничниками, енкаведисти побачили в небі ракету яку встиг випустити начальник Морозов. Взиваючи на допомогу та шукаючи в цьому порятунку він зрозумів своє безвихідне становище.

А тим часом повстанці сотні „Тараска” зняли „часових” на заставі та один з них встиг гукнути на тривогу. З хати вискочило сім енкаведистів, які були скошені повстанським вогнем, а сам Морозов вбіг до пивниці звідкілья лементував щоб його не вбивати, бо він українець, не Морозов, а правдивий Мороз з Полтавщини.

В міжчасі наспіла допомога з Турки. Машини зупинилися перед приходством, запалили кілька найближчих хат, які освітили приходство та примусили повстанців відступити. Повстанці не хотіли вступати у бій з прибулими, щоб врятувати пів села від спалення, що з великим задоволенням зробив би ворог.

В цьому бою загинуло дев'ять пограничників і зникла назавжди застава, тобто живі пограничники вибралися до Турки зі словами: „Ваши бандеровці сами вас сожгли”. Та населення знало чий це був злочин.

Важко жилося населенню Бойківщини, як і всім у західніх областях України, де велась збройна боротьба з новим окупантом.

Замучували селян великі податки й контингенти, які накладались на селян советською владою. Треба було годувати повстанців які по геройськи боролись з лютим ворогом. Населення гір ділилося останньою крихтою хліба зі своїми оборонцями,

вірними синами українського народу, які не жалували віддати своє життя за волю та незалежність України.

І дуже мало було таких, які піддавалися пропаганді большевицької агітації яка „указами” закликала скласти зброю.

Йшла партизанська війна, сутички, бої велися до останнього набою, але не вистачало зброї, набоїв, боеприпасів, зменшувалась з кожним днем кількість повстанців, бо хоч були добровольці, не ставало зброї.

І припинилась боротьба на полях, у лісах Карпат й росте туга за минулим в серцях підростаючого покоління, туга за волею, туга за героїчним минулим.

Шумлять карпатські ліси і тужить Україна...

Зрада

Всі відділи УПА й боївки зимували в заздалегідь приготовлених криївках, бо іншого виходу не було щоб продовжити боротьбу з переважаючим ворогом. Тому криївки будувались в селах і лісах там, де дозволяла місцевість з можливістю вибрати для криївки землю на 20-30 осіб, не була це легка справа з усіх сторін. Поперше, треба було кудись дівати свіжу землю щоб не лишати жодного сліду на поверхні. По-друге, необхідно було вибрати місце, щоб завжди в період зимівлі була питна вода в якій могли б розмочити житнього сухаря й на інші потреби які виникали під землею. По-третє, необхідно було зробити піч, щоб у ночі можна топити її для кип'ятіння води і щоб дим не залишав на поверхні ніякого сліду, бо облавники в маскуючих халатах щоденно прочісували ліси зі своїми двометровими залізними піками прощупували навіть потічки звідкіль витікала вода.

Отже, це була інженерна структура, де все мусіло бути враховане, включно з запасними виходами, як і з входами які були відповідно замасковані, бо від цього залежало життя повстанців. Безперечно, що у Карпатах було трохи легше з будівлею криївок як на рівнинах але всюди праця велась тільки ночами в осінній час.

Криївка, яка була збудована два кілометри від села Вовче під горою „Ріг” в місцевості „завалина” була зроблена з усіма вищезгаданими вимогами. Тут було три великі кімнати з кухнею та туалетом. В осінній час, коли закінчувалися необхідні

маскування на неї ненароком натрапив збираючи осінні гриби, хуторянин — Павло Мазур який мешкав недалеко.

Повстанець „Сян” затримав Мазура і запровадив його до криївки, де перед ним відкрилося підземелля, стіни якого були оббиті дошками. На одній стіні висів образ Божої Матері і тризуб. В криївці находилось тоді 35 повстанців. Пришелець перелякався, а командир криївки, псевдонім — „Чайка” заявив, що раз так сталося, „гість” мусить залишитися у криївці до весни, бо немає гарантії, якщо б Павло потрапив до рук НКВД може все зрадити. Але повстанець „Старий” заявив, що знає пришельця і гварантує за нього, що це чесна людина. Мазур став навколішки перед образом Матері Божої і прирікши, що збереже таємницю й до смерті нікому не скаже. Павла відпустили.

Дереворит. Повстанці на хуторі в гостині.

Серія: „Волинь в боротьбі”.
9. 5. 49. Вик. Н. Х.

Минув якийсь час, землю вкрило снігом. Командир „Чайка” мав якесь передчуття і на всякий випадок відправив з тої криївки до запасної 28 повстанців. Сам залишився з осталими зимувати, залишаючи при собі радіонадавачий апарат і машинку до писання.

На Святий Вечір 6-го січня 1948 року, коли бойки готувалися до Святої вечері, до села заїхало десятки військових вантажних машин (авт). Солдати в білих халатах розстрілюю подались понад Дністром у сторону лісу, а через якийсь час до села Вовче вже доносилися відгуки стрілянини та вибухи мін.

Большевицькі війська обступили всю гору в три кільця і взяли під обстріл запасний вихід, про що по радіо переказав повстанець „Сян” зв’язуючись з другими відділами. Большевики не гаючись заклали на поверхні великий заряд вибухівки якої вибух потряс цілим селом. Однак криївка не була вповні зруйнована, чекісти кричали через голосники: „Вилазьте, сдавайтесь!”

По якомусь часі роздався ще один вибух, сім синів України загинули щоб не здатися живими ворогові на важкі муки. А були між ними ще зовсім молоді повстанці, які ще й не знали, що таке кохання...

На ранок, большевики пригнали з села людей щоб розкопати зруйновану криївку та добути з неї мертвих повстанців. Люди копали обережно мерзлу землю, перемішану зі снігом, і на кінець докопалися до мертвих тіл повстанців. На диво двоє повстанців виявилися непритомними, вдихнувши свіжого карпатського повітря, вони відкрили очі. В туж мить напівпритомних накиннулись енкаведисти скрутивши їм руки, копаючи їх при тому замерзлими жерзовими чоботами. Старший в ранзі полковника НКВД з насмішкою процідив: „Но что же ты „Старий” со своїми соколами не застелілся?”

Мертвих з живими привезли на санях до села й виставили біля школи пошарпані тіла мертвих, щоб дивилися діти. Діти дивилися, а в їхніх юних серцях росла ненависть до лютого ворога, який топтав нашу землю, нищив все, що українське...

Ще тої ночі московські окупанти виїхали з пов’язаними живими повстанцями до м. Турки, а люди викопали братню могилу біля верхньої церкви на цвинтарі і поховали своїх захисників, своїх героїв в одній могилі. Так загинули повстанці: „Чайка”, „Дир”, „Сян”, „Веселий” та „Бігун”.

Сумні, сумні були свята. Не ходив „Вертеп” з колядою від хати до хати...

П’ятеро повстанців, які загинули в криївці на „Завалині”, були місцевим невідомі, ніхто не знав звідкіля вони родом. Але це були ще молоді сини палаючої України які не здалися

живими ворогові, бо не хотіли жити рабами і поклялися здобути Українську Державу, або вмерти за її волю...

Згодом було з'ясовано, що це мерзотник Мазур полакомився на обіцянки які йому дали в Турківському НКВД та продав їм криївку, в якій ще так недавно присягнувся.

Весною, коли розтанули сніги, а теплі дощі змили козацьку кров, зазеленіли Карпати, в синьому небі заспівали жайворонки, одної ночі роздалась стрілянина як сповістила, що на придорожній вербі був повішений Юда-Мазур з вибоєм на ший, а поруч нього шість енкаведистів, які їхали машиною із застави до Турки й попали на суд зрадника.

В 1956 році повернулись до рідного Вовчого з Магадану живими „Старий” — Семен Цебак та „Сокіл” — Луць Себій, які були засуджені після всіх тортур кожен по 25 років каторги в таборах Колими.

Рясніють цвинтарі в західних областях України від загиблих окупантів які знайшли свій кінець на нашій землі, але ще багато з них доживають свого віку у наших містах на хороших пенсіях. Вони роблять шалений опір ще і сьогодні, коли московська імперія докотившись до суспільно-політичного, господарського банкрутства, до економічної кризи, через „гласність” сподівається „перебудуватися” щоб врятувати імперію від розпаду продовжуючи своє панування над уярмленим українським народом...

Сотня Хріна

Сотня к-ра Хріна знищивши понад двадцять польських застав розташованих на новій границі між Польщею та Україною теж вкоротила віку міністрові оборони Польщі — Сверчевському між Балигородом та Сяноком. Потрапивши на мінні поля на Чехословацькій території сотня повернулася назад через р. Сян на Турківський терен.

Між горою „Саївко-Пекитою” та горою „Щовб”, в молодому лісі над селом Вовчим, розтащувалась сотня на відпочинок з пораненими повстанцями після довгого маршу. Місцеві боївки УПА та місцеве населення українських бойків допомагали всім необхідним розташованій сотні Хріна.

Гора „Щовб” з північної сторони була покрита буковим та смерековим лісом і була добрим сховищем для повстанців УПА.

Південна її сторона була покрита молодняком смерічок та цею" або Довбушевою давала життя людині своєю чистою, мов сльоза водою. Старі люди розповідали, що з протилежної сторони гори на схід сонця була Довбушева кузня. Там легендарний Довбуш з своїми легенями кував свої коні і що ніби з села Вовче в загоні Довбуша були два опришки, та що й Іван Франко пив ту „свету" воду з цієї криниці.

Коли приходили великі облави „Червоної мітли", гора „Щовб" була найкращим схоронищем для повстанців. Командуючі облавою офіцери, які як правило їхали на конях позаду своїх солдатів наказували: „Прочешіте етот молодняк!" Але солдатня в гущавину не лізла, а проходила краєм з криком: „Товарищ палковник, сдесь нікаво нет!" Було й таке, що пси на довгих полотняних припонах яких тримали собаководи, чуючи людей, чи то зброю з гаркотом рвались до гущавини, але собаководи-солдати копали псів ногами і не випускали з прив'язі. Звичайно, кому хотілось гинути в білий день під горою „Щовб"?

Отже сумніву не було, що польська та чеська сторони повідомили московське командування про перехід сотні Хріна на сторону Союзу. Та й сам перехід відбувався з боями й не дивно, що появились на Турківсько-Стрілківському терені тисячі енкаведистів в повному бойовому виряді для ведення боїв почувши про славу сотню Хріна.

Боївки УПА: Зіра, Нечая і Рубана, які оперували на цій території, поінформували сотника Ст. Хріна, що готується велика облава большевицьких орд, яка має охопити Сокальський, Славський, Баринський, Турківський та Стрілківський райони Дрогобицької області.

На короткій нараді командирів УПА було вирішено, що сотня Хріна з пораненими повстанцями залишиться на місці, тобто в гущавнику гори „Щовб".

І диво, гора „Щовб" врятувала знеможених маршами повстанців, бо „Червона мітла" обійшла гущавину, де таборувала сотня. Після облави через деякий час, сотня поділилася на окремі підвідділи і відійшла в центральні Карпати, залишивши в місцевих боївках важко хворих і поранених повстанців.

Минали дні, тижні, місяці і роки. В окремих сутичках з пограничниками та енкаведистами загинули на Турківському терені надрайоновий провідник ОУН „Нечай" який був високо

освіченою людиною, повстанець „Мирон”, командант боївки „Кобзар”, повстанець „Рудий”, повстанець „Варяг”, повс. „Буй-ялівцю, а криниця яку місцеві люди називали „Свять-криний”, командант СБ-УПА „Зір”, повстанець „Хвиля”. Поранений в руку повстанець „Бучок” помер у криївці, бо був поранений в бою під горою „Магурою” отруйною кулею.

Виселення сімей до Сибіру продовжувалося аж до 1957 року. Людей звозили до Борислава у Мражницьку тюрму, а звідталь у вагонах-телятниках відправляли до Красноярського краю, а то й до Бодайбо в Якутію.

Колгоспи, які вже зачепили Карпатські села позбавили людей власного майна, а найголовніше коней, що погіршило і без того важке становище горян, бо в горах без коня наче без рук.

З першої колгоспної зимівки згинуло багато худоби в тому числі багато коней, бо не вистарчило кормів, не було чим виорати город, чи привезти з лісу дров. Люди довго трималися і не вступали до колгоспів, але великі нічим неоправдані контингенти зробили своє...

Колгоспи, колгоспи, людське ярмо,
Панщино погана,
За що люди роблять дармо,
На якого пана?

В село Смерічка Старо-Самбірського р-ну приїхав з охроною „істребітелів” і „яструбків” сам перший секретар Дрогобицької області — Тітов, який читав мораль селянам та погрожував Сибіром за те, що не здали за пляном контингент зерна, м'яса, молока, що не доставили відповідної кількості кубометрів лісу і т. ін. Вимахуючи своїм „тетешником” перед людьми, які за наказом зібрались на колгоспному тоці, Тітов, погрожував і кричав: „На бандеровцов вам ничего надеяться ибо ми их всех уничтожим так что Советская власть стала еще сильнее как прежде, а по етому если ви не сдадите, то ми с вас шкуру спустим!” І в той час коли все кругом замовкло, а Тітов закурив, до нього наблизився чорнявий хлопчина в самотканих штаних босоніж і запитав: „Пане начальнику, а чи не дали б ви мені закурити?”

„Закурить дам, а панов у нас нет видиш я не в шляпе, а в картузе как сам тов. Сталин, каторий ведьот нас всех к камунизму”. В цей момент, коли Тітов посміхаючись поліз до кишені

за „Казбеком”, повстанець Василь Джебженяк витяг раптово з пазухи пістолет і вистрілив межі очі Тітову, який з витягнутою пачкою папіросів наче бугай звалився на землю. Одночасно, із-за колгоспного току загуркотів скоростріл, який до смерти налякав охорону секретаря обкому. Покидавши свою зброю, вони порозбігалися немов кури від яструба. Повстанці з бойвки „Голуба” забрали всю зброю і з піснею „Ой чи пан, чи пропав, двічі не вмирати” попрямували до лісу.

Славний син українського народу — повстанець Василь Джебженяк родом з села Жутотин Турківського р-ну, який знищив крім Тітова також Анастасева та багато інших енкаведистів, загинув від ворожої кулі в селі Жукотин пізною осенню в 1957 році.

Як загинула бойвка „Голуба”

Зима 1952 року випала в Карпатах досить сувора, нападало багато снігу. Енкаведисти з пограничниками лазили цілими днями по селах і лісах, по потоках Карпат, щоб якось натрапити поки лежав сніг на криївку „Голуба”, який ще у 1944 році з 27-ма односельцями вступили до лав УПА коли ще був юнаком і знав кожну стежинку карпатського краю. „Голуба” обминали всі ворожі кулі, а саме його ім'я наводило страх на ворогів, бо був він аж надто сміливий і рішучий, а здоров'я йому дозволяло по три дні не їсти, чи увесь день лежати у снігу і бути завше на поготові вступити в бій з лютим ворогом України.

Микола „Голуб” народився в селі Боберка Турківського р-ну. За час перебування в лавах УПА, перебуваючи в бункрах вивчив історію України, прочитав безліч українських книг, а особливо знав історію Січових Стрільців та історію партизанської війни. Це допомагало йому і його бійцям виходити з найскладнішого становища партизанської війни в боротьбі з добре вишколеним у військовій стратегії ворогом.

Наближалися Великодні Свята, але сніги ще лежали хоч в день пригрівало вже сонце. Зашуміли гірські потоки сніговою водою і Дністер вирував каламутною хвилею.

Літній чоловік Михайло Калиняк встав ще до схід-сонця обійти своє господарство, нагло побачив що з горба спускаються до села двое чоловіків, це його здивувало, бо двое йшли не стежкою, а навпростець. Михайло присів за огородою, щоб придивитися на пришельців і впізнав, що це були Микола Муха

та Олекса Хащівчин, які оглядаючись немов злодії пішли до своїх осель. Вони мешкали по сусідству...

Коли піднялося сонце зза-гір, а люди в селі вже приготувалися до Великодніх Свят, то з Турки почали мчати автомашини з енкаведистами, з такою швидкістю, немов на якусь пожежу. Зрозуміло було, що десь іде бій, або виявлено десь криївку, але пострілів не було чути, то це трохи заспокоїло людей, бо хто знає, можливо робились військові вправи.

Криївка славного командира „Голуба” була сім кілометрів від села Вовчого, аж під Шандровцем у „Карпатському лісі”, на південь від річки Сян, що тече попід Дзвинецьку полонину, де була встановлена границя між Польщею та Чехословаччиною поза полониною.

Після обіду того ж дня, до села заїхали сотні енкаведистів в білих халатах, а з ними п'ять саней запряжених кіньми. Сани були накриті плащпаланками, на яких лежали вбиті енкаведисти, і лише одні сани були ненакриті, на яких лежали повстанці з боївки „Голуба”.

Забитих солдатів перевантажили на машини і відправили до Турки, а повстанців розкладено в центрі села біля дороги, з яких постягали весь одяг, як це завжди робили большевицькі орди, щоб поглумитися над неживими повстанцями.

Йшли діти зі школи і покрадьки дивилися на п'ятох героїв, які в нерівному бою поклали свої голови за волю України.

На диво один з повстаців застогнав, з нього ще стікала кров. Салдат, який з автоматом стояв біля загиблих, крикнув: „Товарищ лейтенант! Голуб іще живою!” Позбігалися офіцери і наказали занести Голуба до найближчої хати, військовий лікар дав Голубові укол, від якого він очуняв і відкрив очі. Командування настільки захопилося дивом, що мають живого командира УПА, що й не зауважили біля печі властительки дому Анни Калити, яка все це бачила.

Над пораненим командиром УПА схилювся майор Павлов і голосно кликав:

„Голуб! Скажи, де є запасна криївка і склади амуніції, ми тебе вилікуємо, ти ж ще зовсім молодий?”

Голуб відкрив очі і плонув кров'ю в обличчя Павлову. Катюга Павлов немов скажений вхопив автомат і почав бити

по голові вмираючого командира УПА. Все це діялося на очах
господині хати.

Так загинув командир боївки УПА, герой визвольної бо-
ротьби, славний син України — Микола Голуб, який вісім
років наводив жах на московських варварів.

П'ятьох героїв: Голуба, Довбуша, Карого, Ведмедя та До-
бриню, які знишили в тому бою п'ятнадцять енкаведистів, не
дозволили поховати в селі, а забрали до Турки і поховали в
дебрі за містом, де ховали всіх повстанців з Турківського
терену, там люди — українські бойки, посадили берези, які
тепер гойдає вітерець на козацьких кістках, але могили, яка
належитья українським лицарям, ще немає...

На Великдень біля церкви,
Дівчина ридала.
О, катюги, зайти Москви,
Мара б вас забрала!
За що вкоротили віку
Дорогій людині?
Мати Божа, дай ми ліку.
Рятуй Україну!
Боже, Господи Всесильний!
Змилуйся над нами!
Дивись, льється кров невинна,
Цілими роками...
Скарай Боже сатану,
Сталіна — бандита!
Бо вже сім'ю не одну,
Журбою повито...
Козаче мій, соколику,
Як жити без тебе?
Присниь мені голубчику,
З високого неба...
Ти приходив літом у ночі,
Я завше чекала,
Цілував ти мої очі,
Я серцем ридала.
Чуло серце моє,
О, свята Маріє!
Не збулася в житті моїм,
Наша спільна мрія...

Московська підлість

Літом 1953 року, коли Москва відплакала свого вождя, тирана Сталіна, якого склали поряд з „геніальним” учителем Леніном, коли було вже арештовано шефа кримінального апарату Лаврентія Берію, надрайоновий провідник ОУН „Гайдамака” з двома повстанцями „Білим” та „Вишнею” зайшов вечером в село Посіг, що під „Магурою-Зіровою” над рікою Дністер Старо-Самбірського району щоб повечеряти. Господиня хати з щирістю накрила стіл.

Приговорювала: „Їжте, друзі, а може трохи вип’єте самогону, сама вигнала з жита.” Коли друзі відмовилися пити оковиту, то запроданка-сексотка принесла молока, що було розбавлене насонним порошком, яким часто користувалися погранічники з енкаведистами для боротьби з повстанцями.

Не підозріваючи нічого злого, повстанці подякували продажній шельмі за вечерю і пішли в напрямку села Грохови, що через гору. Насонний порошок був такий сильний, що звалив повстанців посеред дороги і вони поснули твердим сном. На другий день їх підбрало стрілковське МГБ.

Яка доля спіткала „Гайдамаку”, „Білого” та „Вишню”, невідомо. Запроданка сексотка сама повісилася, як Юда, який поцілунком продав Ісуса Христа.

Було й таке в нас на Україні...

ТАМ НА ЛЬВІВСЬКОМУ ЗАМКУ

Там на Львівськiм Замку
Старий дуб стояв,
А під тим дубочком,
Партизан лежав...

А над ним старенька
Матінка стоїть,
Сльози утирає,
Стиха гомонить...

Мала я вас мала
Семеро синів,
Ти був наймолодший
Сину мій Андрій.

Як ти був маленький
Батько воював,
Він за Україну
Голову поклав...

Виріс ти мій сину
Теж героєм став,
І за рідну землю
Голову поклав...

(Цю пісню співає сьогодні
українська молодь у Львові)

Роман Рахманний

ВІРНИЙ СИН УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ І ВІТЧИЗНИ

(До 50-річчя священства)

Двоє читачів і радіослухачів із Зах. Канади принагідно радили мені: — А чому б вам окремим коментарем не відзначити вклад о. Семена Іжика в українську журналістику?... Віддавши належне ще одній українській людині жертвенної суспільної праці, ми всі духом піднялися б понад свої буденні справи, морально зміцнилися б почуваннями громадської вдячності.

о. митрат Семен Іжик

Правда, щира і своєчасна ця їхня порада, тим більше, що їм не ішлося про т.зв. ювілейний коментар з похвалами, яких аж надто багато в умовах нашого добробуту й достатків. Ні, бо про о. митрата Семена Іжика справді по-євангельському можна сказати: — Ось українець без тіні честолюбства, ідейний душпастир, журналіст і громадський діяч!

Та й тяжко було б визначити, який саме „ювілей” треба було б відзначити, бо на кожній ділянці його зацікавлень у самій Канаді за ним простяглися десятки років відданої праці. Кілька поколінь українських читачів знають його, як головного редактора тижневика **Поступ** за останніх 30 років. Вже літні люди пам'ятають його як редактора дитячого журналу **Мій Приятель** впродовж цілого чвертьстоліття. Він ось уже 39 років веде українську радіопрограму **Голос Рідного Краю** у Вінніпегу.

Не обминув він і найбільш впливового засобу масової інформації: вже цілих 13 років керує українською телевізійною програмою на кабельній системі передавання. Якщо додати згадку про його численні оригінальні статті з релігійною, громадською і політичною тематикою, а далі — фейлетони, надихані щирим гумором із відтінком громадської сатири, то ім'я о. Семена Іжика виразно видніє на екрані всієї вільної української журналістики.

Душпастирську працю о. Семен розпочав 1940 р. в тій частині України, яку вже тоді окупувала Німеччина. Саме як ревного душпастиря і вчителя — патріота німці ув'язнили його 1943 р. за зв'язки з українським визвольним підпіллям. У тюрмах і концтаборах Німеччини о. Семен ще більш безпосередньо ознайомився із жорстокістю тієї ніби-культурної нації.

Але й там він збагатився неоціненним досвідом: якраз у тих гітлерівських „млинах смерті” він зглибив правдиву суть українського націоналізму, що активно протидіяв тому найзниківі. Солідарність і моральна витримка українських політв'язнів наочно доказали йому, що **український націоналізм — це передусім любов**. Любов до свого народу і його духовно культурних та політичних традицій. Любов, яка велить окремим особам і цілим поколінням забути своє особисте і всі свої сили, чи навіть своє життя, віддати для справи визволення своєї нації. „Я пережив це пекло завдяки вірі в Бога та в українську визвольну справу. Цю віру зміцнювали в мені своєю витримкою члени визвольного руху, яких я пізнав у тюрмах і концтаборах, як справжніх християн і патріотів”, — пояснив він мені на самому початку нашого знайомства 40 років тому.

Загальногромадське визнання

Українська громадськість провінції Манітоби, а потім і всієї Канади, з року на рік краще ознайомлювалася з цим ідейним душпастирем, провідником і промовцем, організатором літніх курсів Рідної Школи, духовним опікуном молодіжних організацій, та врешті — політичним діячем у широкому значенні цього слова. Пізнавши зблизька нелюдську систему німецького гітлеризму, о. Семен усвідомив, що остаточно це тільки другий бік одної і тої самої медалі — російського большевизму. Обидва вони знищували не тільки Церкву й релігію в народі, але й самий народ. Тому весь вільний час та рештки енергії він віддає праці в гурті українських і чужинецьких діячів Антибольшевицького Бльоку Народів.

Організована українська спільнота дедалі більше дооцінювала його конструктивну діяльність. На з'їздах Ліги Українських Політв'язнів, Ліги Визволення України, Братства Українців Католиків, ЛУКЖ, Комітету Українців Канади і СКВУ він завжди активний, діловий і шанований учасник. Сумівська і пластова молодь дедалі уважніше прислухалася до його духовного й національного слова, збагаченого дотепністю й оптимістичним підходом. Послідовно, Комітет Українців Канади відзначив його Шевченківською медалею, а сл.п. патріарх УКЦ Йосиф іменував його митратом.

Напередодні півсторіччя

Врахувавши все це, я своїм вінніпегським читачам відповів із такою самою щирістю, з якою вони запитували мене: — Багатосторонній вклад о. митрата Семена Іжика у зберігання й розвиток українства в Канаді годиться унаочнити всій нашій громадськості при нагоді 50-річчя його священства; а воно припадає на 1990 рік.

Все таки, здається мені, навіть найвеличавіший ювілей із найбільш похвальними промовами не передасть глибокого почуття збірної вдячності тисячів українських душ, які він своїм живим і друкованим словом просвічував духовно й національно досі, протягом півсторіччя; потішав їх у їхньому смутку і радував їх поділеною з ними радістю.

А втім, також і цей скромний журналістичний коментар не в силі відтворити це моральне вдовolenня, яке о. Семен повинен мати із власного усвідомлення сумлінно виконуваного обов'язку, яке йому ще в дитинстві прищепили найближчі йому особи: батько Іван і мати Катерина з роду Бродич, у с. Висоцьке Нижнє, на зеленій Бойківщині в Україні.

Степан Галамай

У ПЕРЕЛОМОВІЙ ДОБІ

Від Редакції: Друкуємо уривок з приготованої більшої праці д-ра Степана Галамая п.н. „Визвольна боротьба України, 1929-1989 рр.”.

Живемо в особливих, переломових часах, які грюкнули

страшною грозою і громовицею по всій нашій рідній Землі. В широкому світі серед вибухів, експлозій населення, експлозій інформацій — ХХ-те століття приносить зміни держав і зміни кордонів між державами. Навіть найбільш упосліджені досі племена й народи усвідомлюють свою роллю під сонцем і добиваються незалежності. Вони змагаються за рівнорядне місце між народами рівне з найбільшими потугами, покликаючись при тому на духа і букву Атлантийської Хартії.

Завоювали самостійність м.ін. Індія, Індонезія, Бірма, Пакістан, Марокко, Туніс, Альжир, Гана, Гвінея, Судан і ін. За півстоліття у різних частинах Великої кулі виникло понад 50 нових держав.

Настав кінець колоніалізму й імперіям. Одна ще тільки московська імперія для обману й мімікрії прикривається перед легковірним Заходом, що ще не зазнав комунізму на власній шкірі, вивіскою або ширмою Союзу чи пак федерації республік, що має в назві чотири червоні від крові букви: СССР.

Насправді то є продовження імперії царів, що виступає тепер в перемальованих назверх шатах, але живе й тримається разом насиллям і духом експанзії. І цій, вже останній в світовій історії імперії прийде кінець. Такий дух нової епохи, така **основна тенденція визвольних процесів в усьому світі**. Українська визвольна боротьба ведеться в згоді з духом епохи. Тому наш рух є **поступовий рух**.

До нас за кордон продістаються вістки тільки про невелику частину різнорідних зударів з окупантами. В співпраці з революційно настроєними одиницями й групами інших поневолених народів, бо в єднанні сила, виникають щораз то новіші осередки спротиву. Боротьба триває. Тільки форми й методи боротьби свідомо чи стихійно міняються.

Рівночасно в цілому світі визвольний націоналізм стає найпоступовішою й найдинамічнішою силою нашої доби. Нею не є тзв. **пролетарський інтернаціоналізм**, який щораз то виразніше перетворюється на „істинно російський” патріотизм, ба й **шовінізм**.

Сміливі борці в Україні роблять висновок, що російську імперію не врятують від розпаду ані неосталінський терор, ані „детант” чи „коекзистенція” із Заходом.

Теперішнє життя українського народу по цей і по той бік тзв. „залізної”, а тепер трохи продіравленої заслони не пливе

рівним, гладким потоком. Воно виріє, неспокійно хвилює, ніби Чорне або Українське море. Проходять соціологічні зміни, ростуть позитивніші для України, бо відважніші настрої нашого рідного населення.

Коли ж заглянути, як кажуть у корінь справи, то бачимо, що II-га Світова війна велась на території України і з приводу України. Росія і гітлерівська Німеччина прагнули загарбати родючу, багату й прекрасну нашу Україну. Чарівна земля наша Україна — це безцінний скарб наш! З політичного і стратегічного боків — це **світова проблема!**

Генерал-майор Й. Ф. Фуллер писав, що на підставі захоплених німецьких архівів показалося, що як тільки німецькі війська ввійшли до балтійських країн та Білорусі та й України, то їх привітали, як визволителів і великі маси російських вояків дезертирували. Бачучи таке прихильне ставлення до німців, колишній німецький амбасадор граф Шуленбург запропонував перетворити інвазію на цивільну війну. Він дораджував, щоб Німеччина проголосила народам світу, що вона не хоче забирати територій, погоджується на творення місцевих самостійних урядів і визнає їх союзниками. Як відомо, Гітлер пішов на знищення українців і програв війну. Чужинні політики мало зупиняються навіть над важливішими геополітичними аспектами майбутньої справді Самостійної Соборної України. Найперше треба нам зупинитися над нашим північним сусідом. То довге, лиховісне і для нашого прекрасного, обдарованого та високо морального народу найтрагічніше сусідство. Ціла історія Росії — це поневолення других народів, загарбування щораз нових територій, хоч тзв. голоду на землі там ніколи й бути не могло.

Крім того найбільш злощасного і злочинного сусідства, що йому на ім'я СССР, важливе місце з геополітичного погляду займає **Середній Схід**. Він багатий на нафту і такий же неспокійний, як вона. Бурлить як та ропа-нафта, що її інколи величають „кров'ю землі”. Середній, чи Близький Схід важливий для України не з причини нафти, бо Україна має свою нафту, але з причини геостратегічного положення.

Там відбуваються соціально-політичні переміни і це такий трикутник, в якому стикаються три континенти: Африка, Азія і Європа. Там здавна відчувається дошкульна потреба якогось **стабільного чинника**.

Чи треба нагадувати, скільки то людських жертв з-поміж

американських закладників впало з рук, чи то лівійських, чи то іранських терористів, скільки вояків непотрібно загинуло завдяки тзв. інтернаціональному тероризмові (диспозиційний центр в Москві)? Одним словом, потрібно міцної, авторитетної країни або й блоку держав, який запевнив би новий лад в міжнародних відносинах, а такий лад проголошує український визвольний рух, який визнає для всіх народів вільний розвиток, справедливість та повну державну незалежність.

Отже ми цілком переконані в тому, що з виникненням справді незалежної Української Держави зміниться політична мапа Східньої, Центральної Європи, Передньої Азії, а навіть Африки. Коротко: Україна — це революційна проблема. Ми ж, діти неньки України, живемо в переломових часах. Із захопленням і вірою писали про те Дмитро Донцов в „Підставах нашої політики” 1921 р. і в „Націоналізмі” 1926 р. й молодий тоді Дмитро Мирон в 1940 р. в системному творі п.н. „Ідея і чин України”.

Як цікаву ілюстрацію до нашого твердження про те, що живемо в переломовій добі, можна навести цитату з найбільш поширеного щоденника в США. Маємо на увазі „Нью-Йорк Таймс” від 22 січня 1975 р. Так, як до того часу то та газета не мала особливих симпатій до народів під диктаторською кормигою, тобто під СССР. Але в згаданому числі від 22 січня вона спиняється на деколонізації і на тому, що „іскра волі перескакує з одної країни до другої...”

„Найсильніша політична сила ХХ-ого століття — то не ідеологічна революція, яку спричинив комунізм чи атомова машинерія, чи навіть несподіване відкриття колосального багатства досі недорозвиненими країнами. Радше найсильніша політична сила це **хвиля деколонізації**, не лише в традиційних позаокеанських імперіях Британії, Франції чи Португалії, але... найголовніше Советського Союзу з його сусідами Східньої Європи. Іскра волі скаче з одної країни до другої. І концепція волі розвивається в понятті не поодинокій людини, а радше в понятті **нації**. Велика частина російської західньої і словянської імперії вельми турбує Кремль. Це є **Україна...**”

Україна — то важлива геополітична позиція в світовому укладі. Україна саме через визначне своє географічне положення в центрі світової „злочинної імперії” (за правдивим окресленням президента Рональда Регена) та ізза стратегічного потенціалу — це ключ до визволення народів.

Якщо твердо усвідомити собі, що кремлівські володарі в своєму імперіальному або сказати б **глобальному пляні** заволодіти всією земною кулею неминуче втягнуть Україну в збройний конфлікт зі Заходом — чого українці ніяк не бажають — то населення України й золоті лани пшениці попадуть в радіус можливої дії міжконтинентальних і навіть середніх ракет з ядерними боеголовками.

Про ту смертоносну небезпеку, яка виникає не тільки від можливого „дощу” атомними бомбами, але також від радіації (тут треба постійно пам’ятати про катастрофу — вибух реактора в Чорнобилі) мають твердий обов’язок пам’ятати всі свідомі українці — ті, що переживають лихоліття в Україні і ті, що попали на чужину. Треба не тільки вивчити все, що стосується Чорнобиля, але також докладати зусиль, щоб весь чужинний світ про те знав. Саме тому чужинному світові ми мусимо чітко з’ясувати, що український нарід ніяк не хоче бути тереном атомного нападу і знищення. Український нарід прагне відновлення своєї державної самостійності і категорично відмовляється бути „співвинним” у злочинах Москви, зокрема в її нападі на Захід.

При тому важливо підкреслити наступне: ані автор, ані стратеги національної революції не пробують накидати плянів боротьби тим, що залишилися „під караулом” і найкраще знають реальну дійність. І все ж таки з уваги на гостроту й величину небезпеки — акція в пляні захисту самої субстанції українського народу вимагає активізації мас в подвійному напрямку.

Українські політичні емігранти, а зокрема молодша генерація повинні, незалежно від політичних переконань та інших різниць в пов’язанні з близькими для них товариствами, об’єднаннями чи профспілками широко і головно безперерійно **освідомлювати** ті **поза-українські** середовища про небезпеки, які загрожують українському населенню. Водночас вони мусять довести вміло українські вимоги до вирішальних чинників у Вашингтоні, в НАТО, серед державних кіл Західної Європи і т.д.

Самозрозуміло, що тут не уточнюємо які українські політичні формації чи поодинокі діячі та якими шляхами будуть це поважне завдання здійснювати. Ніхто не повинен утримуватись від співпраці. То було б несерйозно виправдуватись, мовляв, то не була ініціатива мого середовища. Наші земляки в Україні повинні усвідомити собі, що на випадок війни вони

мусять ні за що гинути, чи то на Рейні, чи на передпіллію веле-тенського Китаю, за чужу справу. І тут тільки загальниково натякнемо, що в адміністрації тзв. Советського Союзу, а зокрема в військовій масі українці через вроджену здисциплінованість й інтелігентність творять поважний силовий потенціал середнього рівня. Треба, щоб ті прошарки додумались у вирішальну хвилину, як то бувало, „пустити поїзди під укіс”, насипати піску до моторів, перев’язати протилежні електричні лінії, словом зірвати головні наступальні пляни ворожого центру. Адже все те плянування Кремля є злочин проти людства, а зокрема проти українського народу, що його призначила імперія на масове знищення, **на повну закладу**.

Під час війни всім українцям і всім поневоленим народам припадає **спільна доля** й існує пекуча потреба всім докласти зусиль, щоб не дати себе знищити.

Крім звичайного інстинкту самозбереження, що повинен в такому випадку себе виявити нам треба пам’ятати про те, що Україна має великі історичні традиції. Вони мов „піраміда” височать над сучасністю. То ж зробім усе для того, щоб не дай Боже, не споганило покоління нікчемних рабів високі подвиги, ідеї й традиції перемог — таких як під Конотопом, чи Жовтими Водами. Згадати б настанову бойового поета Влизька, який не тільки мріяв, але й здійснював через своє життя мрію про титана — революціонера з величезною силою волі і самозречення.

„Це є боротьба титанів, яких ще світ не бачив. Ми не можемо успішно боротися (і перемогти) за допомогою — термінової заяви про критичне становище, і створити ілюзію, що той виклик можна швидко поладнати і відкласти нозад нас. Той виклик, що перед нами не закінчиться в одному році, чи за десять літ; щоб його подолати, ми мусимо приготувитися до скріпленого рівня волі й мужности...*)

Гаряча любов до братів і сестер українського народу та всіх культурних і господарських надбань нашого народу, внаслідок політики всебічної експлуатації мас знаходить свій відповідник в ненависті до окупанта. Залюблені в свободу українські державники-націоналісти зустрічають твердим спротивом і неминучою боротьбою носія імперіальної ідеї рабства. Звідси ми маємо мету: **розподіл** російської імперії на національні держави всіх народів. Це є послідовність загального процесу в світі, що йде від імперій до національних держав. Народи

стають однаково рівними й вільними **субjekтами** міжнародного права. Переломовість нашої доби також в тому: або буде світова московська імперія рабів або буде вільною кожна нація. Ніякі піврозв'язки не ведуть до мети.

Так отже маємо сміливість пригадати Заходові: якщо він хоче досягти перемогу, то її слід знаходити в стратегії підтримки визвольних рухів всередині імперії. Необхідна підтримка сил опору, революційних рухів серед поневолених Росією народів. Росія прямує до знівечення національних ознак окремішності, самотності націй. Таким способом їй буде легше „злити”, змішати в одно окремі народи, щоб шляхом „миру цвинтарців” злити в одно, в советську, а там **світову імперію**. Про ці свої пляни Росія говорить виразно. Важко зрозуміти, чому ніби цього не хочуть зрозуміти рішальні сили ще вільного Заходу. І також з цього погляду — ми живемо в переломовій добі. І теж з того погляду вчитуймося в зміст книжки, що перед вами.

Акції хоч за частинне легалізування, тобто вихід з каткомб частини **Української Католицької Церкви**, як рівнож підготовка до імпозантного відзначування 1000-ліття Хрищення України стають своєрідними ознаками переломової доби в житті **нескороної нації**.

Приходиться зі сьомом ствердити, що не тільки країни Заходу, Англія чи Франція, але навіть такий сусід, як Польща не розуміли світового значення української проблеми. Показовим під тим оглядом був вислів мін. В. Грабського — міжвоєнної Польщі — який нахвалявся що за 25 років не буде ані сліду від українців. Як відомо, Грабського не стало в живих, а українство живе і бореться та підготовляє свою **перемогу**.

Ми є свідками повільної зміни настроїв польських журналістів і деяких політиків, які починають студіювати українську теперішність, а при тому намагаються об'єктивніше, а не „сенкевичівськими окулярами” бачити не так давнє минуле українського народу.

Так наприклад **Тадеуш Цєсляк** у виданні п.н.: „З дзеюф стосункуф польсько-радзєцкіх”**) (З історії польсько-радянських стосунків) називає трагічною інформацію, що їй подала німецька газета п.н. „Кракавер Цайтунг”, що за 20 років польського панування над ЗУЗ загинуло 1.200.000 українців, що було б народовбивством, якщо було б правдою... Але Станіслав Вронскі в передмові до книжки Генрика Цибульського, п.н. „Червоне

ноце", ст. 9 твердить „Польський уряд санаційний мав такі наміри у відношенні до українського і білоруського народів..." Щесняк подавав число зліквідованих поляків на Волині як 15 тисяч в 1943 р. і стільки ж у „Малопольські Сходней" літом 1944 р. Але знаходяться голоси, які дораджують перестати займатися обчислюванням скільки тисяч загинуло по одній чи по другій стороні, але почати співпрацювати полякам з українцями.

Деякі з дослідників минулого обох народів приходять до висновку що українці не винуваті, бо вони обороняли себе перед політикою колонізації українських земель польськими „осадниками", перед полонізацією, словом перед уярмленням з польського боку.

Згадка про винищування українського населення польськими чинниками за тзв. санаційної Польщі, отже перед II Світовою війною мимохідь насуває страшну пригадку про диявольський плян Сталіна на загальне і поголовне знищення українців. Як? Маючи досвід в вивозі цілих національних населень, як татари, чечени і т.д. думав вивести всіх українців в Україну... Та українців було забагато. Про цей несамовитий плян згадує Нікіта Хрущов в своїх споминах п.н. „Хрущов ремемберс" (Хрущов пригадує).

Досі хоч і коротко порушені всі події й течії складаються на загальну характеристику доби, в якій живемо. Всі ми вичуваємо, що живемо безперечно в **переломовій добі**. Українці в цілому світі, чи над Дніпром, чи в зелених Карпатах, на полонинах, у зворах, чи за неспокійним Атлантиком, чи за Пацифіком, чи десь-інде жагучо прагнуть волі, свободи для всіх українців, як і для всіх народів на землі, що проживають серед бур тривожного сьогodenня та ще не повністю з'ясованого майбуття.

Ми твердо засвоїли собі головну суспільно-етичну норму й ідейно-політичну засаду. Короткий зміст її такий: тільки в справжній самостійній Українській Державі буде повна свобода творчої діяльності.

Досвід провідних кадрів народу, що його здобули вони і всі ми у важкій, довготривалій політичній, підпільній та збройній боротьбі цілком і повністю заслуговує на те, щоб його **всебічно оформити**. Пороблені висновки стають власністю ширшого загалу. Так стають яснішими шляхи до повної і величньої

перемоги. Хай не надармо всякає в рідну землю чиста лицарська кров, кращих з поміж кращих борців за святу справу.

Розвиток українського народу може успішно проходити в рямцях могутньої суверенної Держави, в якій найосновнішими **ключевими критеріями** політичного, соціального і господарського ладу є найвищі ідеали **свободи і справедливості**.

*)Ричард Ніксон. Tre Peal Bor, ст. 314-5.

**) Cieślak, Tadeusz. Z dziejów stosunków polsko-radzieckich. Tom V. Książka i Wiedza. 1969.

В. М. Беркут

РІЗДВО У ГЕШТАПІВСЬКІЙ „СТАЙНІ”

Я заледви закінчив шнурувати черевики моїми, в автоматичні кайдани закутими, руками й ще не встиг допити з малого паперового кубка чорної кави та доїсти одинокої кромки хліба, як двері моєї смертної келії на III відділі з лоскотом відчинилися і мене викликано. Ставлю недопиту каву й недоїджений хліб на підлогу й тяжко зводжуся з солом'яного сінника, що лежить прямо на підлозі.

Крім паперового кубка і такого ж паперового начиння для „моїх потреб”, цей сінник належить до скромної обстановки моєї келії ч. 23.

Підходжу до дверей і простягаю закуті руки. Одна з уніформованих постатей вправно відмикає кайдани і ховає їх до кишені. Я беру з підлоги свій осінній плащ і, вдягаючи його по дорозі, йду з поліцистом довгим коридором до виходу. Ми ще проходимо стрімкими сходами повз II і I відділи й сходимо на головний просторий коридор одної частини великого будинку.

Сьогодні 7-ме січня! Перед 19-ти днями, по довшій перерві, мене зачали знову тягати на слідство й тягають досі. Щодень, рано мене везуть в переповненому критому возі до головної квартири Гештапа. Там мене ніхто нікуди не кличе ані не переслухує; я пересиджую день без обіду й вечером голодний і перемерзлий вертаюся тимже самим возом назад до тюрми при

Александр пляц. При вході на келію, мені закладають знову на руки кайдани, я з'їдаю з апетитом холодну вечерю, що вже від п'ятої години стоїть на підлозі й, одягнений, тільки зі здійсненими черевиками, лежу на сіннику до рана аж мене знову викличуть.

Ця моя їзда на переслухання без переслухання, що триває вже майже три тижні, кожного дня, денервує, виснажує і мучить не менше, ніж передтим побої.

Сьогодні якраз наше Різдво й я вже в двадцяте їду „на переслухання”.

На великому коридорі, де збирають в'язнів, яких зараз повезуть на Бургштрассе на переслухання, панує якийсь не то суворий, не то врочистий настрій. Високе склепіння, багато запалених світел і тишина, що панує на коридорі й той сірий ранок, що несміливо заглядає крізь великі коридорні вікна, нагадує мені, немов, різдвяну нічну церковну атмосферу й каже думати мені про Різдво.

Моя думка втікає геть від мене в минуле й я її не спиняю. Вона мандрує по засніжених вулицях рідного міста, по білих-білих полях, що блищать під сонцем, як діаманти і від блеску яких болять очі. Я вітаю моїх усміхнених друзів, мою рідню. Ми йдемо до церкви, хоч на дворі ще ніч. Під ногами скрипить сніг, а на синім аксамитнім небі іскряться зорі. Освітлена, врочиста церква і з неї нам на зустріч несеться радісний, величний спів „З нами Бог...” Хтось з нашого гурту каже „ми спізналися”. Я хочу щось сказати... і чую крик в чужій мові і поштовх.

Фатаморгана зникає, я прокидаюся до дійсности й поспішно догоняю довгу колону змучених в'язнів, що вже виходять з коридору на тюремне подвір'я.

На сірому чотирикутному подвір'ю саджають нас до кри- того авта. Шофер в мундурі СД числить нас, розписується з представником тюремної влади, замикає двері на ключ і ми йдемо. Крізь маленьку візірку можна сліdkувати, як виїжджаємо з великої тюремної брами, мчимо по Кенігштрассе, Шпандавер, Ное-, Вільгельм- і ми вже на Бургштрассе, де головна квартира Гегайме Штатспліцай, — Ге-Шта-По. Авто переїжджає одну браму, другу й ми на просторому подвір'ї. Виходимо з авта трохи зім'яті малим місцем в середині, нас знову пере- числюють, шофер передає список дижурному слідних гешта- півських камер і ми різним кроком і шиком, як побита армія

на відступі, мандруємо в темний отвір дверей якогось коридору. Заходять останні й двері на кінці коридору замикаються як гріб. В коридорі темно. По обох його боках можна з трудом завважити кілька дверей і ніяких вікон. Ключник засвічує світло, відчиняє по черзі, як йде в глүб коридору, двері келій, загоняє туди стільки в'язнів, скільки вдасться, і замикає двері за ними. Деякі келії вже повні з попередніх транспортів і до них більше людей загнати не можна.

Всіх, хто ще залишився на коридорі, замикає ключник до найбільшої з усіх слідчих келій, яку самі ґештапівці охристили „шталь” — „стайня”. Двері з грюкотом замикаються і ми вже в „стайні”.

Цим разом і в „стайні” багато в'язнів. Вони залягли доволі простору стайню, як мухи, неголені, вихудлі в знищених одягах і злялися барвою з брудними написами на стінах, заяленими кількома столами, лавками — обстановкою стайні з її сіро-чорною полупаною підлогою.

Сіра маса в'язнів стоїть ще хвилину тихо, доки не замовкнуть останні кроки ключника на цементній підлозі коридору й тоді стайня гуде, як улій. В стайні тоді можна почути мови цілої Європи, від побереж Атлантику до Харкова й Ленінграду, від Адрійського моря по фйорди Норвегії. Дивовижна симфонія Гітлерової Нової Європи. Всі тут з'єднані, як вороги Райху й його Нової Європи. Їх тут стільки, що всіх не проглянеш і не почувеш в притишеному гаморі вщерть набитого приміщення. На стінах „стайні” кличі і написи в мовах цілої Європи. Ось напроти дверей ще свіжий, незатертий напис: Геть наїзників! Хай живе вільна Україна! — Гордій Н. Харків і дата.

На право від першого напису по французьки: Хай живе ДеГоль! Хай живе Франція!” і під тим дата. І так всюди, по всіх стінах привіти-кличі Тітові, Михайловичеві, королеві Норвегії, книжні Юліянні, раз біля разу, підписи, дати побуту в „стайні” десятків сотень осіб, що досі пройшли крізь неї у вічність або до одного з численних концтаборів.

В „стайні” півсумерк. Маленьке віконце в горі, навіть якщо б не було брудне, не могло б пропустити більше денного світла, що його замкнули високі мури будинку. Ніхто з нас не знає, що за пора дня. І тільки наш голод і доволі зменшене число обсади „стайні” каже нам, що вже довго тут сидимо.

В'язнів вже залишилося небагато. Під одною стіною дрі-

мають два чорні, зарослі еспанці: вони вже наговорилися від рана й більше їм про ніщо говорити. Недалеко від них приляг на вільній лавці середнього росту поляк. Він попав сюди, бо намагався втікати з Організаціон Тодг. Трохи далі сидять в різних позах шість молоденьких голяндців. Двох з них прийшли сюди з якоїсь дивізії СС-ів, розчаровані Новою Європою. Інших чотирьох забрали з Голландії. Вони всі ще дуже молоді. Їхні сентиментальні тужливі пісні, що вони їх недавно проспівали півголосом, дзвенять мені в ухах, як крик убитої молодости. Тепер вони, як всі тут, сидять голодні, похнюплені й зрезигновані.

Побіля мене сидить на нарах молодий чоловік, яких 28-ми літ, якого я напротязі свого частого перебування в „стайні” досі ніколи не запримітив. Його оголене лице й ясні очі мають святковий вираз, його волосся добре зачесане й нагадує мені фантазійністю зачіски фризюру мого шкільного товариша. Він час-від-часу трохи нервово проходить по опустілій „стайні”, чітко і рівномірно вибиваючи кроки своїми підкутими черевиками й тоді я мимоволі виходжу з задуми й запримічую кожний раз його спортові штани, що своєю барвою гармонізують з його сірими панчохами й плащем. По проході він прямує до свого місця біля мене, де лежить його подорожний мішок, одинокий мішок в „стайні”. Він задержується якось зрезигновано біля мішка, тяжко опирається на причу й дивиться нікуди, як ми всі.

В „стайні” панує тиша. Її перериває хіба тільки скрипіт кльозетних дверей, які відділюють місце першої потреби від „стайні”. Скрип кльозетних дверей збуджує мою цікавість і я на мить гляджу, хто то пішов курити до „курильної кімнати” і за хвилино знову потапаю в своїх думках.

Нині бодай не трудно заняти свою думку. Нині Різдво. Я вже в тридцяте його зустрічаю. І тим разом в „стайні”! Обстановка „стайні” така, що я втікаю від неї думками в минуле.

Де я святкував Різдво попереднього року, а де рік передтим, де... перебираю в пам’яті рік за роком двадцять дев’ять пережитих річниць Христового Різдва. Перші роки затемнені непам’яттю — це роки дитинства. За ними роки свідомости. Батько й його брат — мій стрий, в військових уніформах, в їх очах світилися зорі нових надій і якогось захоплення, як це буває тільки в хвилях, що родяться на переломі. А як прийшло нове Різдво, то на місце надії прийшов тиф. Батька не стало в

живих, а стрий покотився з хвилиною на Схід, щоби теж положити свою голову на шляху до Великої Мети...

А потім прийшли один за одним, як журавлі, журливі роки й такі ж журливі річниці Різдва, що їх знає тільки придавлена почуттям неволі молодеча свідомість. Ця моя свідомість замкненої в чужі закони людини, гнала мене роками як бич, палила мою душу, як палить пустиня спрагненого мандрівника. Я не міг жити життям веселої молодості і я став святкувати Різдво поза домом, за залізними дверима в'язниць і за ґратами в'язничних келій.

Я був один у моєї матері. Її сумні очі дивилися довго на мене крізь ґрати, як вона приходила до мене. — „Вони заберуть весь наш рід” — шептала вона до мене, як приходила провідати мене, але серцем вона була зі мною, бо я був як „наш батько”, як мій стрий, як наш рід...

Тоді я зустрічав часто Різдво в львівських Бригідках, на дрогобицькій Гірці, або в казаматах Плоцька. А потім прийшли чужі непривітні міста й... мое тридцяте Різдво, отут на Бурштрассе, в ґештапівській „стайні”.

Чи ж би це було мое останнє Різдво? Переглядаю в уяві місяці мого слідства, щоби упевнитися, що так не є і все задержується моя думка на моїй келії смерті ч. 23 і моїм „слідстві”, що чимраз більше набирає вигляду драматичности й трагізму. І коли всетаки раз-по-раз загоряється в мене бажання вийти звідсіля ще раз на волю, то це тільки тому, щоби не згинутитут у казаматах, а десь ближче мети, між друзями. Мое бажання загаряється метеором і в наступну хвилину я вертаюся до дійсности, бо ціле мое вихуділе тіло тяжить мені як тяжка земля й тягне мене до долу, як притягає метеор земля.

Всі мої бажання, крім дного, це тільки відблиск, тінь моїх бажань. Я цілий перемінився в одне тільки бажання — витривати до кінця і не зломитися! Таке запало в мене рішення вже давно, раз і безповоротно.

Боротьба і неспокій, що палили мое серце на початку, врешті проминули. Я спокійний, як той, хто проживає в успіху й не знає горя. Тепер я туго закутую себе в мій темнозелений плащ, що висить на мені, як на пустиннім аскеті, неначе намагаюся відгородити себе від спокусливих думок про життя там, де про нього годі й мріяти... і раптом здригаюся від неприємного скрипоту кльозетних дверей.

Дивлюся і бачу мого сусіда з фантазійною фризурою. Він стоїть глибоко в дверях, щоб його не могли бачити інші в'язні і махає на мене рукою. Чого він від мене хоче? Я про те навіть не думаю, бо це не важне. Головне, можна буде забити час. Я йду до нього, бо в мене подостатком часу й він в мене не дорогий і його треба чимсь заповнити.

Моя висока, худа, як візантійського свящя, постать колишеться якимось непевно в сторону кльозетних дверей. Я вже біля нього. Він зачинає за мною двері й ми залишаємось вдвох.

Більше ніж в „стайні”, кльозетне вікно, пропускає багато світла й я бачу докладніше ніж дотепер гарне й якесь ніби удуховлене обличчя мого сусіда. Він звертається до мене в добрій німецькій мові, якої я спочатку не зовсім розумію — при тому він не перестає чогось шукати в своїх кишнях. Ще хвилина й він простягає мені два малих пакуночки, кожний загорнений окремо в папір, крізь який виглядає... хліб.

Але рука моя по хліб не протяглася! — Хто ви є? — почув я свій хрипкий голос. — Від людини, якої я не знаю, я не можу нічого приймати — докінчив я голосом, що лише з трудом добувався з мого горла.

Юнак з фантазійною фризурою не обидився і мені видавався, навіть не здивувався. Тримаючи далі хліб передо мною, він промовив мільодійним голосом: — Я не питаю, хто ви є, коли я вам даю те, без чого я можу обійтись і ви не питаєте від кого берете те, чого ви потребуєте!

— Мені каже моє сумління — додав він — що я не зробив злого вибору, а моє сумління ще мене ніколи не завело.

Я поглянув на юнака не-то зворушений, не-то зачудований його мовою, якою до мене ніхто не промовляв цілими місяцями. Він мені впахав пакуночки до моїх порожніх кишень і я вже більше не протестував. Можливо, я не хотів обидити юнака, а може я сподівався почути від нього дещо більше.

— Не витягайте хліба цілою кромкою з кишень, як будете їсти — просив він мене, як ми виходили з кльозету, прямуючи на свої місця в „стайні”. Я зрозумів його без дальших вияснень.

Коли ми вже були на наших місцях, він ще раз запросив мене тихим голосом їсти хліб і почав з тиха: „Я є норвежець, називаюся А., я є професором теології в Осльо”.

Я глянув на його молоде обличчя і юнацьку поставу й по-

думав собі, як то людина гористої бідної Норвегії, частує хлібом мешканця житниці Європи.

Він переловив мій погляд на собі й почав знову: „Ви не дивуйтеся, що я молодий віком і вже професор теології. Так мабуть Бог хотів. Я хотів бути лікарем і навіть два роки студіював медицину на Сорбоні в Парижі, там вивчив і французьку мову. Та я кинув студіювати медицину й закінчив у Німеччині й Англії студії теології. Трохи згодом я став професором теології в Осльо”.

— Минулого року — продовжував він — тоді як я відломлював в кишені куски хліба й мовчки їв — яких 10-12 місяців тому знайшли в Парижі ще один лист св. Апостола Павла і французькі теологи запросили теологів різних країн для його обслідування. Вони очевидно запросили й норвезьких теологів. Нас мало їхати сім осіб, але поїхав тільки я сам. Сталося так тому, бо німецький комісар Норвегії дозволив їхати тільки одній особі. Поїхав я, бо я одинокий з усіх делегатів знав французьку й німецьку мови. — Тут він на мить зупинився, порився в своїм подорожнім мішку й за хвилину подав мені зложений кусок паперу. — Це мій білет на легунську подорож Осльо-Берлін-Париж і назад — пояснив він мені ще заки я міг розкрити папірець і відчитати по-німецьки: Повітряні лінії Ганзи ітд. Я оглядав білет, не як кусень паперу, що є нічим в тюрмі, але як ключ до світа, а він говорив далше.

— Я приїхав з Осльо до Берліна й тільки осів літак на летовищі Темпельгоф, як мене відразу арештовано. Мені забрали всі мої речі й замкнули до тюрми на Александерпляц, обіцяючи справу швидко вияснити, та так і на обітниці залишилося. Я просидів 10 місяців, не будучи ні разу на переслуханні й щойно вчора зголосився до мене урядник гештапо, вибачився, що за мене забув й обіцяв мене сьогодні звільнити. Так от я й чекаю на те звільнення”.

Помовчавши трохи, він начав знову: Бачите, казав він — як то легко можна загубити людину, до того я міг за той час навіть вмерти, бо був час, що в нас вибухла хвороба. Трапилися мені й добрі речі, продовжував він — я пізнав знаменитого друга українця Алекса С. Тепер він і я в побічній тюрмі при Лертерштрассе. Дякуючи двом рокам медицини, я стався помічником лікаря, а Алексу я допоміг уміститися роздавачем їжі й ось так нам трохи легше живеться. Як помічник доктора, я одержую додаткову пайку хліба й хліб, що його я вам дав, походить звідтам”.

Трохи згодом він поглянув на мене раз і другий допитливим зором і зачав як в'язень-бувалець: Як хочете й можете, можете сказати мені хто ви є. Як хочете — підчеркнув він з притиском.

„Очевидно, очевидно” — відповів я. — „Я українець”.

Тут він мені перебив, і присуваючись до мене ближче, запитав живо — „То ви напевно й Алекса знаєте?”

— Знаю, відповів я потверджуюче, а він захоплено додав „Алекс славний товариш, він попав сюди в обороні своєї країни, так, як мабуть і ви?”

„Я політичний в'язень” — відповів я.

„Бачите — перебив мені він знову — „я вам казав, що мое сумління мене не заводить ніколи”.

Я нічого не відповів і ми сиділи кілька хвилин мовчки. Він мабуть щось собі пригадав, бо заходився знову біля свого подорожного мішка, ніби чогось шукаючи. За хвилю він закінчив свою роботу й простягнув мені дві знімки. На одній зі знімок була гарна молода жінка з річною чи може півторарічною дитиною, а на другій була сама дитина.

— „Це моя дружина й мій син — пояснив мені мій співрозмовець. „Моя родина цілих десять місяців не знає, де я подівся і ніхто її про те не повідомляв”.

Ми говорили про його родину, а я думав про свою. Її теж ніхто не повідомив і вони нічого не знають про мене.

Ми читали на кінець книжки. Це були релігійні поезії в двох книжках в німецькій мові. Ці книжки він собі взяв читати в дорозі до Парижа, а довелося читати їх у... „стайні”.

Я прочитав два чи три вірші й задумався. Все виглядало для мене незвичайне, цей юний професор теології, і різдвяний пир, зложений з чотирьох кромек хліба з мармелядою і на кінець, на прикуску... поезії.

— Оце Різдво 1943 року — карбував я собі в своїй пам'яті.

Кроки на коридорі сповіщали ключника. Я поспішно передав книжку юнакові й він її так само спішно вкинув до свого подорожного мішка.

— „Я називаюся — тут він поспішно назвав своє прізвище і подав свою адресу — „напишіть до мене, як вийдете”.

Я не відповів нічого, тільки посміхнувся. Перебіг мого слідства і моє перебування в келії смерти, викреслило з моєї пам'яті слова „коли вийдете”.

Двері „стайні” відчинилися і його викликали. Він забрав свій подорожний мішок, і голосним енергійним кроком подався до дверей. В дверях він ще незначно оглянүвся, усміхнувся і зник за дверима, що, як звичайно, з грюкотом за ним зачинилися.

В келії засвітили слабеньке світло. Був вечір сьомого січня. Я залишився святкувати моє тридцятьє Різдво сам...

Григорій Герчак

ЗІ СПОГАДІВ КОЛИШНЬОГО ПОЛІТВ'ЯЗНЯ

(Розділ із споминів, які автор приготував до друку)

... На початку 60-х років у советських політтаборах почались великі заворушення: протести проти свавілля лагерної адміністрації, страйки, активні акції проти „блатних”, злочинів і т. і. На той час політв'язні вже були досить добре організовані. Між зонами було налагоджено таємні зв'язки, встановлено міжнаціональні контакти для проведення спільних акцій...

Особливо активізувався рух по смерті „вождя народів” Сталіна. Незважаючи на велику кількість лагерної агентури („стукачів”), „блатних”, „сук” та всяких банд, які лагерне начальство нацьковувало на політв'язнів, політзеки були завжди напоготові дати відсіч. Часто провокативні пляни викривалися і знешкоджувалися ще в зародку.

В ті часи в таборах сиділо багато цікавих людей: дипломати, юристи, поети, письменники, художники, священики, вищі офіцерські чини, працівники Кремля. Було також багато представників різних націй: японці, китайці, корейці, тюркомовні народи, американці та майже зі всіх європейських країн — Франції, Іспанії, Швеції, Фінляндії та багатьох інших. Багато

в'язнів займалося образотворчим мистецтвом, музикою, поезією, вивчали мови, деякі навіть записували фолкльор. На Воркуті, наприклад, сидів активний збирач фолкльору, греко-католицький священник о. Дракус. А записувати було від кого, бо в таборах сиділи люди зі всіх кінців України.

Серед в'язнів, особливо серед молодих, підпільно проводилась виховна робота, бо деякі з них піддавались негативним впливам: наркоманія, азартні ігри, гомосексуалізм, навіть вступали в бандитські шайки. У багатьох таборах читались лекції з історії, економіки, літератури, філософії. Діяли навіть підпільні школи. Пам'ятаю, в Сибіру, на 308 лагері проводились заняття з теорії музики, лекції читав диригент Соя — його називали „дід Соя”. Відбувались концерти. На Воркуті у штрафному лагері був зведений хор: українці, литовці, латиші, естонці співали пісні мовами цих народів. Це явище було дуже цікаве і символічне! Одним словом, незважаючи на дуже тяжкі лагерні умови, життя вирувало...

Раптом все змінилось. 1956 рік. Приїздить Комісія Верховної Ради СРСР. Почався перегляд справ. Комісія мала право вирішувати долю в'язня на місці. Мільйони вийшли на волю. Щодня цілі юрми в'язнів їдуть і їдуть додому. Щодня прощання, прощання... Знайомі, друзі, з якими ділились останнім шматком хліба, покидають табір. Останні обійми, останній потиск рук. У зоні щодень все менше й менше людей... І ось остання група звільнених покидає нас: відчинилась брама, показався клаптик волі — і хлопці відійшли, махаючи на прощання руками. „Тримайтесь, хлопці!” — крикнув хтось вже з-поза зони. За останнім із звільнених в'язнів зі скреготом зачинилась важка тюремна брама. Зона осиротіла. Ми ще довго-довго стояли, збившись у тісну купку, покинуті на поталу лихій тюремній долі. Після масового звільнення, політв'язнів залишилось мало — невеличкі острівці серед моря кримінальників. Лагерне начальство ставилось до нас ще жорстокіше. Хтось пустив чутки, що комісія звільнила всіх, лишилися тільки „неисправимие преступники” — головорізи, дітовбивці, яким не місце на волі. „Теперь мы с вами цацкаться не будем!” — погрожувала лагерна адміністрація. І почалось...

Настала осінь. Падають холодні дощі. Довгі сибірські ночі чорним покривалом накрили землю. Де недавно кипіло лагерне життя, стоять порожні сірі бараки, неначе домовини. Тривожно шумить віковична тайга, навіваючи ще більшу тугу...

Одного дня відчинилась брама — етап! Зону заповонила зграя осатанілих кримінальників. Невгамовні урки розбрелись по всіх закутках. Почались крадіжки, сутички, бійки... „Воризаконники” тримались осторонь, звичайно нишком намовляючи злодійчуків проти нас. Ми поселились у двох бараках, озброїлись, хто чим міг і були наготові. На ніч всередині бараків і надворі чергували вартові. Треба було особливо пильнувати, щоб не підпалили наші бараки.

Коли лагерна адміністрація переконала, що кримінальники не зможуть з нами розправитись, хоч їх було вдвічі більше, тоді відгородили в одному лагері два бараки і перевезли нас туди. Там нас закрили на маленькому клаптику землі, огороженій високим парканом і обплутаній колючим дротом — тільки чотири вишки з автоматниками і над головою кусник сірого неба. Всі зрозуміли, що ми приречені...

Деякі в'язні, щоб вирватись з цього пекла, просились на роботу. „Нам ваша робота не нужна, — зловтішно відповідало начальство, — Отдыхайте!” В'язні, котрі не могли знайти для себе якесь заняття або розвагу, бродили по зоні, мов тіні. Почались божевілья, самогубства... У зоні створилась гнітюча атмосфера. В 1957 році почали звозити політв'язнів, незвільнених комісією і формувати великі політтабори. Привезли досить велику „партію” „новеньких” — засуджених за релігію, за події в Угорщині, за втечу за кордон. За „антисоветчину” прибуло багато офіцерів-кагебістів — беріївців, декого з тих, хто був звільнений Московською Комісією, повернули до табору. Політтабори ожили... В 1961 році почалась концентрація політтаборів у „Дубравлагу” — Мордовія. Вийшов новий закон: найбільший термін покарання зменшили до 15 років, лишивши при цьому смертну кару. В'язнів-іноземців було переведено в окремі табори, рецидивістів та „особливо небезпечних державних злочинців” — у спеціальні табори-тюрми, де понижене харчування, тяжкі та шкідливі роботи, заборонені посылки...

Хоч „великий реформатор” М. Хрущов заявив, що „скоро я вам покажу останнього заключонного”, невдовзі почалась нова хвиля арештів, на цей раз переважно інтелігенції та студентів: І. Кандиба та Л. Лук'яненко — засновники Української Робітничо-Селянської Спілки, С. Назаренко, брати Михайло та Богдан Горині, І. Гель, Опанас Заливаха, М. Коц, М. Осадчий, велика група з Українського Народного Фронту... Великі арешти було проведено в Прибалтиці, в Росії — тоді були заареш-

товані Ю. Даніель та А. Синявський, велика ленінградська група з ВСХСОН (Всероссийский Социал-Християнский Союз Освобождения Народа) та багато інших.

У 1972 році частину політв'язнів з Мордовії перевезли на Урал, де створено два політтабори — 35 і 36. Тут вже було стільки новоприбулих (здебільшого молодь), що створився новий стиль лагерного життя, опираючись, звичайно, на старі традиції. Серед новоприбулих були: Є. Сверстюк, В. Марченко, М. Горбаль, Гайдук, О. Сергієнко, О. Різників, офіцер міліції М. Слободян — засновник організації „Гомін”, група молодих хлопців-гуцулів: Д. Гриньків, Р. Чупрай, Демидів, Група з Чортківщини: Ст. Сапеляк, брати Мармуси, Сеньків... Всіх не перелічити. І це тільки українці! А були ще естонці, латиші, литовці, євреї, росіяни, кавказці. Представники всіх національностей зуміли об'єднатися для спільних дій. Вони змогли налагодити зв'язки з волею, куди регулярно передавали інформацію. Цілий світ міг спостерігати за подіями в політтаборах. Як писав колишній політв'язень, єврей А. Вудка у книзі „Московщина”: „... Раніше ... (політтабори) перемелювали людей, затирали їх навіки. (В'язні) ... якщо й не ломились, то заглушувались поза мертвим муrom анонімності, відчуження, мовчанки ... Тепер ... політтабори заговорили ... їхній голос вийшов на світову арену.” Пам'ятаю розмови старих зеків, котрі ніколи не сподівались, що так швидко в таборах з'явиться нове покоління, здатне задля ідеї піти на самозречення, здатне йти тернистим шляхом і нести світло Свободи. І це „світло” зіграло змучені серця старих зеків, розбудило в них надію. Деякі старі в'язні ставились скептично до нового руху — це насамперед ті, які перенесли тяжкі випробування та психічні травми: зраду, провокації, допити, конфронтацію з новими методами в криміналістиці, великі терміни таборів суворого режиму — це все відбилося на психіку, на характер. Вони не вірили в можливість ведення боротьби в сучасних умовах, на політичні акції молодих дивились з підозрінням: „Чи це не нова провокація?”, або: „Та що воно дасть — тільки люди постраждають!”...

Для молодих ці старі в'язні часто були взірцем. Вже сама їх присутність і поведінка (чесність, холоднокривність, акуратність, витривалість) позитивно впливали на молодь: „Он, подивись Х чи У — вже сидять по двадцять літ і більше, а як тримаються!...”

Багато старих в'язнів, такі як М. Сорока, Є. Пришляк, М.

Симчич та інші близько товаришували з молодими, ділились думками, передавали свій досвід, співпрацювали з ними. Це була дуже цікава та взаємно корисна зустріч двох поколінь за колючим дротом.

Євген Сверстюк

ГРИЦЕВІ ГЕРЧУКОВІ

Зустрілися ми з вами
В снігах архіпелагу:
Ви вже без скорострілів,
Я — без пера і шпаги.

По-різному і різну
Чашу терпінь і болю
Ми пронесли із вами
За Україну й волю.

Колись ви, як легенда,
Яку у нас украли,
Вже дуже чисто й страшно
Жили ви і вмирали.

За вами в чорнім танку
Носився вітер смерті,
І ось ви — ті останки,
Що не зуміли вмерти.

Згасали ваші ватри,
А в мене навіть цвіли,
Та було, я вам заздрих
За ясність кроку й цілі.

В заметах літ без ліку
Ми, втомлені і сиві,
Все ж вдячні злому віку
За дар — духовні сили.

За той високий вівтар,
За те, що він палає,
За вічно юний вітер
Над виснаженим краєм.

грудень 1987 р. КИЇВ

Микола Бартків

МЕД І ЗДОРОВ'Я

Мед виробляють бджоли з нектару, який збирають із солодких виділень квітучих рослин. Натуральний мед є високоякісним харчовим продуктом, що має лікувальне значення. До складу меду входять виноградний і плодовий цукри (інвертний цукор), вода, дерстрини, трохи тростинного цукру, білкових

речовин, аміносполук, мінеральних солей і кислот. У меді є також ферменти, вітаміни, гормоноподібні і барвні речовини, що зумовляють його колір, аромат і смак.

Принесений бджолами нектар у вулику переробляється на мед: цей процес полягає у видаленні тростинного цукру, утворенні декстринів, збагачення меду ферментами тощо. Нектар бджоли переробляють у плодовий цукор (фруктозу) і виноградний (глюкозу) — це вже розщеплений цукор на більш сприймливий інвертний цукор, який легко засвоюється людським організмом. При переробці нектару бджоли збагачують мед у ферменти (інвертазу, глюкогеназу, липазу, трипсин і ін.). До цих пор жодна лабораторія не змогла зготовити рівноцінного меду подібного натуральному. Кожний кілограм меду бджоли збирають із різних цвітів мікроскопічними капельками, відвідуючи в середньому 10 мільйонів цвіток. Зрілий мед має в собі частину води до 20%, глюкозу, фруктозу, сахарозу, декстрини, мінерали, органічні кислоти, білковини, вітаміни і гормоноподібні речовини, які нормалізують обмін речовин в людському організмі. Від наявності кислот у меді залежить колір, аромат і смак. Глюкоза в меді служить головною причиною кристалізації, або як кажуть зцукровіння меду, що є доказом його натуральності. Перегрітий мед вище 60 ц. ступенів втрачає свої властивості, вбивається в ньому ферменти, вітаміни, його цукри керамелізуються і він стається вуглеводним продуктом. Переварений мед не кристалізується, він довго задержується в рідкому стані. Переважно в крамницях продається мед перегрітий, який не кристалізується і не має вже тієї вартості, що натуральний мед. Мед належить переховувати в сухому місці, де частина його вологи виходить в повітря, у вогкому приміщенні навпаки, мед вбирає вологу з повітря маючи гігроскопічну властивість. Втягнена волога осідає зверху меду, розріджує його і спричинює бродіння, а відтак закисання.

В кожному меді, незалежно з яких цвітів зібраний, є кислоти: яблочна, молочна, лимонна, винна, щавельна, муравлина і янтарна. Наявність у меді оцтової кислоти є ознакою бродіння (закисання), щоб здержати процес бродіння, мед потрібно перегріти в температурі до 60 ц. ступня в часі 30 минут.

Зольність меду характеризується поємністю мінеральних солей: фосфору, заліза, кальцію, калію, марганця, натрію, магнію, хльору, йоду, і других в невеликій кількості. Всі властивості меду не міняються при його довшому зберіганні, частинна зміна настає при перегріванні і ферментації.

Порівняльна калорійність меду так приставлена: 1 кг цукру — 3900 калорій, бджільного меду — 3150, пшеничного хліба — 2170 калорій. Спожилий мед скоро попадає в лімфатичну систему і звідти проникає в кров, тканини і стає поживним укріплюючим середником людського організму. Мед значно прискішує скріплення м'якулів, усуває токсини, діє відсвіжучо та усуває втому. Мед має легко збуджуючий вплив на кровоносну і нервову систему, викликає бодрість. В цьому відношенні мед повинні вживати люди фізично і умово втомлені, ослаблені, як також ті, що по тяжкій недугі виздоровлюють. Мед споживаний дітьми прискішує нормальний ріст і правильний розвиток їхнього організму.

Бактеріоцидні властивості меду обстежено в багатьох лабораторіях та встановлено, що мед діє погубно на бактерії. З щоденної практики відомо, що мед держати у відкритій посудині як правило не псується, не загниває, бо в ньому не можуть розвиватися спори бактерій, чи грибків (плісні), що попадають туди з повітря. Причина бактеріоцидності меду є висока концентрація цукрів, поємність органічних кислот, які не допускають розмноження спорів бактерій.

Бджоляний мед не тільки є високоякісним поживним продуктом, але також цінним лікувальним середником, який є необхідним для людського здоров'я. В давні часи й до сьогодні мед вживають в народній медицині, яким лічать багато різних захворювань і сьогодні поручають для лікування серцево-судинної системи, шлунково-кишкового тракту, нирок, печінки, нервової системи, захворювань верхніх дихальних шляхів, легень. Мед застосовують при простудах, для лікування ран і виразок. В комерційній медицині мед вживають до різних косметичних кремів, які зм'якшують шкіру і вичищують пори на лиці. В одній із книг написано, що „мед оздоровляє всі внутрішні органи, відроджує силу, зміцнює волю, надає легкість тілу, зберігає молодість і продовжує роки життя”.

Народний досвід і наукові спостереження, особливо останніх десятиріч, підтвердили багатогранні терапевтичні властивості меду. Оскільки мед містить понад 30 процентів легкозасвоюваної організмом глюкози, він дуже корисний при таких серцевих захворюваннях, як міокардит, міокардіосклероз і серцева астма. Тривале вживання меду навіть за тяжких серцевих захворювань веде до поліпшення загального стану хворого, нормалізації складу крові, підвищення гемоглобіну та посилення серцево-судинного тонусу.

Тому саме, що в складі меду знаходиться ацетилхолін — речовина, яка уповільнює серцеві скорочення, розширює периферійні судини, ним з успіхом користуються при лікуванні гіпертонічної хвороби.

Література:

Каблуков И. А. — Мед, віск і прополіс. М. 1942 р.

Максименко В. — Примінення бджільного яду. М. 1960 р.

Глухов М. — Альбом медоносних рослин. М. 1960 р.

Зайцев Г. П. — Апитерапія, журнал „Здоровля” ч. 8, 1958 р.

Виробнича Енциклопедія бджільництва, вид. „Урожай”,

Київ 1966 р.

Dr. R. Allen — The Royal Jelly Miracle, New York 1958.

В. Окіпнюк

ДО 40-РІЧЧЯ „ГОМОНУ УКРАЇНИ”

У жовтні 1949 року, 40 років тому, до нас — українців в діаспорі — було скероване ЗВЕРНЕННЯ ВОЮЮЧОЇ УКРАЇНИ, нашої нескореної батьківщини в якому був заклик: поширювати правду про нескорену Україну, мобілізувати і організувати народи до боротьби.

Дир. В. Окіпнюк

„Гомін України” і вся вільна українська преса, Організації Українського Визвольного Фронту і вся українська патріотична громада ЗВЕРНЕННЯ ВОЮЮЧОЇ УКРАЇНИ практично реалізувала.

У процесі національного відродження, що зараз хвилює проходить в Україні і цілій імперії, є крихітка і нашої праці у Видавництві „Гомін України”. „Гомін України” у своїй видавничій праці мав завжди на увазі потреби нескореної України і українців у вільному світі. В історії „Гомону України” є роки, що вже належать до світлих сторінок історії Видавництва.

Це „Гомін України” з його основниками, жертвеними, працюючими і відважними будівничими, що його започаткували у 1948 році.

Проходили роки їхньої журналістичної і видавничої праці. На свої громадські плечі вони брали відповідальність як члени дирекцій, редакцій, друкарні і адміністрації. Ряд осіб, нам дорогих будівничих „Гомону України”, в дорозі до ОБІЦЯНОЇ ЗЕМЛІ — Вільної України, залишили наші ряди і відійшли у вічність, це: адв. Святослав Фроляк, мгр Ярослав Спольський, д-р Михайло Сосновський, ред. Іван Вараниця, ред. Олександр Матла, Григорій Джура, проф. Омелян Кушнір, ред. Андрій Бандера, Володимир Довганюк, Володимир Сагаш. Признання їм і подяка за їхній великий вклад праці, за їхню довголітню посвату. Їх ми сьогодні, у наше 40-річчя „Гомону України”, згадуємо. При їхній допомозі і праці тих, які сьогодні з нами — ми дійшли до 40-річчя „Гомону України” — до сучасного „Гомону України”. „Гомін України” довгих 40 років несе інформацію нашої громаді, нашим співгромадянам і світові про нескорену Україну.

Від 1977 року через англomовну частину „Юкреїнен Еко” інформує наших співгромадян, канадський політичний світ, парламентаристів, сенаторів, мідію — про Україну і її боротьбу за повне визволення, про нашу працю і вклад у розбудову Канади, а українська громада є напередодні відмічення 100-ліття нашого поселення в Канаді у 1991 році.

„Гомін України” — це літературно-мистецькі сторінки, що їх 35 років редагує д-р Богдан Стебельський, сторінки СУМ, ОЖЛВУ, ЛВУ, Т-ва кол. вояків УПА, Кредитової Спілки „Будучність”, колись „Спортова сторінка”, якої першим редактором був проф. Мирослав Велигорський.

„Гомін України” сьогодні — це Видавництво, тижневик „Гомін України”, англomовний місячник „Юкреїнен Еко”, друкарня, адміністрація, дирекція, контрольна комісія, це тисячі передплатників і читачів (також післяплатників). Це наші довголітні і працюючі представники Видавництва по містах Канади, ЗСА і світу, це відборці наших видань, підприємці і професіоналісти, котрі своїми оголошеннями нас піддержують, це уділовці і жертводавці на пресовий фонд „Гомону України” з радісних і сумних нагод, це управи і членство ОУВФ і ціла наша патріотична громада.

Маючи таке жертвенне, працююче і патріотичне запілля „Гомін України” дійшов до свого 40-річчя. У перших роках заснування „Гомону України” — 1948-49-50 і дальші роки, більшість із нас були в тих роках ще молодого генерацією, нині

ми дещо старші, але не постарівся і не змінився „Гомін України” у своїх принципових założеннях, які названо у ЗВЕРНЕННІ ВОЮЮЧОЇ УКРАЇНИ і які назвали основники Видавництва 40 років тому.

Сучасний „Гомін України” повинен майбутньому „Гомонові України” забезпечити дальший ріст, дальшу розбудову і устаткування модерними засобами.

Д-р Р. Малащук промовляє на 40-ліття „Гомону України”.
Торонто, 1. 10. 1989 р.

Щоб допомогти завтрашньому „Гомонові України” — гурт ініціаторів-основників започаткував ФОНД РОЗБУДОВИ „ГОМОНУ УКРАЇНИ”, зробили це своїми пожертвами в сумі по 1,000 дол. і більше: д-р Роман Малащук, мгр Володимир Кліш, дир. Іван Бойко, Світовий Український Визвольний Фронт, Степан Гула, св. п. Володимир Довганюк, Іван Хмелик — Едмонтон, Василь Вальків — Едмонтон, Микола Прийма — Гамільтон, інж. Микола і Віра Бручковські — Су Сейнт Марі, інж. Михайло Когут — Едмонтон, Богдан Назарко, Дмитро Гудей, Головна Управа ЛВУ, Головна Управа ОЖ ЛВУ, Крайова Управа СУМ, Товариство кол. вояків УПА, Петро Микуляк, Українська Народна Поміч, Ольга Семенюк, св. п. проф. Омелян

Кушнір (через свою доню проф. Квітку Кушнір), Іван Фіголь, Василь Недошитко, Михайло і Маруся Бойчуки — Саскатун, Степан Кузьма — Саскатун, Мирослав Ружилю, Олександр Малко — Кіченер, Василь Бицик — Гвелф, Гавриїл Зинич — Едмонтон.

Подяка і признання ініціаторам і основникам корисного проекту — ФОНДУ РОЗБУДОВИ „ГОМОНУ УКРАЇНИ”. Розбудова ФОНДУ забезпечить Видавництво у дальшій його праці. Віримо, що при позитивній настанові нашої громади започаткований проект буде успішно завершений.

Відмічуючи 40-ліття „Гомону України” символічною пам’яткою-грамотою вшановано співробітників та будівничих-жертводавців на ФОНД РОЗБУДОВИ „ГОМОНУ УКРАЇНИ”, наші установи та організації та наші підприємства, які своїми оголошеннями допомагали нашому Видавництву.

На признання і подяку заслуговують наші Підприємства, які своїми пожертвами за оголошення допомагали Видавництву і нашій зорганізованій громаді, а наша зорганізована громада допомагала в розбудові нашим підприємствам, а це:

— Кредитова Спілка „БУДУЧНІСТЬ” — президент — мгр Теодосій Буйняк, управитель — Оксана Чиж,

— Торговельне підприємство ЮБА — президент — мгр Володимир Кліш, управитель — Степан Гула,

— „Фючер бейкері” — пекарня і ресторан — Ірина, Роман і Борис Вжесневські,

— Кредитова Спілка Українська Народня Каса — Монтреаль — президент — Ярослав Пришляк, управитель — інж. Ярослав Чолій,

— „Рочестер фурнічер” — крамниця меблів — Мирон Герус з родиною,

— „Блур травел” — бюро подорожі — Ігор Курилів і Маркіян Когут,

— „Фірчук текстайлс” — посилки в Україну — Іван і Тамара Фірчуки,

— „Чолкан корпорація” — продаж реальностей — головний директор — Богдан Мендюк,

— „Арка” — вул. Квін захід — українська книгарня — мгр Володимир Кліш, Маріян Стецько,

— 1-ий Український Банк „Певність” — Чікаго, ЗСА — президент д-р Павло Надзікевич, головний директор — д-р Юліян Куляс,

— „Вест Арка” — вул. Блюр захід — українська книгарня — Ольга і Андрій Чорнії,

— „Астро травел” — бюро подорожі — Роман і Стен Грицини,

— Будівельна спілка „Коструба і сини” ,

— „Сіпко ойл” — оливна компанія — Володимир Стасів,

— Ярослав Онищук і Спілка — убезпечене агентство,

— „Депендебл Іншуренс” — убезпечене агентство — Іван Церковник.

Працюймо спільно, розбудувуймо „Гомін України” і даваймо йому потрібні фінансові засоби через пожертви на ФОНД РОЗБУДОВИ „ГОМОНУ УКРАЇНИ”, пресовий фонд, приєднуймо нових передплатників і уділовців. Спільними силами поправляймо форму і зміст „Гомону України” у його дальшому служінню українській громаді і нескореній Україні.

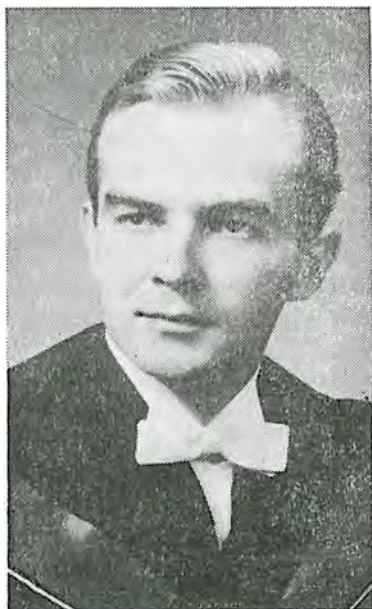
Олег Романишин

НА ПОРОЗІ НОВОГО ЕТАПУ

„Гомін України” є сьогодні найбільш почитним українським тижневиком в Канаді. Наша газета теж втішається великою популярністю в З’єдинених Стейтах Америки, і її залюбки читають і по інших країнах нашого поселення у вільному світі і східної Європи. Доходить вона теж і в Україну, несучи на своїх сторінках нашим землякам проблизк волі. В одній записці, яку ми одержали з України, є прохання, яке дослівно звучить так: посилайте нам святе письмо, історію України і „Гомін України”. Це — завдяки безприкладній жертвенності і зусиллю творців „Гомону України”, кожночасного складу дирекції, ре-

дакції, адміністрації і друкарні протягом десятиліть, співробітників, завдяки постійній підтримці нашої читацької публіки, передплатників і жертводавців на пресфонд, ОУВФ в Канаді та підприємств як кредитова Спілка „Будучність”, Ю-Бі-Ей, та інші, які цінять „Гомін України” як один із важливих середників інформації і зв’язку між нескореною Україною і діаспорою і в самій діаспорі.

Д-р Олег Романишин,
гол. редактор „Гомону України”

Найбільшою моральною нагородою для „Гомону України” є те, що наша газета впродовж 40 років з успіхом і гідно сповняла роллю виразника, пульсу і цементуючого фактора для Організацій Українського Визвольного Фронту в Канаді вдержуючи його на високому рівні політичної і громадської напруги, і дала незаперечний вклад у процес визвольної боротьби українського народу.

Перед „Гомоном України”, як газетою і як видавництвом, стоїть тепер виклик майбутнього, який включає кожночасне доповнювання і поширювання редакційного і репортерського складу, технологічної перебудови видавництва у всіх його функційних ділянках — адміністрації, редакції і друкарні, і теж дальшого поширення читацької публіки та фінансово-господарської бази усучасненими методами і засобами.

Іншими словами, перед „Гомоном України”, як газетою су-

часності і майбутнього, тобто газетою органічно пов'язаною з потребами українського суспільства в загальному, простягається єдиний шлях резолютної плянкової модернізації — під оглядом змісту, форми і ринкового розповсюдження.

Зміст „Гомону України” треба ще більше урозмаїтнити тематично, щоб могли охопити якнайширші можливо кола читачів по лінії їхніх зацікавлень, а це зумовляє поширення редакційного складу репортерами, дописувачами і співробітниками у ключевих пунктах нашого поселення, чи нашого зацікавлення. Технічно-мистецьке оформлення змісту і продукції газети узалежнені від застосування сучасної комп'ютерської і редакційно-друкарської технології і відповідних зорових і фоторепортерських засобів і ефектів. Успішне розповсюдження готової газети залежить власне від якісного, різноманітного змісту з відповідним технічно-мистецьким оформленням, а в парі з тим, від об'єктивного вивчення потенціального читачького ринку збуту і виготовлення і примінення відповідних методів здобуття нових передплатників на цьому ринку. Сказавши це, ми мусимо собі усвідомити, що переведення в життя таких амбітних плянів залежить від придбання відповідних матеріальних ресурсів.

Це все у свою чергу, дозволить реалізувати уже існуючі заміри видавати „Гомін України” два рази в тиждень, а „Юкреніян Еко” два рази в місяць, а, евентуально, на тижневій базі, що у нашій добі є konieczністю для вчасного розповсюдження свіжої інформації. Іншими словами, щоб забезпечити дальший розвиток і ріст „Гомону України” як модерної української газети і як модерного видавництва на переломі ХХІ століття, названі передумови повинні і мусять бути плянково, органічно і фахово здійснювані. Запорукою успіху і реального здійснювання намічених задумів є, як завжди, ініціативна співдія видавництва „Гомін України” і його організаційної основи — ОУВФ. Газета і видавництво „Гомін України” є установою-приємством ОУВФ, тобто, нас усіх. Тому успіхи і розвиток цієї установи залежали у минулому, залежать тепер і залежатимуть у майбутньому в першу чергу від нас самих.

Україна сьогодні вступає на новий етап боротьби за свою самобутність, самовизначення, визволення — за свою самостійність і державність. У цьому процесі безкомпромісне, вільне, самостійницьке українське друковане слово відіграє і відіграє ключеву роль у національному відродженні української нації на батьківщині і в діаспорі.

Тому, лиш через органічне поєднання національно-самостійницького змісту „Гомону України” з найефективнішими модерними технологічними і організаційними засобами і методами видавничої діяльності ми зможемо надалі належно виконувати наш обов’язок супроти української нації у цей критичний і переломовий для неї час.

На 40-ліття „Гомону України” в Торонто дня 1. 10. 1989 р. виступали — тріо „Верховина” з Торонта і частина хору СУМ „Світанок” з Гамільтону.

У 40-річчя існування „Гомону України” належно використаємо існуючі і потенціально поважні людські і матеріальні ресурси нашого середовища, щоб заповнити на порозі ХХІ століття, що „Гомін України” є газетою сучасності і майбутнього — газетою українського суспільства у діаспорі і дай Боже, у близькому майбутньому на Батьківщині.

Майбутнє перед нами!

БУДІВНИЧІ „ГОМОНУ УКРАЇНИ” ПРО „ГОМІН”

Святослав Фроляк

„Віriamo в силу і красу української нації, в її післанництво на сході Європи, в її остаточну перемогу. Газету присвячуємо боротьбі українського народу за волю, його героїчній Українській Повстанській Армії (УПА) і революційно-визвольному прововоді — Українській Головній Визвольній Раді, бо віriamo, що концепція національної революції є єдиноправильним шляхом до здобуття української держави. З твердою вірою в слухність і правильність ідей воюючої України, будемо їх голосити безупинно з повним переконанням, що ті ідеї одинокі переможуть і у висліді прийде здійснення віковичного прагнення українського народу”.

„Гомін України”, ч. 1, 15 грудень 1948 р.

Василь Солонинка

„ ... ідейний зміст і стиль життя, що його приніс український націоналізм, зумовив потребу нової газети з прибуттям нової еміграції до Канади. „Гомін України” взяв на себе відповідальне і, треба це підкреслити, не легке завдання, передати українській еміграції в Канаді і США, яка ніколи не переривала зв'язку з батьківщиною, всю героїку і весь зміст визвольної боротьби українського народу, що в останній світовій війні і по війні проходила в збройних лавах Української Повстанської Армії.”

„20 років на службі народові”,
Альманах „Гомону України” — 1968 р.

„Відмічуючи 40-річчя „Гомону України”, ми одночасно відмічуємо працю, труд і жертвенність всіх тих, хто розуміючи вагу й значення для української визвольної боротьби українського вільного друкованого слова, докладали й далі докладають зусиль для його розвитку й розбудови. Тисячі наших передплатників уділовців, читачів, прихильників, співпрацівників і їхня праця, підтримка і труд складаються на те, що наша газета може виконувати свою роль і завдання. „Гомін України” є побудований, вдержуваний і розбудовуваний спільними зусиллями всієї української громади, яка визнає позиції визвольної боротьби українського народу та морально й матеріально допомагає його революційно-визвольним силам: на рідних землях, а за кордоном допомагає відповідникам цих крайових сил.

Особливе місце в допомозі „Гомонові України” займають члени ЛВУ, ОЖ ЛВУ, СУМ, Т-ва к. вояків УПА, АДУК, організації, які стоять на різних відтинках єдиного українського визвольного фронту.”

Михайло Сосновський

„Сторінки „Гомону України” за останніх десять років розкривають перед нами картину того шляху, яким ми йшли, намагаючися здійснювати наші плани по лінії допомоги визвольній боротьбі українського народу з одного боку і по лінії дальшої і кращої розбудови суспільно-політичного і культурного життя української групи в Канаді.

Плян діяльності, коли мова про український визвольний фронт, спирається на таких засадничих постулятах:

— Об'єднати на базі ідей визвольного руху якнайбільше число українських поселенців у Канаді, щоб у той спосіб пов'язати їх ідейно з визвольною боротьбою українського народу в Україні;

— Подавати конкретну допомогову акцію організованим формаціям визвольного руху;

— З'єднувати прихильників для української визвольної справи серед місцевого не-українського населення, зокрема бути виразником визвольного руху і української визвольної боротьби перед офіційними канадськими чинниками.

Коли мова про українську національну групу в Канаді, то було конечним:

— Підняти організаційний рівень нашого збірного життя в Канаді;

— Своєю акцією і прикладом вплинути на існуючі організації, щоб вони змінили свої організаційні методи і щоб модернізували і повищили зміст своєї діяльності;

— Підняти культурний рівень нашого збірного життя, домогтися очистити його з культурної відсталости, а то й примітивізму;

— Вести акцію по лінії перетворення української групи в Канаді у спаяну національну одиницю з виразно окресленим пляном дії, прищипити їй відповідно розроблену концепцію політичної і культурної організації у складному процесі канадської націогенези;

— Оформити та ввести в дію справді національне представництво і керівництво цілістю українського життя в Канаді, тобто реалізувати створення українського канадського національного центру, без якого наша спільнота в Канаді ніколи не буде повноцінною в дійовому аспекті."

„Вклад нової еміграції в українське життя у Канаді”,
Альманах „Гомону України”, 1952 р.

„... на 40-му році свого існування „Гомін України” становить передову станицю на визвольному фронті України, на фронті, на якому треба відбивати шалені ворожі атаки і водночас охороняти самостійницькі позиції від замулювання їх мутними течіями в країнах нашого поселення. Тут ще раз унаочнюється роля живого і друкованого слова і тих, хто ним користується для всенародньої справи. Воно збуджує і оформлює мислення пригноблених, воно їм на деякий час замінює технічну зброю, як це висловив І. Франко:

„Блаженний муж, що в хвилях занепаду,
Коли заглухне й найчутніша совість,
Хоч диким криком збуджує громаду,
І правду й щирість відкрива як новість.”

Все українське суспільство саме переживає тяжкі часи, часи, коли у багатьох людей „заглухла й найчутніша совість”, коли на весь голос треба збуджувати громаду і, здавалось би, ясно відому українську правду доводиться відкривати як новість. Це — обов’язок кожного самостійницького видання. „Гомін України”, вступивши в 40-й рік своєї праці, може сказати до своїх передплатників, читачів і прихильників давніх і сучасних: „Ми з вами чесно намагалися виконати це священне завдання і ми далі будемо здійснювати заповіти борців, підписаних під зверненням воюючої України.”

ЛІТОПИС УПА

— серійне книжкове видання документів, матеріалів і наукових праць до історії Української Повстанської Армії, — це — на сьогодні — чи не найбільше і найактивніше того роду підприємство української спільноти у вільному світі. Це видавництво має вже за собою повних 15 років існування, а тим самим інтенсивної дослідно-видавничої праці: плянове збирання, наукове досліджування, опрацювання і публікування документів та перевірених матеріалів, в тім теж спогадів.

За минулих 15 років появилось до сьогодні 17 томів цінних видань, а далші 3 або й 4 томи появляться впродовж 1990 року.

Ось короткий перелік вже виданих томів:

Томи 1, 2 і 5 стосуються боротьби УПА на Волині і Поліссі; чч. 3 і 4 — під назвою „Чорний Ліс” це ще передрук унікальних видань з перших років завзятої боротьби УПА на підступах до Карпат; чч. 6 і 7 — УПА в світлі німецьких документів 1943-48 рр.; томи 8, 9 і 10 — присвячені діяльності УГВР; тт. 11 і 12 — Тернопільська воєнна округа УПА („Лисоня”), в тім цінні спогади учасників; тт. 13 і 14 — УПА в Перемищині, денники і документи; т. 15 — спогади к-ра відділу особливого призначення „УПА-Схід”; т. 16 — Підпільні журнали (ОУН-УПА) Закарпатської України 1945-47; т. 17 — Англomовні видання українського підпілля 1946-47.

Всі ці книги видані на високому академічному рівні. Про велике значення „Літопису УПА” для історії українського народу, особливо про його збройну визвольну боротьбу нашої доби, переконається кожний по прочитанні бодай одного тому.

Ми щиро вдячні всій українській громаді за дотеперішню підтримку нашої праці. Просимо й про дальшу поміч у різних формах. Зокрема розраховуємо на зголошування нових передплатників та ФУНДАТОРІВ дальших томів „Літопису УПА”, з яких першим був св.п. ОЛЕКСА ГОЛОВАЧ. Особливо очікуємо фундаторів на видання запланованих двох томів п.н. „РОЛЯ ОУН В ІСТОРІЇ УПА”. Віримо, що разом виконаємо поставлене собі завдання — видання імпазантного комплекту 50 томів „ЛІТОПІСУ УПА”.

АДРЕСА ВИДАВНИЦТВА
LITOPYS UPA
P.O. BOX 97, STA. "C"
TORONTO, ONTARIO, CANADA
M6J 3M7

ДЕРЖАВНІ СВЯТКОВІ ДНІ КАНАДИ – 1990

● Новий рік — 1 січня. ● Велика п'ятниця — 13 квітня. ● Великодні понеділок — 16 квітня. ● День Вікторії — 21 травня. ● Народини монарха — дату проголошується. ● День Канади — 2 липня. ● День праці — 3 вересня. ● День подяки — 8 жовтня. ● День прослави поляглих — 11 листопада. ● Різдво Христове — 25 грудня.

**

АМЕРИКАНСЬКІ ДЕРЖАВНІ СВЯТА – 1990

● 1 січня — Новий рік. ● 15 січня — День народин Мартина Лютера Кінга. ● 19 лютого — День народин Джорджа Вашингтона. ● 28 травня — День прослави поляглих. ● 4 липня — Свято самостійности. ● 3 вересня — День праці. ● 8 жовтня — День Колумба. ● 11 листопада — День воєнних ветеранів. ● 22 листопада — День подяки. ● 25 грудня — Різдво Христове.

ОГОЛОШЕННЯ

УКРАЇНСЬКИХ КУЛЬТУРНИХ ЦЕНТРІВ – ДОМІВ МОЛОДІ

за поазбучним порядком місцевостей

Під сучасну пору майже кожна більша місцевість численніше заселена українцями в Канаді, ЗСА і інших країнах у світі, мають свої власні приміщення для втримування і розвитку культурно-освітньої праці, а також для розваги.

Щоб забезпечити існування і дальший ріст українських громад, а через те і ЦЕНТРІВ, завжди пам'ятаймо про них і винаймаймо їхні залі на всі okazji.

ПОДОРОЖУЮЧИ В КАНАДІ ВІДВІДУЙМО НАШІ ЦЕНТРИ І ЗАОХОЧУЙМО СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ І ЗНАЙОМИХ ВІДВІДУВАТИ ЇХ.

ПАМ'ЯТАЙМО, ЩО ВІНАЙМАЮЧИ ЦІ ЗАЛІ, МИ ПОМАГАЄМО СОБІ, А ПІДТРИМУЮЧИ ЦЕНТРИ І ТИХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В АЛЬМАНАХУ „ГОМОНУ УКРАЇНИ” І ПРЕСІ, МИ ПІДТРИМУЄМО СЕБЕ І ЇХ.

СЛОВОМ І ДІЛОМ ДОКАЖІМ НАШУ ЗРІЛІСТЬ!!!

УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР

У ВЕЛЛАНДІ, ОНТАРІО (1966)

ПЕТРО ПАВЛИШИН — ГОЛОВА

ВИНАЙМАЄМО ЗАЛЮ НА:

- КОНЦЕРТИ
- БЕНКЕТИ
- ВЕСІЛЛЯ
- ЮВІЛЕЇ
- ЗАБАВИ

Пишіть на адресу:

UKRAINIAN CULTURAL CENTRE

40 McCabe Ave.

Welland, Ont.

L3B 5H8

або телефонуйте:

(416) 735-0741

ДІМ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

ІМ. ГЕН. РОМАНА ШУХЕВИЧА-ТАРАСА ЧУПРИНКИ
В ЕДМОНТОНІ, АЛБЕРТА (1973)

ПЕТРО БОЙКІВ — ГОЛОВА

ВИНАЙМАЄМО ЗАЛІ НА:

КОНЦЕРТИ

ВИСТАВИ

БЕНКЕТИ

ЮБІЛЕЇ

ВЕСІЛЛЯ

ЗАБАВИ і товариські зустрічі.

ВВІЧЛИВА І СОЛІДНА КУХОННА ОБСЛУГА!

ЕДМОНТОН — місто світової слави Українських Танцювальних Ансамблів „ШУМКА”, „ЧЕРЕМОШ”, сумівського „ДУНАЙ” і хору „ВЕРХОВИНА” а у Вегревіл недалеко Едмонтону можете оглянути найбільшу у світі ПИСАНКУ!

ПРИ ТОМУ, НЕ ЗАБУВАЙТЕ ВІДВІДАТИ УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ МОЛОДІ!!!

Пишіть:

UKRAINIAN YOUTH UNITY COMPLEX

9615 — 153 Ave.

Edmonton, Alta

T5E 6B1

ТЕЛ.: (403) 478-4881

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ

ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
В ЕТОБІКО, ОНТАРІО (1963)

МИХАЙЛО ДУДАР — ГОЛОВА

ВИНАЙМАЄМО ЗАЛЮ НА:

● КОНЦЕРТИ	● БЕНКЕТИ
● ВЕСІЛЛЯ	● ВИСТАВИ
● ЮВІЛЕЇ	● ЗАБАВИ

і товариські зустрічі.

На Ваше бажання і за Вашим смаком приготуємо харчі і напитки на гостину з повною обслугою.

ВСІ ПРИМІЩЕННЯ ОХОЛОДЖУВАНІ!

Пишіть на адресу:

UKRAINIAN SHEVCHENKO HOME

482 Horner Ave.

Etobicoke, Ont. M8W 2B7

або телефонуйте:

(416) 255-6249

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ „ДНІПРО”

В ОШАВІ, ОНТАРІО (1955)

СТЕПАН КІСІЛЬ — голова

ВИНАЙМАЄМО ЗАЛИ НА:

концерти, бенкети, вистави, весілля, ювілеї і товариські зустрічі.

ВСІ ПРИМІЩЕННЯ ОХОЛОДЖУВАНІ.

За дальшими інформаціями пишіть на адресу:

UKRAINIAN CULTURAL CENTRE
“DNIPRO”

681 DNIPRO BLVD.
OSHAWA, ONT. L1H 5N6

або телефонуйте на ч.:

(416) 728-1551

СТОЛИЦЯ КАНАДИ ОТТАВА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ

ЄДИНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ В СТОЛИЦІ КАНАДИ,
який служить як:

- ✱ ОСЕРЕДОК ЛВУ, СУМ
 - ✱ ОСЕРЕДОК Української Кредитівки
 - В ДОМІ знаходяться репрезентативні залі і кімнати на:
 - ✱ Сходини, імпрези чи концерти українських інших організації як НТШ, ПЛАСТ, КУК
 - ✱ Вистави, ювілеї, прийняття і т.п.
- Наша Адреса:

UKRAINIAN COMMUNITY CENTRE

911 CARLING AVE.
OTTAWA, ONTARIO
K7Y 4E3
TEL. (613) 772-7075

President — Orest DUBAS Secretary — Yaroslav KIT
Hospodar — Stefan BOBYN

УКРАЇНСЬКИЙ КЛЮБ „ДНІПРО”

У САСКАТУНІ, САСКАЧЕВАН (1968)

МИХАЙЛО ГОРБАЙ — ГОЛОВА

ЗАЛІ НА СВЯТКУВАННЯ, ВИСТАВИ, ВЕСІЛЬНІ ГОСТИНИ, ЮВІЛЕЇ І ТОВАРИСЬКІ ЗУСТРІЧІ.

ПИШІТЬ АБО ТЕЛЕФОНУЙТЕ:

UKRAINIAN DNIPRO CENTRE

2220 — 20TH STR. W.

SASKATOON, SASK.

S7M 1B1

Tel.: (306) 284-9050

УКРАЇНСЬКИЙ ЧОРНОМОРСЬКИЙ ДІМ

ІМ. СТЕПАНА БАНДЕРИ
У СТ. КЕТЕРИНС, ОНТАРІО (1962)

ВАСИЛЬ МИХАСЬКІВ — голова

РЕПРЕЗЕНТАТИВНІ ЗАЛІ ДО ВИНАЙМУ НА:

* КОНЦЕРТИ	* ВЕСІЛЛЯ
* БЕНКЕТИ	* ЮВІЛЕЇ
* ВИСТАВИ	* ЗАБАВИ і т. п.

На Ваше бажання і за Вашим смаком приготуємо харчі на гостину.

ХАРЧІ І НАПИТКИ З ПОВНОЮ ОБСЛУГОЮ!
ЦЕНТРАЛЬНА ОХОЛОДЖУВАЛЬНА СИСТЕМА!

Коли відвідуватимете „півострів Ніягара”: водоспад Ніягара — „Сьоме диво світу”, „Фестиваль цвітіння садів” або приїдете за овочами, вступіть до нас, радо вітатимемо!

Пишіть або телефонуйте:

UKRAINIAN BLACK SEA HALL INC.

455 WELLAND AVE.
ST. CATHARINES, ONT.

L2M 5V2
TEL.: (416) 682-6531

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ

ІМ. СТЕПАНА БАНДЕРИ
У ТАНДЕР БЕЙ, ОНТАРІО (1963)

ВАСИЛЬ КАХНИЧ — голова

РЕПРЕЗЕНТАТИВНІ ЗАЛІ НА:

— КОНЦЕРТИ	— ВИСТАВИ
— БЕНКЕТИ	— ЮВІЛЕЇ
— ВЕСІЛЛЯ	— ЗАБАВИ

За дальшими інформаціями пишiть на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL HOME

211 ROBERTSON STR.
THUNDER BAY, ONT.
P7C 2N7

або телефонуйте на ч.:

(807) 623-1621

УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР

У ТОРОНТІ, ОНТАРІО (1956)

Інж. МИРОН БАРАБАШ — голова

РЕПРЕЗЕНТАТИВНІ ЗАЛІ НА:

● КОНЦЕРТИ	● ВЕСІЛЛЯ
● БЕНКЕТИ	● ВИСТАВИ
● СВЯТКУВАННЯ	● ЗАБАВИ і т. п.

— НА ВАШЕ БАЖАННЯ І ЗА ВАШИМ СМАКОМ ПРИГОТОВЛЯЄМО ХАРЧІ НА ГОСТИНУ.

— ХАРЧІ І НАПИТКИ З ПОВНОЮ ОБСЛУГОЮ

— ВСІ ПРИМІЩЕННЯ ОХОЛОДЖУВАНІ

Дуже вигідний доїзд підземкою і автобусами.

КОЛИ ВИ У ТОРОНТІ, НЕ ЗАБУДЬТЕ ВІДВІДАТИ!

Пишіть або телефонуйте:

UKRAINIAN CULTURAL CENTRE

83-85 CHRISTIE STR. TORONTO, ONT.

M6G 3B1

TEL.: (416) 531-3610

ВДЕРЖУЙМО ТРАДИЦІЮ ЩОРІЧНИХ КОНЦЕРТІВ
НА ПОШАНУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА!

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР У М. ЛОНДОНІ, ОНТАРІО

побудований власними силами та працею членів

- Об'єднує більшу частину української громади Лондону
- Дає приміщення: відділові Конгресу Українців Канади, Курсам українознавства, Молодіжній танцювальній групі, Українській Кредитовій Спільці, відділам Ліги Визволення України, Об'єднання Жінок ЛВУ, СУМ та іншим організаціям
- Вдержує Комітет Харитативної Служби
- Влаштує культурні та товариські імпрези
- Піддержує морально й матеріально всі акції спрямовані на добро української справи.

L O N D O N U K R A I N I A N C E N T R E

247 Adelaide St. S. London, Ont. N5Z 3K7 Tel.: 686-9811

УКРАЇНСЬКІ КРЕДИТОВІ СПІЛКИ І ІНШІ ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ У КАНАДІ І ЗСА:

Під сучасну пору в Канаді і ЗСА існує певне число українських фінансових установ, які від часу поселення українців на північно-американському континенті зросли у багатомільйонові підприємства, а декілька із них переступили СТОМІЛЬЙОНОВУ границю.

Безперечно, у цьому заслуги всіх нас: тих, які у минулому мали візію, відвагу і віру у свої сили основувати такі інституції і тих, які ставали членами, вкладали свої ощадності і позичали гроші, забезпечуючи нас усіх фінансовою силою.

Українські кредитівки є найбільш жертвенними фінансовими установами на різні цілі: стипендії студентам, допомоги біженцям з Польщі, українську пресу і інші культурно-освітні цілі.

Отож, ставайте членами, вкладайте свої ощадності у кредитівках, які оголошуються в Альманаху „ГУ” і нашій пресі, заохочуйте Ваших дітей і знайомих ставати членами, щоб ми могли далі фінансово рости, бо

НАША СИЛА У НАС САМИХ!

ЧЕРЕЗ ОЩАДНІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВТРА!

1-й УКРАЇНСЬКИЙ ФЕДЕРАЛЬНИЙ ЩАДНИЧИЙ БАНК «ПЕВНІСТЬ»

ВСЕСТОРОННЯ БАНКОВА ОБСЛУГА

ЩАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ ТА ПОЛАГОДЖУЙТЕ ВСІ
СВОЇ БАНКОВІ ПОТРЕБИ У НАЙБІЛЬШ ЖЕРТВЕННИЙ
УКРАЇНСЬКІЙ ФІНАНСОВІЙ УСТАНОВІ.

Користайте із наших послуг:

ПРИЙМАЄМО особисто і поштово ощадності та термінові і звичайні депозити, як також високопроцентовані пенсійні конта.

УДІЛЯЄМО на догідних умовах різного роду позички.

ПРОПОНУЄМО різного роду убезпечення, як також провадимо висилкове бюро т. зв. „ПЕКАО”.

ВКЛАД І ВИБІР готівки 7 днів у тиждні при допоміжі електронічних машин.

РАДО СЛУЖИМО нашим членам порадами у всіх фінансових справах.

Ощадності забезпечені федеральним агентством до висоти 100 тисяч дол.

1ST SECURITY FEDERAL SAVINGS BANK

932 - 936 N. Western Avenue Chicago, IL 60622 (312) 772-4500

2166 Plum Grove Road Rolling Meadows, IL 60008 (312) 991-9393

DRIVE UP CASH STATION® WALK UP

820 N. Western Avenue Chicago, IL 60622 (312) 276-4144

КРЕДИТОВА СПІЛКА БУДУЧНІСТЬ

Від початку заснування у 1952 році Кредитова Спілка Будучність служить людям для їх фінансового забезпечення і стабільности.

Як дотепер, так у майбутньому Будучність наполегливо продовжуватиме брати участь у розвитку української спільноти.

**ОТОЖ, ПРАЦЮЙМО РАЗОМ! МИ МАЄМО ВСІ ДАНІ
ДЛЯ ЦЬОГО!**

**Кредитова Спілка Будучність — це наша родина, наш
український успіх!**

- automatic payroll deposit, safety deposit boxes
- mortgages, line of credit, personal and car loans
- no fee VISA and much more!
- no charge chequing, free personalized cheques
- no charge for payments of utility bills

140 Bathurst Street, Toronto, Ontario M5V 2R3, 363-1326

2253 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6S 1N8, 763-6883

4196 Dixie Road, Mississauga, Ontario L4W 1M6, 238-1273

221 Milner Avenue, Scarborough, Ontario M1S 4P4, 299-7291

Розраховуйте на Будучність, щоб відкрити новий і кращий шлях, який допоможе Вам досягнути Вашу намічену фінансову майбутність.

**Члени
Кредитової
Спілки
„СОЮЗ”
вірять у
майбутність
нашої
української
громади**

Наша майбутність — це наші діти... і це одна з причин чому ми збудували майданчик ігор в Культурному Центрі св. Володимира на оселі „Київ” в Оквіл.

Але Кредитова Спілка „СОЮЗ” не думає, що їхній або Ваш фінансовий стан є дитячою грою і ось чому наша Кредитова Спілка є в Ошаві, а незабаром буде у Міссісага. Ми поширюємо наші послуги, щоб Ви могли здійснити Ваші майбутні мрії. **Приходьте і ставайте членами родини Кредитової Спілки „СОЮЗ”**

2299 Bloor Street West, Toronto

2267 Bloor Street West, Toronto

406 Bathurst Street, Toronto

31 Bloor Street East, Oshawa
Opening soon

26 Eglinton Avenue West, Mississauga

УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ КАСА В МОНТРЕАЛІ

*Це фінансова установа,
що дає своїм членам найкращі умови:*

- ★ в Українській Народній Касі Ви одержите найвищі відсотки від своїх ощадностей
- ★ УНКаса уділяє гіпотечні і звичайні позички на догідних умовах
- ★ вклади з уділами до висоти \$2,000.00 є заасекуровані на кошт УНКаси, тому користайте з услуг своєї установи.

Урядові години Централі:

понеділок до середи . від 10 до 6 ввеч.
четвер і п'ятниця ... від 10 до 7 ввеч.
субота від 9 до 12 в пол.

Централья:

3250 Beaubien Est, Montreal, P.Q. H1X 3C9, tel.: 727-9456

Філія:

3960 St. Laurent Blvd. Montreal, P.Q. H2W 1Y3, tel.: 845-8365

Філія Роземонт:

**Будинок церкви Успіння Божої Матері
6185—10E. Ave., Rosemont, P.Q. H1Y 2H5**

Філія Ляшлін:

**Будинок церкви св. Василя Великого
875 Provost Str., Lachine, P.Q. H8S 1M8**

КРЕДИТОВА СПІЛКА

St. Mary's (Toronto) Credit Union Limited

832 Bloor St. W. (near Shaw St.), Toronto, Ont. M6G 1M2

Tel.: 537-2163

Урядові години:

пон. - чет. від 9:30 - 5:30 по пол.

п'ят. від 9:30 - 7:30 ввеч.

суб. від 10:00 - 1:00 по пол.

У цих годинах Кредитова Спілка приймає всі аплікації на позички.

ФІЛІЯ СВ. МИКОЛАЯ

4 Bellwoods Ave.

Toronto, Ont., M6J 2P3

Tel.: 560-8355

Урядові години:

пон. - сер. від 11:00 - 6:00 ввеч.

чет. і п'ят. від 11:00 - 7:00 ввеч.

- БЕЗКОШТОВНЕ КОРИСТУВАННЯ ЧЕКАМИ
- ВИСОКІ ВІДСОТКИ
- ПРИЄМНА ОБСЛУГА
- ДЕПОЗИТИ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО \$60,000
- ЖИТТЄВА АСЕКУРАЦІЯ ОЩАДНОСТЕЙ ДО \$2,000

**У ВАШИХ ФІНАНСОВИХ ПОТРЕБАХ, ЗВЕРТАЙТЕСЯ
З ПОВНИМ ДОВІР'ЯМ ДО КРЕДИТОВОЇ СПІЛКИ СВ.
МАРІЇ!**

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА
у Ст. Кетеринс

UKRAINIAN (ST. CATHARINES) CREDIT UNION
118 Niagara Street — St. Catharines, Ontario, L2R 4L4
Phone: 684-5062

Приймає вклади, уділяє особисті і гіпотечні позики асе-
куровані до \$15,000.

На випадок смерті родина не сплачує позички згідно з
законом Кред. Спілок.

УРЯДОВІ ГОДИНИ:

Понеділок, вівторок і середа від 10:00 — 5:00 ввечері

Четвер і п'ятниця від 10:00 — 6:00 ввечері

Субота від 9:00 — 1:00 по пол.

Кредитовий Комітет урядує кожного вівтірка
від год. 7:00 — 8:30 веч.

**НАШЕ ЗАВДАННЯ
ДОПОМАГАТИ ВАМ І ВАШІЙ РОДИНІ, НАШІЙ
ГРОМАДІ
ТА ПІДДЕРЖУВАТИ УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ**

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА

КОРИСТАЙТЕ З НАШИХ ФІНАНСОВИХ УСЛУГ:

- ★ Позички на всі потреби
- ★ Персональний відкритий кредит на ваші видатки
- ★ Перші і другі моргеджі
- ★ Ощадності
- ★ Термінові депозити
- ★ "R.R.S.P." і "R.R.I.F."
- ★ Чотири автоматичні касири
- ★ Корисні умови на вкладах і позичках

INQUIRE ABOUT ALL OUR SERVICES

**Ukrainian
Credit Union Ltd.**

295 College St., Toronto
2397 Bloor St. W., Toronto
3635 Cawthra Rd., Mississauga
225 The East Mall, Etobicoke
247 Adelaide St. S., London
38 Jackson Ave., Oshawa
1093 Ottawa St., Windsor, Ont.

**Tel: 922-1402
Tel: 762-6961
Tel: 276-0468
Tel: 233-1254
Tel.: 649-1671
Tel.: 571-4777
Tel.: 256-2955**

SERVING THE UKRAINIAN COMMUNITY

КРЕДИТ КАРТКА "VISA" У КАСІ САМОПОМІЧ

УКРАЇНСЬКА
ФЕДЕРАЛЬНА КООПЕРАТИВНА КАСА
„САМОПОМІЧ”
ЧІКАГО

2351 West Chicago Ave. Chicago, Illinois 60622, (312) 489-0520

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

COMMUNITY TRUST

COMPANY LIMITED

2271 Bloor Street West

TORONTO, ONTARIO, CANADA M6S 1P1

T e l. 7 6 3 - 7 3 3 3

Приймає вклади і ощадності, платить найвищі відсотки,
уділяє особисті і гіпотечні позики, приймає і реєструє
пенсійні пляни.

Полагоджує всі банкові операції
Завідує спадками і довіреннями (Траст)

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ПОМІЧ

БРАТСЬКО-ДОПОМОГОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

Помірковані рати членських вкладок і високий зворот дивіденди.

Ukrainian National Aid Association of America

HEAD OFFICE:

925 N. Western Ave.

Chicago, Illinois, USA 60622

Telephone: (312) 342-5102

CANADIAN OFFICE:

140 Bathurst Street

Toronto, Ontario M5V 2R3

Telephone (416) 869-0687

Увага!

— **КАЛГАРИ** —

Увага!

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА В КАЛГАРАХ

**UKRAINIAN (CALGARY) SAVING & CREDIT UNION LTD.
6948 LIVINGSTONE DR. S. W., CALGARY, ALTA.**

Заохочуємо Вас складати свої ощадності у своєму фінансовому підприємстві.

- У своїй спілці одержите високі відсотки і безплатну асекурацію до \$2,000.
- Можете також одержати догідні позики, які забезпечені до висоти \$10,000.

Години урядування:

кожного вівторка і п'ятниці від год. 7-ої до 9-ої ввечері

ДИРЕКЦІЯ

КРЕДИТОВА СПІЛКА

„ПОСТУП-ВІРА”

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ ТА КОРИСТАЙТЕ З НАШИХ ПОСЛУГ
ВИМІНА ЧЕКІВ — ОПЛАТА МІНІМАЛЬНА

Урядові години:

Від понеділка до четверга: 10 ранці — 5:30 по пол.

В п'ятницю: 10 ранці — 6:00 ввечері

В суботу: 9:30 ранці — 12:00 в полудне

“PROGRESS-VERA” CREDIT UNION LTD.

627 Selkirk Avenue, Winnipeg, Manitoba R2W 2N2

Tel. 589-7849 & 586-7715

Єдине кооперативне підприємство на американському
терені під назвою

УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКЕ КООПЕРАТИВНЕ ТОВАРИСТВО

„САМОДОПОМОГА” В ЧІКАГО

що провадить харчову крамницю в Чикаго та літню відпочинкову
оселю в Равнд Лейку, Ілл. Адреса Кооп. „Сомодопомога”:

“SAMODOPOMONA”

2204—06 W. Chicago Ave., Chicago, Ill. 60622

Tel. 252-2793

CAPITAL CITY SAVINGS

Capital City Savings and Credit Union Limited

Ukrainian Branch

10850 - 97 Street

Edmonton, Alberta

T5H 2M5

Phone (403) 429-1431

Український відділ

Полагодимо всі Ваші фінансові справи

УКРАЇНСЬКІ ТОРГОВЕЛЬНІ ТА ПРОФЕСІЙНІ ПІДПРИЄМСТВА І МИ

Від давніх часів торгівля між містами, племенами, народами і державами — відігравала важливу роль у їх формуванні і забезпеченні добробутом, політичними впливами і потрібною економічною силою для дальшого існування і розвитку.

Від того часу такий спосіб думання не змінився.

У сучасному світі менші торговельні підприємства з'єднуються, або утворюються торговельні ринки вільних народів такі як: Європейський Вільний Ринок чи недавно підписаний договір Вільної Торгівлі між Канадою і ЗСА.

Розуміючи вагу торгівлі у всіх її аспектах — українці у вільному світі не відставали і заснували цілий ряд різноманітних підприємств, яких частина оголошується в Альманаху „Гомону України” і пресі.

Між оголошеними знайдете:

- **КНИГАРНІ** з великим вибором української тематики, українською і іншими мовами — книжок, журналів, газет, картин, касеток і грамофонних платівок — **ХАРЧ ДЛЯ УМА І ДУХУ**;
- **ГУРТІВНІ, ХАРЧОВІ КРАМНИЦІ РОЗДРІБНОГО ПРОДАЖУ І РЕСТОРАНИ**, які доставляють готові харчові продукти або спеціалізуються у виробництві і приготуванні українських традиційних м'ясних і мучних виробів та страв — **ХАРЧ ДЛЯ ТІЛА**;
- **ОДЯГОВІ, ВИСИЛКОВІ КРАМНИЦІ**, які забезпечать Вас і Вашу родину в Україні відповідним одягом — **ЩОБ ЗАХИСТИТИ ВІД ХОЛОДУ ВЗИМКУ**;
- **КОРОТКО** — користуючись цими оголошеннями, Ви можете: купити землю, побудувати дім або підприємство, асесувати, опріти, устаткувати, заповнити полиці книжками, прикрасити стіни картинами українських мистців, а харчі — **„ТАК ДАЛЕКО, ЯК ВАШ ТЕЛЕФОН!”**

ОДНАЧЕ, КОЛИ Б ВИ БУЛИ БУДЬ-ЧИМ НЕВДОВОЛЕНІ З ЯКОСТІ ТОВАРІВ І ОБСЛУГ ТИХ ПІДПРИЄМСТВ

— СКАЖІТЬ ЦЕ ЇМ!

АЛЕ, ЯКЩО ВИ ВДОВОЛЕНІ — СКАЖІТЬ ІНШИМ !!!

CHOLKAN · REAL ESTATE

CHOLKAN CORPORATION · REALTOR

КУПІВЛЯ, ПРОДАЖ ТА ОЦІНКИ НЕРУХОМОСТЕЙ
REAL ESTATE ● APPRAISALS

EXECUTIVE OFFICE:

527 Bloor Street West, Toronto, Ontario M5S 1Y5 (416) 532-4404

METRO BRANCHES:

**Central 527 Bloor Street West, Toronto, Ontario M5S 1Y5
(416) 532-4404**

**West 2336 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6S 1P3
(416) 763-5555**

**Etobicoke 5302 Dundas Street West, Etobicoke, Ont. M1B 1B2
(416) 236-2666**

Out-of-Town Branch

**Main Street, Port Sydney, Ont. P0B 1L0
(705) 385-2983**

ЗАГАЛЬНА АСЕКУРАЦІЯ

CHOLKAN INSURANCE BROKERS LIMITED

GENERAL INSURANCE

**5302 Dundas St. West, Etobicoke, Ont. M1B 1B2
(416) 239-7733**

АРАНЖУВАННЯ МОРГЕДЖІВ

DIXDALE INVESTMENTS LIMITED **MORTGAGES**

**527 Bloor Street West, Toronto, M5S 1Y5
(416) 532-4404**

OVER 200 REPRESENTATIVES TO SERVE YOU

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

WEST ARKA
BOOK & GIFT STORE

ВЛАСНИКИ

ОЛЬГА і АНДРІЙ ЧОРНІЙ

і син АНДРІЙ

- Книжки, журнали, газети, пластинки і друкарські машинки.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими vzorami по гуртовому і роздрібному продажу.
- Біжутерія, кераміка і кристали.
- Висилка пачок до всіх країн.

**GIFTS — BOOKS — THREADS — PANAMAS — RECORDS —
NEWSPAPERS — TYPEWRITERS — UKRAINIAN
HANDICRAFTS**

2282 Bloor St. W. Toronto, Ontario
M6S 1N9

Tel. (416) 762-8751

НАЙБІЛЬША У СВІТІ УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ МЕБЛІВ І ДОМАШНЬОГО УСТАТКУВАННЯ,

ЯКА СЛУЖИТЬ УКРАЇНСЬКІЙ ГРОМАДІ ВІД 1953 РОКУ.

ВЛАСНИКИ МИРОН ГЕРУС З РОДИНОЮ

затрошують Вас

ВІДВІДАТИ КРАМНИЦЮ, ЩОБ ПЕРЕКОНАТИСЯ, ЩО
ТУТ НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР МЕБЛІВ І НАЙКРАЩА
ЯКІСТЬ. ЗАЙДІТЬ І ОГЛЯНЬТЕ ШІСТЬ НОВИХ ГАЛЕРІЙ
— НОВИЙ СПОСІБ ВИСТАВИ МЕБЛІВ
У ТОРОНТІ І ОКОЛИЦІ.

Rockester

FURNITURE AND APPLIANCES

1995 DUNDAS ST. E., MISSISSAUGA, ONT. L4X 1M1
(1 KM WEST OF HIGHWAY 427)

624-4411

& CAFE

УКРАЇНСЬКА ПЕКАРНЯ І РЕСТОРАН

THE FUTURE BAKERY AND CAFE

739 Queen Street West
TORONTO, ONT. M6J 1G1

TEL. (416) 368-4235

ПЕКАРНЯ ВИПІКАЄ:

НАЙКРАЩІ І ЗДОРОВІ ХЛІБИ, СОЛОДКЕ ПЕЧИВО,
МАКІВНИКИ, МЕДІВНИКИ І ІНШЕ ДОМАШНЄ ПЕЧИВО.
ДОСТАВА ДО КРАМНИЦЬ!

РЕСТОРАН ПРИГОТОВЛЯЄ:

ЩОДЕННО СВІЖІ І СМАЧНІ СТРАВИ: СУПИ, М'ЯСИВА,
КАРТОПЛЯНІ ОЛАДКИ („пляцки”), ГОЛУБЦІ,
„ФЛЯЧКИ”.

Ресторан відкритий кожного дня

від год. 7:00 вр. — 11:00 ввеч.

і обслуговує

СНІДАНКИ, ОБІДИ І ВЕЧЕРІ

735 QUEEN STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6G 1G1

TEL.: (416) 368-4235

ВЛАСНИКИ: РОДИНА ВЖЕСНЕВСЬКИХ

УКРАЇНСЬКА ФІРМА М'ЯСНИХ ВИРОБІВ
В ЕДМОНТОНІ

CENTRAL ALBERTA MEAT CO. LTD.

12165 FORT ROAD

EDMONTON, ALBERTA

479-1714 — Телефон — 477-1714

ПОРУЧАЄМО ШАНОВНИМ ПОКУПЦЯМ СМАЧНІ
ЕВРОПЕЙСЬКІ І КАНАДСЬКІ М'ЯСНІ ВИРОБИ,

такі як:

ЧАСНИКОВА КОВБАСА, КІЛЬКА РОДІВ ШИНКОВИХ
КОВБАС, САЛЯМІ, САЛЬЦЕСОНИ, ПАШТЕТИ,
ДОМАШНЬОГО ВИРОБУ ШИНКИ, ВУДЖЕНИНУ І Т. П.

ЗАВЖДИ МАЄМО НА СКЛАДІ
ВЕЛИКИЙ ВИБІР СВІЖОГО М'ЯСА.

ДОСТАВЛЯЄМО ЗАМОВЛЕННЯ ДО ХОЛОДИЛЬНИКІВ!

Питайте за нашими товарами в крамницях по цілій Альберті, або зайдіть до нашої власної крамниці під повище поданою адресою і переконайтеся самі про великий вибір товарів, помірковані ціни та ввічливу обслу́гу.

ДОСТАВЛЯЄМО ДО КРАМНИЦЬ

ПО ГУРТОВИХ ЦІНАХ

ОБ'ЄДНАНІ УКРАЇНСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА

UBA TRADING CO. LTD.

ГОЛОВНЕ БЮРО ТА ГУРТІВНЯ:

300 DWIGHT AVE., TORONTO, ONTARIO M8V 2W7

Tel. 252-2246 - 47 - 48

**ТОВАРИ ПРОДАЄМО ТІЛЬКИ ГУРТОМ
ДО КРАМНИЦЬ.**

МАЄМО НА СКЛАДІ:

Споживчі товари, тютюнові вироби, солодощі, косметику,
патентовані ліки.

ВІДДІЛИ ГУРТІВНІ:

UBA – Cash & Carry

138 Euclid Ave. — Tel. 366-1324

41 Drummond St. — Tel. 252-2120

21 Prescott Ave. — Tel. 656-1921

3543 Danforth Ave. — Tel. 698-1868

* * *

ВІДДІЛИ UBA ПІД НАЗВОЮ:

HAYDEN MACDONALD (OSHAWA) LTD.

750 FAREWELL AVE., OSHAWA, ONT.

Tel.: 686-2644 & 733-4647

CASH & CARRY — OSHAWA, Tel. 433-1188

WELLINGTON WHOLESALE LTD.

335 PINEBUSH RD.

CAMBRIDGE, ONT. N1T 1B2

Tel.: 1-519-653-2680

УКРАЇНСЬКІ

БУДІВЕЛЬНІ ФІРМИ

KOSTRUBA & SONS INC.

**E. KOST CONSTRUCTION
CO. LTD.**

ORAD LIMITED

846 LEXICON DR.

Mississauga, Ontario

L4Y 2P8

● **БУДОВИ ФАБРИК**

● **ВИНАЙМИ ФАБРИК**

Tel: 890-0196

SIPCO OIL LIMITED

83 SIX POINT ROAD

TORONTO, ONTARIO M8Z 2X3

232-2262 — TORONTO

1. Доставляє найкращої якості опалову оливу
2. Вкладає і фінансує нові печі („форнеси”)
3. Все фінансуємо на догідні сплати

24-ГОДИННА ОБСЛУГА. ТЕЛЕФОНУЙТЕ ВДЕНЬ І ВНОЧІ

232-2262

З повним довір'ям, звертайтеся до Г. ШИШКА

**Свої рахунки можете платити безкоштовно у
Community Trust Co., 2299 Bloor St. West**

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ЦЕНТР
ДЛЯ СЕНЬОРИВ ІМ. СВВ. ПЕТРА І ПАВЛА
СКАРБОРО, ОНТАРІО

👉 Розкішні приміщення 👈

👉 Дружня атмосфера 👈

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ЦЕНТР для СЕНЬОРИВ — це люксові приміщення для сеньорів з численними вигодами і обслугами. Тут можете вибрати вповні самостійне життя

— АПАРТАМЕНТ,
або

забезпечитися помешканням, опікою і харчуванням
— РЕЗИДЕНЦІЯ.

В одному чи другому приміщенні будете

ВИ — ПАНОМ У СВОЇЙ ХАТІ!

Заїдьте, телефонуйте або пишіть на адресу:

STS. PETER AND PAUL RESIDENCE

221 MILNER AVENUE, SCARBOROUGH, ONT. M1S 4P4

(416) 291-3900

FIRCHUK'S TEXTILES LTD.

610 Queen St. W., Toronto, Ont., tel. 364-5036
293 Ottawa St. N., Hamilton, Ont., tel. 540-2005
992 Main St., Winnipeg, Manitoba, tel. 586-7094

Висилаємо в Україну товари продукції відомих світових фірм: Sharp, Panasonic, Sanyo, Toshiba, Sony, JVC, AIWA, National.

Ми маємо великий вибір радієвих апаратів, магнітофонів, телевізорів, відеоапаратів, відеокамер, синтезаторів, калькуляторів і інші.

Всі апарати пристосовані до європейської напруги.

МИ РОЗУМІЄМО ВАШІ ПОТРЕБИ І ПОТРЕБИ ВАШИХ РІДНИХ В УКРАЇНІ! ЗАХОДЬТЕ ДО НАС! ПОМІРКОВАНІ ЦІНИ І ФАХОВА ОБСЛУГА ЗАДОВОЛЯТЬ ВАШІ БАЖАННЯ!

Ми висилаємо в Україну пакки і бандеролі. Маємо великий вибір хусток, трикутників, колготок, джинсів (Levis, Wrangler, Adidas), одягу і взуття та інших речей, які є модні в Україні.

Крамниці відкриті: пон.-суб., 9:00 — 5:30.

**DISTRIBUTORS OF
QUALITY EUROPEAN MEATS**

**451 SIMCOE ST. S.
723-1602**

**250 TAUNTON RD.
571-1446**

OSHAWA, ONT.

**A FAMILY SUCCESS
STORY
WHERE YOU GET THE FRESHEST
PRODUCT AT THE PRICE**

- **PARTY TRAYS**
- **OVER 75 VARIETIES OF EUROPEAN STYLE MEAT**
- **GUARANTEED TENDER — CHOICE CUT BEEF**
- **FRESH POULTRY — FRESH PORK — EUROPEAN BREAD**

451 Simcoe St. S. Oshawa 723-1602

250 Taunton Rd. E. Oshawa 571-1446

1794 Liverpool Rd. Pickering 831-7961

1818 Dundas St. E. Whitby 434-8454

1413 King St. E. Oshawa 432-3554

Губиться мова... Тратиться Народ...

ДРУКУЙТЕ ПО=УКРАЇНСЬКИ!

ВИКОНУЄМО ВСЯКІ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ:

*Наша спеціальність - гравіровані весільні запрошення
з українськими взорами.*

Trident Associates Printing
P. O. Box 614
Buffalo, New York 14240

Українська Друкарня
„ТРИЗУБ” ®
у Бюфало, Нью Йорк

Phone: 716-691-8404

UKRAINIAN PRINTERS

Personal and Commercial Printing:

Our Specialty:

Engraved wedding invitations with Ukrainian designs.

We Ship — U. S. and Canada

— Canadian Office —

TRIDENT ASSOCIATES PRINTING

85 Lakeshore Road St. Catharines, Ontario L2N 2T6

— BY APPOINTMENT ONLY —

Phone: 716-691-8404

КЕРАМІКА СТУДІО

355 JANE St., Toronto, Ont. M6S 3Z3 Tel. 763-2814

ВЛАСНИКИ: РОДИНА МИКИТИН

В крамниці можна набути кераміку власного виробу, фарби, щітки, сирівець, мистецькі приладдя, ікони, картини, тканини та крайки. Постійно маємо в продажу найвищої якості краски до писанок і всі необхідні прилади.

ПЕКАРНЯ АННИ ANN'S BAKERY

2158 W. Chicago Ave., Chicago, IL 60622

Tel.: 384-5562

Люба і Василь Євусяки — власники

ПЕКАРНЯ ВИПІКАЄ:

найкращі хліби, солодке печиво, маківники
та інше домашнє печиво.

MAYKUT HARDWARE STORE

Gifts • China • Paints • Plumbing & Electrical Supplies

682 QUEEN ST. W. - TORONTO, ONTARIO - PHONE 363-1520

Коли хочете купити домашнє знаряддя, то заходьте до нас.

Продаємо по поміркованих цінах

Ніна і Тарас Парченко

Т Р И З У Б

TRIDENT-ALBERTA FUEL OIL

260 JANE STREET, TORONTO M6S 3Z2

**УКРАЇНСЬКА ФІРМА ОПАЛОВОЇ ОЛИВИ
ДЛЯ ХАТНЬОГО ТА ІНДУСТРІАЛЬНОГО ВЖИТКУ**

**Замовляйте в нас опалову оливу, отримаєте найкращу
обслугу тому, що власник п. М. ПАНЬКІВ є
кваліфікований механік**

24-ГОДИННА ОБСЛУГА! ТЕЛЕФОН: 763-5312

BABY POINT REAL ESTATE LTD.

RESIDENTAL — COMMERCIAL — MORTGAGES

421 Armadale Ave., Toronto, Ontario M6S 3X7 Tel.: 763-2548

Власник фірми:

МИХАЙЛО ГЕНЯГА

Відомий українській громаді продавець реальностей на протязі довгих років. У потребі купівлі чи продажу реальности, запрошуємо зайти до бюро або зателефонувати: 763-2548.

КРАМНИЦЯ ДОБІРНИХ М'ЯСНИХ ВИРОБІВ

M. & S.

915 MAIN STREET

WINNIPEG, MANITOBA

Tel. 942-4924

Управитель

ВОЛОДИМИР КОСТЮК

ІВАН ТЕЛЬВАК І ПЕТРО СТАХІВ — ВЛАСНИКИ

М'ЯСАРНІ І ХАРЧОВОЇ КРАМНИЦІ

MIDWEST FOOD MARKET

941 N. WESTERN AVENUE

CHICAGO, ILL. 60622

TEL. HU 6-7174

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Arka Ltd.

575 Queen St. W. Toronto, Ont. Tel. 366-7061
M5V 2B6

Можна набути:

книжки, журнали, часописи,
шкільне і бюрове приладдя,
різьби, вишивки, нитки, панаму,
пластинки, друкарські машинки,
обручки, заручиневі перстені.

О Р Б І Т Ко.
10219—97 STREET
EDMONTON, ALBERTA
T5J 0L5

Висилаємо оплачені посилки і бандеролі до 20 кілограмів ваги, як також автомобілі. Маємо великий вибір відео камер, відео магнетофонів і магнетофонів.

Дзвоніть на тел.: 422-5693

Durie Meat Products & Delicatessen

2302 Bloor St. West, Toronto, Ont.,
Tel. 762-4956

ВЛАСНИК:

ВОЛОДИМИР МОЦЯК

- ПРОДУКТИ ВЛАСНОГО ВИРОБУ
 - ІМПОРТОВАНІ ПРОДУКТИ
 - ЩОДЕННО СВІЖІ, НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТІ, М'ЯСНІ ВИРОБИ
- як також:
- ВАРЕНИКИ, ГОЛУБЦІ, ШАШЛИКИ (м'ясо на шпичках) і т. п.

CENTRAL PRODUCTS & FOODS LTD.

"Famous Products"

МАРКА ЗНАНОЇ КОВБАСИ

630 NAIRN AVENUE, WINNIPEG, MAN. PH. 667-3855

Управитель Я. ДЕРЖКО

УКРАЇНСЬКА ФІРМА
SKIRA & ASSOCIATES LTD.

CONSULTING ENGINEERS

ВЛАСНИКИ:

ЗЕНОН СКИРА і РОМАН КЕРКУШ
262 BURNHAMTHORPE RD. WEST

MISSISSAUGA, ONTARIO L5B 2C2

Tel. (416) 276-5100

УКРАЇНСЬКЕ БЮРО ПОДОРОЖІ

Р. ГРИЦІНИ

ASTRO TRAVEL SERVICE

2206 BLOOR ST. WEST

TORONTO, ONTARIO M6S 1N4

Tel. 766-1117

IONA SQUARE

1585 Mississauga Valley Blvd.

MISSISSAUGA, ONTARIO

Tel. 270-4111

ДЕЛЬТА

DELTA IMPORT CO.

МАРІЯ ЛЕЩУК і ІРЕНА БОДНАР

— власники —

Зайдіть до нашої крамниці, де зможете набути дарунки на різні okazji, і також вибрати товари на посилки в Україну. На складі у нас є трипільська і гуцульська кераміка, кришталь, образи, пластинки, ікони, найновіші книжки, дереворізьба, матеріали і нитки до вишиття, вовняні і шовкові хустки, светри і т. п.

DELTA IMPORT COMPANY

2242 W. Chicago Ave.

Chicago, IL 60622

(312) 235-7788

**ПЕРШЕ УКРАЇНСЬКЕ БЮРО ПОДОРОЖІ
МАРКІЯНА КІГУТА І ІГОРЯ КУРИЛОВА**

BLOOR TRAVEL AGENCY

1190 BLOOR ST. WEST, TORONTO,

TEL.: 535-2135 & 535-2136

ОРГАНІЗУЄ:

- * Спроваджування рідних на постійне перебування або на візити
- * Продажі квитків на всі літунські та корабельні лінії
- * Репрезентуємо наступні добре знані компанії:

**Air Canada, CPAir, Lufthansa, Swissair, Air France,
Wardair, Suflight, American Express.**

**НЕ ЙДИ, НЕ ШУКАЙ ЧУЖИХ СОБІ БЮР,
БО НАЙКРАЩЕ ОБСЛУЖИТЬ „АГЕНТСТВО БЛЮР”!**

JENNIE'S FLOWER SHOP

ВЛАСНИКИ — БОГДАННА І ІВАН ІГНАТОВИЧІ

Tel. 766-0813 — 3316 Dundas St. West (at Runnymede)

Toronto, Ontario M6P 2A4

Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
INSURANCE PROFESSIONALS SINCE 1948

В ОНИЩУКА ми горді якістю обслуґи, яку одержує наша родина клієнтів. В додатку до впевнення, щоб вони асеку́увалися у стабільних фірмах по конкурентійних цінах і добрими обслуґами вимоґ, ми пропонуємо також:

1. інформативний кварталник „Ньюзлетерс”
2. перегляд поліс під час відновлення
3. вигідні пляни вplat
4. знижки на нові доми, дорослим громадянам і „смовк дітекторс”. Ми завдячуємо наш успіх нашим „вдоволеним” клієнтам.

В ОНИЩУКА МИ ДБАЄМО!

2477 Bloor St. W.

Tel.: 767-5408

НАЙБІЛЬША В КАНАДІ УКРАЇНСЬКА ФІРМА
ЗАПАСОВИХ АВТОМОБІЛЬНИХ ЧАСТИН
ТА ВЖИВАНИХ АВТ

NORTH QUEEN AUTO PARTS LTD.

70 North Queen St., Toronto, Ont.

Тел.: 233-5801

Власники:

РОДИНА СЕМБАЙ

ПЕРША УКРАЇНСЬКА ФІРМА
О П А Л О В О І О Л И В И

737 DOVERCOURT RD.
TORONTO, ONT. M6H 2W7

Tel. 536-3551

 24-ГОДИННА СОЛІДНА ОБСЛУГА

MARKET DRUGS MEDICAL

SUPPLIES AND PHARMACY

ESTABLISHED 1965

10203 - 97 Street, Edmonton, Alberta T5J 0L5

Telephone (403) 422-1397

HOME HEALTH CARE CENTRE

CANES, SUPPORT HOSE, SAFETY BATHROOM
EQUIPMENT, SPENCER SUPPORT GARMENTS,
ELECTROTHERAPY.

Великий вибір речей для старших віком людей.

Власники: Мирослава і Борис Фербеї

А С Е К У Р А Ц І Я

ЖИТТЕВА — АВТА — ХАТИ — ПІДПРИЄМСТВ
ТА ІНШЕ

DEPENDABLE INSURANCE BROKERS LTD.

4195 Dundas St. W. Suite 333, Etobicoke, Ont. M8X 1Y4

ІВАН ЦЕРКОВНИК — ПРЕЗИДЕНТ

Telephone: 234-5260

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

В ЕДМОНТОНІ

Наталка Мельничук

Єлена Шарабун

Іванна Усик

Від 1914 року полагоджуємо Ваші книжкові потреби.
Також маємо великий вибір приборів для українських
строїв, писання писанок, платівок і касеток.

СВЯТКУЄМО 75-ЛІТТЯ НАШОЇ КНИГАРНІ

UKRAINIAN BOOK STORE

P.O. Box 1640 10215 - 97 Street Phone: (403) 422-4255
Edmonton, Alberta, Canada T5J 2N9

ASTRO TRAVEL SERVICE

DIVISION OF 307862 ALBERTA LTD.

10515 - 101 St., Edmonton, Alta, T5H 2R7

Telephone (403) 423-2351

CONSULTANTS TO WORLD WIDE TRAVEL

Ukraine, Eastern Europe, Hawaii, Mexico, USA

Президент — МАРИЙКА ВУЙЦІК

Управитель — МИХАЙЛО ВУЙЦІК

СТЕПАН СЛОБОДЯН

STEVE SLOBODIAN CONSTRUCTION

carpentry, bricklaying, tuckpoint aluminum siding, glass
block-windows, roofs, plumbing, patios, sidewalks

247 N. ORCHARD, BENSENVILLE, ILL.

Tel.: 860-5488

FREE ESTIMATES

Leyden's & BOW VALLEY Crematorium
FUNERAL HOME LTD.
(Owned and Operated by LEYDEN'S Funeral Home Ltd.)

"Chapel of Remembrance"

Services at Prices to Accommodate
Families in all Financial Circumstances

Offering Various Cremation Services
to Meet Your Personal Needs

304 - 18th Avenue S.W., Calgary — 228-4422

Claresholm — 625-3212

WHOLLY CANADIAN FAMILY OWNED & OPERATED
Serving Calgary Area Since 1930

М І Р И :

МІРИ ДОВЖИНИ

В Канаді впроваджено метричну систему. Для ознайомлення читачів подаємо канадські і європейські міри, ваги і т. п.

Канадські:

1 миля — 1,760 ярдів — 5,280 стіп
1 ярд — 3 стопи — 36 цалів
1 стопа — 12 цалів

Європейські:

1 кілометр — 1,000 метрів
1 метр — 100 сантиметрів
1 сантиметр — 10 міліметрів

При переміні канадських мір на європейські і навпаки:

1 миля — 1.60935 кілометра — 1,609.35 метрів.
1 ярд — 0.9144 метра — 91.44 сантиметрів — 914.4 міліметрів.
1 стопа — 30.48 сантиметрів — 304.8 міліметрів.
1 кілометр — 0.62137 милі — 1,093.61 ярдів — 3,280.84 цалів.
1 метр — 1.09361 ярда — 3.28084 стопи — 39.3701 цалів.
1 сантиметр — 0.3937 цаля.

МІРИ ПОВЕРХНІ

Канадські:

1 фарма — 160 акрів
1 акр — 4,840 квадратних ярдів
1 кв. ярд — 9 квадратних стіп
1 кв. стопа — 144 квадратні цілі

Європейські:

1 гектар — 10,000 кв. метрів
1 морг — 5,754.6 кв. метрів
1 кв. метр — 10,000 кв. сантиметрів
1 кв. сантиметр — 100 кв. міліметрів

Або при заміні європейських на канадські:

1 гектар — 2.471 акра — 11,960 ярдів
1 морг — 1.397 акра — 6,752.5 кв. ярдів — 60,772.5 кв. стіп.
1 кв. метр — 1.196 кв. ярда — 10,764 кв. стіп — 1,550.016 кв. цалів.
1 кв. сантиметр — 0.155 кв. цаля.

Заміна канадських на європейські міри поверхні:

1 фарма — 64.75 гектарів — 112.5 моргів.
1 акр — 0.404 гектара — 0.703 морга — 4,047 кв. метрів.
1 кв. ярд — 0.83613 кв. метра.
1 кв. стопа — 929.03 кв. сантиметрів.
1 кв. цаль — 6.41516 кв. сантиметрів.

МІРИ ВАГИ

В Канаді:

1 унція — 16 драм

1 центнер — 100 фунтів

1 фунт — 16 унцій

1 тона — 10 центнерів

1 центнер — 100 кілограмів

1 кілограм — 100 декаграмів

1 декаграм — 10 грамів

Або при заміні канадських на європейські:

1 тонна (канад.) — 0.907 тонни (європ.) — 9,07185 центнерів — 907.185 кілограмів.

1 центнер (канадський) — 0.453 центнера (європ.) — 45.359 кілограмів.

1 фунт — 0.45359 кілограма — 45.359 декаграмів.

1 унція — 2.835 декаграмів — 28.35 грамів.

1 драм — 1.77 грамів.

МІРИ ОБ'ЄМУ

Міри пливких тіл

Канада:

1 гальон — 4 кварта

1 кварта — 2 півкварти або пайнти

Європа:

рівняється 4.456 літри

рівняється 1.1365 літри

Міри сухих тіл

1 бушель — 4 пеки

1 пек — 2 гальони

1 кварта — 1 півкварти або пайнти

рівняється 35.648 літри

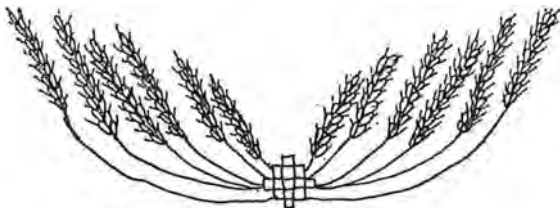
рівняється 8.912 літри

рівняється 1.1365 літри

1 канадська миля рівняється 1.6609 кілометра

1 кілометр рівняється 0.621 милі

1 кілограм рівняється 2.2046 канадським фунтам

ТЕМПЕРАТУРА ЗА ТРЬОМА СИСТЕМАМИ

Реомір	Цельсій	Фаренгайт	
80°	100°	212°	пункт кипіння води
76	95	203	
72	90	194	
68	85	185	
63.1	79.9	174	
60	75	167	
56	70	158	пункт кипіння алькоголю
52	65	149	
48	60	140	
44	55	131	
42.2	52.8	127	
40	50	122	
36	45	113	
33.8	42.2	108	
32	40	104	
29.3	36.7	98	температура людської крові
28	35	95	
25.3	32.2	90	
24	30	86	
21.3	26.7	80	
20	25	77	
16	20	68	
12.4	15.3	60	
10.2	12.8	55	
8	10	50	
5.8	7.2	45	
4	5	41	
1.3	1.7	35	
0	0	32	пункт замерзання води
— 0.9	— 1.1	30	
— 4	— 5	23	
— 5.5	— 6.7	20	
— 8	— 10	14	
— 9.8	— 12.2	10	
— 12	— 15	5	
— 14.2	— 17.8	0	
— 16	— 20	— 4	
— 20	— 25	— 13	
— 24	— 30	— 22	
— 28	— 35	— 31	
— 32	— 40	— 40	

ПРЕДСТАВНИКИ „ГОМОНУ УКРАЇНИ”:

за поазбучним порядком місцевостей:

W. Wiwcharuk
58 Collingdon Dr.
Brantford, Ont. N3S 3E2

A. Kolomińczuk
5324 — 40 Ave. N. W.
Calgary, Alta. T3A 0X4

D. Kit
23 Coverdale St.
Chatham, Ont. N7L 2V1

Mr. H. Dron
2325 W. Rice Street
Chicago, Ill. 60622

W. Walkiw
9222 — 116 St.
Edmonton, Alta
T6G 1R1

M. Hlawka
87 Gainsborough Rd.
Hamilton, Ont. L8E 1E4

A. Malko
885 Queens Blvd.
Kitchener, Ont. N2M 1A8

Ukrainian Publishers
200 Liverpool Rd.
London, NI-ILF, ENGLAND

S. Medynskyj
121 Tavistock Rd.
London, Ont. N6J 1Z5

M. Andruchiw
3960 St. Lawrence Blvd.
Montreal, Que. H2W 1Y3

Mr. I. Guzylak
448 Wilson Rd. N.
Oshawa, Ont. L1G 6E7

M. Boychuk
342 Vancouver Ave. N.
Saskatoon, Sask. S7L 3P6

I. Kardasz
47 Densgrove Dr.
St. Catharines, Ont. L2M 3M1

M. Kocijowskyj
583 McNeil Blvd.
Sudbury, Ont. P3C 2H7

W. Kachnycz
836 Simpson St.
Thunder Bay, Ont. P7C 3K4

“West Arka”
2282 Bloor St. West
Toronto, Ont. M6S 1N9

“Arka”
575 Queen St. W.
Toronto, Ont. M5V 2B6

I. Fedoni
141 Wilson Rd.
Welland, Ont. L3C 2T5

M. Mostowyj
1150 Parent Ave.
Windsor, Ont. N9A 2E5

M. Char
395 Flora Ave.
Winnipeg, Man. R2W 2R6

У всіх справах передплат, оголошень і купівлі уділів (шерів)
просимо звертатися до наших представників

або прямо до Видавництва:

“Homin Ukrainy” (Ukrainian Echo) Publ. Co. Ltd.
140 Bathurst Street, Toronto, Ontario, Canada M5V 2R3

З М І С Т

	Стор.
Календаріюм і історичний календар	8
Визначні події українського народу для відмічення в 1990 р. .	32
Анатоль Бедрій. Провідник ОУН Степан Бандера з перспективи 30 років	34
Роман Рахманний. Третя фаза боротьби за українську Полтаву	48
Володимир Макар. Сотник Юліян Головінський	55
Володимир Болюбаш. Національне питання як знищувач імперії	67
Олесь Сергієнко. Юрій Шухевич	77
Ірина Стасів-Калинець. Київська Софія (поезія)	81
Юр	82
Успенська Церква	83
На стрілецьких могилах	84
В. Бойко. З дій ОУН-УПА на Бойківщині (розповіді)	85
Пісня	101
Роман Рахманний. Вірний син української церкви і вітчизну	102
Степан Галамай. У переломовій добі	104
В. М. Беркут. Різдво у ґештапівській „стайні”	112
Григорій Герчак. Зі спогадів колишнього політв'язня	120
Євген Сверстюк. Грицеві Герчакові (вірш)	124
Микола Бартків. Мед і здоров'я	124
Володимир Окіпнюк. До 40-річчя „Гомону України”	128
Олег Романишин. На порозі нового етапу	132
Будівничі „Гомону України” про „Гомін”	136
Державні дні Канади	141
Американські державні свята	141
Міри і ваги	189
Міри об'єму	189
Температура за трьома степенями	190
Представники „Гомону України”	191